

ISSN 2350-9767

วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2563

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/index>

เจ้าของ: ฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา โดยกองบริหารงานวิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002

โทรศัพท์ 043-203177-8

กำหนดออก: ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

เดือนมกราคม - เดือนเมษายน,

เดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม,

เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ชาญชัย พานทองวิริยกุล

ศาสตราจารย์มนตรีชัย ดวงจินดา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนพลักษ์ ชามะรัตน์

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เร่ สิงห์โกวินท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรกริช สังขมณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอียรชัช อักษรดิษฐ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริชิต จิรสิทธิ์ธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาคภูมิ ทรนภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกลนัยชัย ชะนูนันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดแดน วิสุทธิลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธิพร บุญมาก

อาจารย์จักรพันธ์ ชัดชุมแสง

อาจารย์กานูวัฒน์ ภักดีอักษร

Prof. Luuk Knippenberg, PhD.

Assoc. Prof. Aslihan Aykac, PhD.

Prof. Chistoph Antweiler, PhD.

Prof. Noriyuki Suzuki, PhD.

Prof. Jonathan D. Rigg, PhD.

มหาวิทยาลัยบูรพา

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

Radbound University, Netherlands

Ege University, Turkey

University of Bonn, Germany

University of the Ryukyus, Japan

National University of Singapore

ฝ่ายจัดการ:

นางสาวภัทรรภา บำรุงไทยชัยชาญ

วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการซึ่งบทความทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอย่างน้อย 2 ท่าน (peer-reviewed journal) วารสารรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เป็นต้นฉบับ (Original) ในรูปแบบบทความวิจัย (Research articles) บทความวิชาการ (Review articles) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book reviews) ในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็น ด้านกฎหมาย ปรัชญาและศาสนา การเมืองการปกครอง การศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา วรรณกรรม และสังคมศาสตร์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ อันเป็นความก้าวหน้าทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วารสารมีกำหนดออก ปีละ 3 ฉบับ (รายสี่เดือน) โดยมีการเผยแพร่ออนไลน์ (Online Journal) ในรูปแบบวารสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และมีการเผยแพร่รูปเล่มสำหรับจัดส่งให้ห้องสมุดหรือหน่วยงานที่สนใจ

ISSN 2350-9767

Khon Kaen University International Journal of Humanities and Social Sciences

Vol. 10 No. 3 September - December 2020

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/index>

Publisher: Office of the Research and Graduate Studies

Publishing Frequency: KKU International Journal of Humanities and Social Sciences

is published 3 issues annually in

January - April

May- August

September - December

Advisor Committee

Assoc. Prof. Dr. Charnchai Panthongviriyakul

President of Khon Kaen University

Prof. Dr. Monchai Duangjinda

Vice President for Research and Graduate Studies,
Khon Kaen University

Editor:

Assistant Professor Thanapauge Chamaratana

Khon Kaen University, Thailand

Editorial Board

Professor Chistoph Antweiler, Ph.D.

University of Bonn, Germany

Professor Jonathan D. Rigg, Ph.D.

National University of Singapore, Singapore

Professor Luuk Knippenberg, Ph.D.

Radbound University, Netherlands

Professor Noriyuki Suzuki, Ph.D.

University of the Ryukyus, Japan

Assistant Professor Norachit Jirasatthum

Khon Kaen University, Thailand

Associate Professor Aslihan Aykac, Ph.D

Ege University, Turkey

Associate Professor Suwichai Kosaiyawat

Burapha University, Thailand

Assistant Professor Jakkrit Sangkhamanee

Chulalongkorn University, Thailand

Assistant Professor Jaray Singhakowinta

National Institute of Development
Administration, Thailand

Assistant Professor Pakpoom Hunnapha

Maharakham University, Thailand

Assistant Professor Thianchai Aksrondit

Chiangmai University, Thailand

Assistant Professor Skonchai Chanunan

Naresuan University, Thailand

Assistant Professor Suddan Wisudthiluck

Thammasat University, Thailand

Assistant Professor Suttiporn Bunmak

Thaksin University, Thailand

Mr. Jaggapan Cadchumsang

Khon Kaen University, Thailand

Mr. Panuwat Pakdeekasorn

Prince of Songkhla University Phuket Campus,
Thailand

Managing Staff:

Miss Pattarapa Bumrunthaichaichan

KKU International Journal of Humanities and Social Sciences is a peer-reviewed journal published every 4 Month by Khon Kaen University. We welcome submission from all fields of Humanities and Social Sciences. The journal accepts Thai or English manuscript of original research articles, review articles and book reviews which have never been published elsewhere. Our purpose is to distribute new knowledge in the field of Humanities and Social Sciences. Research areas covered by the journal include (but not limited to): Law, Religions and Philosophy, Political Sciences, Public Administration, Education, Geography, History, Language and Literature, and Sociology.

บทบรรณาธิการ

ท่ามกลางกระแสเรียกร้องทางการเมืองที่นักศึกษาและประชาชนในนาม “คณะราษฎร” กำลังเขย่าวงการชุดปัจจุบัน และกลายมาเป็นประเด็นถกเถียงสำคัญของคนต่างรุ่นวัยในสังคมไทยขณะนี้ หลายคนอาจมองว่ามันเป็นความวุ่นวาย สร้างความแตกแยก และน่าเบื่อหน่าย แต่หากเรามองในอีกมุมหนึ่ง จะเห็นว่านี่คือช่วงเวลาสำคัญที่อาจเป็นจุดเปลี่ยนของสังคมโดยพลังของคนรุ่นใหม่ ดังนั้น การทำความเข้าใจในสาระของความขัดแย้งจากทุกฝ่ายย่อมนำมาซึ่งทางออกร่วมในการแก้ไขปัญหาห้วงร่วมกัน เหนืออื่นใดการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีเป็นทางออกที่ดีที่สุด และขอยืนยันว่าการแก้ปัญหความขัดแย้งด้วยความรุนแรงไม่ว่าจะมาจากฝ่ายไหนก็ตาม มันเหมือนเอาน้ำมันไปรดกองไฟที่รังแต่จะสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติในที่สุด

วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ก้าวเข้าสู่ฉบับสุดท้ายของปีที่สิบซึ่งถือวาระครบรอบทศวรรษในการทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิจัยและองค์ความรู้ที่กว้างขวางทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยวารสารที่อยู่ในมือท่านผู้อ่านขณะนี้ เป็นเล่มที่ 27 ซึ่งมีบทความที่กองบรรณาธิการได้คัดสรรนำเสนอแก่ท่านผู้อ่าน จำนวน 7 บทความ ที่มีลักษณะโดดเด่นในทางสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนี้

เริ่มต้นบทความเรื่องแรกเป็นบทความในสายภาษาศาสตร์ที่จัดมาเอาใจสาวกของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” โดยศุภพร แก้วแกมจันทร์ และคณะ บทความวิจัยเชิงคุณภาพนี้นำเสนอกลวิธีการแปลค่านามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด Harry Potter จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย อาศัยข้อมูลที่เป็นค่านามและนามวลีเหนือจริงที่ปรากฏในวรรณกรรมฉบับภาษาอังกฤษ ชุด Harry Potter เล่มที่ 1-3 นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายค่านามและนามวลีเหนือจริงในภาษาต้นฉบับกับคำในภาษาฉบับแปล จากนั้นนำคำที่ได้จากการวิเคราะห์มาจำแนกตามกรอบกลวิธีการแปล 18 กลวิธี

บทความที่สองเป็นบทความภาษาอังกฤษหนึ่งเดียวในฉบับนี้โดยจารุวรรณ สิงห์ม่วง นำเสนอบทความวิจัยในสายศึกษาศาสตร์ที่พัฒนานวัตกรรมการทางการศึกษาที่ชื่อว่า “ซอฟต์แวร์เรชาคณิตพลวัต” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสำรวจสมบัติที่สำคัญของรูปสี่ด้านในเรชาคณิตอลิบติกของนักศึกษาโดยใช้ซอฟต์แวร์ดังกล่าว ความน่าสนใจอยู่ที่ผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยสามารถตั้งข้อความคาดการณ์และตรวจสอบสมบัติของรูปสี่ด้านแซคเคอรีและรูปสี่ด้านลัมแบร์ทได้ถูกต้องและรวดเร็ว รายละเอียดของการวิจัยของท่านอยู่ในเล่มครับ

บทความต่อมาโยกข้ามกลับมาที่สายภาษาศาสตร์ โดยธนพล เอกพจน์ และวิรัช วงศ์กัณันท์ พัฒนา ทั้งสองท่านจะพาผู้อ่านไปดูข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพซึ่งเป็นคำประพันธ์ไทยที่มีรูปแบบตามฉันทลักษณ์ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดชัดเจน ดังนั้น ผู้แต่งต้องเลือกสรรถ้อยคำและความหมายให้เหมาะกับเนื้อหาและแนวคิดของเรื่อง โดยการศึกษาขึ้นเป็นการวิจัยในชั้นเรียนในระดับ

อุดมศึกษา สำหรับนักศึกษาในสาขาวิชาภาษาไทยโดยตรง ผลการวิจัยพบข้อผิดพลาดการแต่งโคลงสี่สุภาพใน 5 ลักษณะ ส่วนจะมีอะไรบ้างรึปลกไปหาคำตอบได้เลยครับ

บทความที่สี่เป็นบทความในสายสังคมศาสตร์สุขภาพโดยรัชชัย ยืนยาว และจุฬารัตน์ ห่าวหาญ นำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพที่ความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ การศึกษาครั้งนี้พบว่าพยาบาลวิชาชีพเห็นความสำคัญของบทบาทของตนเองต่อการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ โดยที่อายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ดังนั้น ควรสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพได้มีการศึกษาต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพได้แสดงออกซึ่งบทบาทในการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิมากยิ่งขึ้น และท้ายที่สุดจะส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

ในบทความที่ห้าขอกลับไปนำเสนอบทความในสายภาษาศาสตร์ โดยสุภัคชัย สุธนภิญโญ และวิรัช วงศ์กันันท์วัฒนา เป็นบทความที่นำเสนอมีผลการศึกษาคำบอกเวลา ที่ปรากฏในปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ รวม 65 ตัวบทในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี โดยใช้แนวคิดจันนปฏิบัติศาสตร์ของ Levinson เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า คำบอกเวลาที่ปรากฏในปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลหรือแจ้งสารไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์ เพื่อโน้มน้าวใจ เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร และเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งช่วยให้การสื่อสารบรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้คำบอกเวลายังสะท้อนโลกทัศน์และวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีต่อพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ชาติไทยอีกด้วย

บทความต่อมาเป็นบทความวิธีวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมวิทยาที่มุ่งศึกษาความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทนายรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเบญจพร โคกปะะ ดุษฎี อายุวัฒน์ และภาณุ สุพัตกุล พวกเขาค้นพบประเด็นที่น่าสนใจมากคือ ทนายทของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจากสื่อในระดับค่อนข้างสูง โดยมีทนายทแรงงานเกือบร้อยละแปดสิบมีความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทยค่อนข้างสูงและสูง และมีความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในระดับค่อนข้างสูงและสูง ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ รอท่านผู้อ่านพิจารณาในตัวเลขครับ

ปิดท้ายด้วยการวิจัยในสาขารัฐศาสตร์โดยชัยวัฒน์ โยธี นำพวกเราไปเรียนรู้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้านประชาธิปไตยของผู้สูงอายุในจังหวัดยะลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการรวมกลุ่มด้านประชาธิปไตย และบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา ใช้การถอดบทเรียนชุมชนและปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ส่วนผลการศึกษาจะเป็นอย่างไร คำตอบรอท่านอยู่ในบทความเรื่องนี้ครับ

กองบรรณาธิการหวังว่าบทความทั้งเจ็ดบทความดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านไม่มากก็น้อย และเราสัญญาว่าในการก้าวสู่ศวรรษที่สองของวารสาร เราจะต้องเลือกสรรผลงานที่มีคุณภาพทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงการบูรณาการข้ามศาสตร์ในสาขาที่เกี่ยวข้องมากำหนดท่านผู้อ่านด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนพลฤกษ์ ชามะรัตน์

บรรณาธิการ

Editorials

Amidst an intensifying political movement led by The People's Party with the aim of relinquishing the current government from its power, various opinions have been posted. Meanwhile, an extreme division in political thoughts between Thai citizens - young and old - continues to prevail. Some view the movement as the cause of social division and chaos, while others see this youthquake movement as a means of manifesting significant social change. Carrying out a collective attempt to untangle the roots of the conflict should be a confidential means to peacefully tackle this dispute. To use any form of violence, no matter from which side, is figuratively like splashing oil on a flame. When the fire is sparked, its burn will inevitably lead to devastation for the country.

The Journal of Humanities and Social Sciences of Khon Kaen University, which is operated by the Research and Graduate Studies of Khon Kaen University, has acquired a decade of expertise by acting as a disseminator of research work in the field of Humanities and Social Sciences. The journal that you are now reading marks the last issue of its first decade. This is our 27th issue, and within its pages, the editorial board has selectively included 7 outstanding articles in the field of Humanities and Social Sciences.

The first paper is a linguistics article, which will hopefully please the disciples of and lovers of Harry Potter. Kanaporn Kaewkamjan and her research team crafted this qualitative research work based on their investigation of the following: the techniques used in translating this magical novel from English to Thai and the use of nouns and noun phrases in the magical world of the story of Harry Potter. The Harry Potter Books 1-3 were the subjects for this research. The similarities of the nouns and noun phrases used in the original books and in their translation were compared and categorized based on 18 techniques of translation.

The one and only English article included in this issue is on the topic of educational innovation development and is entitled Software for Dynamic Geometry by Charuwan Singmuang. This paper aimed at investigating the techniques that students use in order to examine the quality of the Quadrilateral elliptic geometry using the software mentioned above. It is interesting to discover how the university students were able to quickly and precisely predict the quality of the Quadrilateral Lambert and the Quadrilateral Zuckery. More details are ready for you to explore in the chapter.

Still in an area of linguistics, this article by Thanapon Eakapont and Wirat Wongpinunwatana investigates the errors found in the composition of a piece of Thai poetry named, "Klong Si Suparp", which is known for its systematic structure and its strict rhyming rules. The researchers scrutinized how words were selected to fit them within particular contexts and in the ideas of the story. Particularly in this research, five major areas of errors

were found among the Thai students majoring in their composition of Klong Si Suparp. You may now enjoy checking out the common composition mistakes that university students are making.

The fourth journal is by Thawatchai Yeunyow and Chularat Howham and is from the area of Social Health Sciences. This quantitative research investigates the individual factors observed among the professional nurses and the impacts that these factors have upon the performance of the primary health care service. The nurse participants reported being aware of their roles in the service, as well as the quality that is positively related to their ages and their levels of education. The research advocates for the promotion of continual education and higher learning for nurses in order to foster higher levels of performance in the primary health care service and to ensure higher standards of health service for the patients.

The fifth article is a research study in linguistics by Suphakthathat Suthanaphinyo and Wirat Wongpinunwatana. This research study focuses on the style and ending messages in spoken discourse derived from 65 speeches delivered by university students during speech competitions to honor Late King Bhumibol, King Rama 9 of the Chakri Dynasty. The speech investigation was based on the pragmatic framework created by Levinson. It was learnt that the ending message in this designated discourse has been used in order to accomplish the following: to restate the message to the audiences more figuratively, to create a literature strategy, to convey thoughts to audiences, to persuade the listeners, and to honor the king. The good speech endings were found to help the speakers achieve their goals, while reflecting both the aspects of Thai culture and perceptions about the King.

The sixth article, written by Benjaporn Kokpae, Dusadee Ayuwat, and Panu Suppatkul, is a social science research study that investigates the career rights and factors affecting the right perceptions towards careers among the second generation of Burmese workers in Samutsakon Province. A crucial finding from this research focuses on the point that the second generation of the Burmese workers have a relatively high level of perception about career, which has been derived from the media. About eighty percent of the participants were reported to have either a “Relatively High” level or a “High” Level of understanding of request about changing nationality and about the career rights. More details are ready to be explored in this journal.

This issue concludes with an article on Social Administration from Chaiwat Yothee, who leads us through the idea of participatory social development among senior citizens in Yala Province. The article portrays elderly social gatherings and the roles that these gatherings are playing in the development of Samakkee Community in Yala. The article highlights the lessons gleaned from joint learning between the researchers and the community. In this article, the data, which was obtained from in-depth interviews and group discussions, as well as from participatory and non-participatory interviews, is presented.

The Editorial Board is confident that these seven articles will be beneficial to all of our readers. In embracing our second decade, we are much obliged and excited to keep offering our readers a fine selection of research articles in the field of the Humanities and Social Sciences and other related interdisciplinary journals.

Asst. Prof. Dr. Thanapauge Chamaratana
Editor

บทความวิจัย

- ๑ กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์
ของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” 1

คณาพร แก้วแกมจันทร์, ชไมพร พุทธิรัตน์, วรรณวิภาศ พลกำจัด,
วิยะดา พรหมจิตต์, วิเชียร พันธอัน และ จิราพร สุขกรง
- ๒ Exploring Properties of Quadrilaterals in Elliptic Geometry
using the Dynamic Geometry Software 26

จารุวรรณ สิงห์ม่วง
- ๓ ข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษา
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 48

ธนพล เอกพจน์ และ วิรัช วงศ์ภินันท์พัฒนา
- ๔ ปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพ ที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาท
การสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ 75

ธวัชชัย ยืนยาว และ จุฬารัตน์ ท้าวหาญ
- ๕ ปริเจตสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ
จากมุมมองวิจนปฏิบัติศาสตร์ : การศึกษาคำบอกเวลา 95

สุภักดิ์ สุนทรภิญโญ และ วิรัช วงศ์ภินันท์พัฒนา
- ๖ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน
ในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา
ในจังหวัดสมุทรสาคร 114

เบญจพร โคกแปะ, คุษฎิ์ आयुวัฒน์ และ ภาณุ สุพัตกุล

- ◎ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน – ท้องถิ่น ในด้านประชาสังคม
ของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา
ชัยวัฒน์ โยธี

กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ ของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” English to Thai Translation Strategies on Unreal Nouns and Noun Phrases in “Harry Potter” Book Series

คณาพร แก้วแกมจันทร์ (Kanaporn Kaewkamjan)¹

ชไมพร พุทธิรัตน์ (Chamaiporn Buddharat)²

วรรณวิภาศ พลกำจัด (Wanwipang Polkamjad)³

วิยะดา พรหมจิตต์ (Viyada Promchitta)⁴

วิเชียร พันธุ์อัน (Wichien Phanon)⁵

จิราพร สุขทรง (Jiraporn Sukkrong)⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด Harry Potter” มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหากลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด Harry Potter จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกคำนามและนามวลีเหนือจริงของต้นฉบับและฉบับแปล และแบบบันทึกกลวิธีการแปล ข้อมูลที่ใช้ศึกษาคือคำนามและนามวลีเหนือจริงที่ปรากฏในวรรณกรรมฉบับภาษาอังกฤษ ชุด Harry Potter เล่มที่ 1-3 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การเปรียบเทียบความหมายคำนามและนามวลีเหนือจริงในภาษาต้นฉบับกับคำในภาษาฉบับแปล จากนั้นนำคำที่ได้จากการวิเคราะห์มาจำแนกตามกรอบกลวิธีการแปล 18 กลวิธี ที่ใช้เป็นเกณฑ์ตามแบบบันทึกกลวิธีการแปลที่สร้างขึ้น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Correspondent author: me_cantona@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁵ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁶ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผลการศึกษาพบว่า จากกรอบกลวิธีการแปล 18 กลวิธี ผู้แปลใช้กลวิธีการแปล คำนามและนามวลีเหนือจริงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจำนวน 10 กลวิธี โดยใช้กลวิธี ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้กลวิธีการแปลแบบเดี่ยวและการใช้กลวิธีแบบผสม โดยกลวิธีการ แปลที่ใช้มากที่สุด 5 อันดับแรกเรียงลำดับตามค่าความถี่จากมากไปน้อย มีดังนี้ 1) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัว 2) การแปลโดยการใช้ คำทับศัพท์ปนคำไทย 3) การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม 4) การแปลโดยการ ใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่ และ 5) การแปลโดยการใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

คำสำคัญ: กลวิธีการแปล, คำนามและนามวลีเหนือจริง, แฮร์รี พอตเตอร์

Abstract

The primary objective of this qualitative research was to study English to Thai translation strategies on unreal nouns and noun phrases in “Harry Potter” book series. The research tools consisted of the English-Thai unreal noun and noun phrase record and the translation strategy record. Data consisted of English-Thai unreal nouns and noun phrases taken from the first three books of the “Harry Potter” book series. Data was analyzed by comparing the meaning of unreal nouns and noun phrases between English and Thai versions. Then those unreal nouns and noun phrases were analyzed to match with one of 18 translation strategies in the translation strategy record.

The research shows that 10 of 18 strategies were used in the translation. The strategies were used in two patterns: single strategy and mixed strategies. The 5 most frequently used translation strategies in the order of mean from high to low were as follows: 1) Translation by forming a new word in the target language by literally translating each lexical item of the source language 2) Translation by using loan blends (loan and target-language words) 3) Translation by using transliteration 4) Translation by forming a new word with lexical items of the target language and 5) Translation by forming a new word of the target language by literally translating each lexical item of the source language and using other related words.

Keywords: Translation Strategies, Unreal Nouns and Noun Phrases, Harry Potter

1. บทนำ

ปัจจุบันวรรณกรรมเยาวชนแปลถือเป็นหนึ่งในหนังสือที่สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นแนวทางในการเจริญเติบโตให้กับผู้อ่านต่อไป โดยวรรณกรรมเยาวชนที่โดดเด่นแห่งยุค ได้แก่ วรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” ของผู้เขียนชาวอังกฤษ เจ.เค. โรว์ลิง (J. K. Rowling) ซึ่ง สสส. (2557) คัดเลือกให้อยู่ใน โครงการแนะนำวรรณกรรมชั้นดี 50 เล่มที่เยาวชนควรอ่านก่อนโต สอดคล้องกับที่ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2554) ได้ระบุว่า วรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” เป็นวรรณกรรม จินตนาการบริสุทธิ์ยุคใหม่ที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ วรรณกรรมเยาวชนชุดนี้สามารถ สร้างยอดขายได้มากกว่า 450 ล้านเล่มทั่วโลก แปลเป็นภาษาต่าง ๆ มาแล้ว 67 ภาษา รวมทั้งภาษาไทย และได้รับรางวัลจำนวนมากทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สิ่ง ที่โดดเด่นของวรรณกรรมชุดนี้ คือ จินตนาการในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้เขียนสร้างสรรค์ขึ้นมา จนก่อให้เกิดความนิยมในการนำสิ่งเหนือจริงในวรรณกรรมชุดนี้มาเลียนแบบในโลกของ ความเป็นจริงไว้ เช่น การบรรจุคำว่า “มักเกิ้ล” (Muggle) ซึ่งหมายถึง มนุษย์ที่ไม่มีเวทมนตร์ ลงในพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซ์ฟอร์ด หรือการพยายามเลียนแบบการเล่นกีฬา ควิดดิช (Quidditch) ซึ่งเป็นกีฬายอดนิยมในโลกเวทมนตร์ และยังมีการผลิตสินค้า เช่น ขนมหรือเครื่องดื่มในโลกเวทมนตร์ และสร้างสถานที่ที่เกี่ยวกับฉากต่าง ๆ ในโลกเวทมนตร์ ขึ้นมา เพื่อให้ผู้อ่านที่ชื่นชอบวรรณกรรมชุดนี้ได้สัมผัสกับสิ่งเหนือจริงที่คิดว่ามีอยู่ แต่ในหนังสือเท่านั้น (สสส., 2557)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า กลวิธีทางภาษาประเภทหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อสร้าง สิ่งเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ คือ การใช้คำนามและนามวลีมาสร้างหรือแทนตัวละคร สถานที่ สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ไม่มีอยู่จริง ดังนั้นจึงน่าสนใจว่า ในการถ่ายทอด คำนามและนามวลีเหนือจริงที่สร้างความโดดเด่นให้กับวรรณกรรมเยาวชนชุดนี้ จากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยใช้กลวิธีการแปลอย่างไร นอกจากนี้ยังไม่มีงานวิจัย เกี่ยวกับการค้นหากลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในวรรณกรรมจินตนาการ บริสุทธิ์ จากที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าว่านักแปลใช้กลวิธีการแปล คำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” อย่างไรบ้าง และกลวิธีใดใช้มากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาวิธีการแปลค่านามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter”

3. วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปลวรรณกรรม ดังต่อไปนี้ (1) แนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางและกลวิธีการแปล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรวบรวมและวิเคราะห์ออกมาเป็นกลวิธีประเภทต่าง ๆ ที่นักแปลน่าจะนำมาใช้ในการแปลค่านามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” (2) แนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางการแปลวรรณกรรมของฟอร์ตนาโด อิสราเอล เพื่อให้ทราบแนวทางเบื้องต้นในการแปลวรรณกรรม ซึ่งถือเป็นตัวบทประเภเน้นการแสดงออกและมีแนวทางการแปลที่แตกต่างไปจากตัวบทประเภทอื่น ๆ (3) แนวความคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมจินตนาการบริสุทธ์เพื่อให้ทราบลักษณะโดยทั่วไปของวรรณกรรมประเภทนี้ และที่สำคัญคือลักษณะอันโดดเด่นของวรรณกรรมจินตนาการบริสุทธ์ที่นำมาสู่งานวิจัยครั้งนี้ นั่นคือการศึกษาหาวิธีการแปลค่านามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” (4) วรรณกรรมเยาวชน ชุด “Harry Potter” เพื่อให้ทราบที่มาและความสำคัญ รวมถึงเนื้อเรื่องโดยย่อของวรรณกรรมชุดนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกค่านามและนามวลีที่แสดงถึงความไม่ปกติธรรมดา ความเหนือธรรมชาติ และมีชีวิตที่แปลกประหลาด (weird, strange, unusual) ต่อไป และ (5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาแนวทางหรือกลวิธีการแปลในตัวบทประเภทวรรณกรรมจินตนาการบริสุทธ์ กลวิธีการแปลที่เกี่ยวข้องกับค่านาม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลวรรณกรรมเยาวชน ชุด “Harry Potter”

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” เล่มที่ 1 2 และ 3 ทั้งต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทย จากจำนวนหนังสือทั้งหมด 7 เล่ม ต้นฉบับภาษาอังกฤษเขียนโดย เจ. เค. โรว์ลิง (J. K. Rowling, 1998-1999)

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Scholastic Press ส่วนฉบับแปลภาษาไทยเล่มที่ 1 เล่มที่ 2 แปลโดย สุมาลี (Rowling, 2546, ฉบับที่ 3) และเล่มที่ 3 แปลโดยวิพร หวังซึ้งกุล (Rowling, 2546, ฉบับที่ 3) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ โดยเหตุผลที่เลือกเฉพาะเล่มที่ 1 2 และเล่ม 3 เนื่องจากเป็นหนังสือในสามเล่มแรกที่ได้รับการตีพิมพ์ออกมาก่อน และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำตัวละคร เรื่องราว และสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีคำศัพท์ประเภทคำนามและนามวลีเหนือจริงปรากฏอยู่มาก

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการหาทวิวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

3.2.1 กำหนดเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์ลักษณะของทวิวิธีการแปล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้การรวบรวมแนวทางที่เกี่ยวข้องกับทวิวิธีการแปลจาก Beekman & Callow (อ้างถึงใน สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2546) สัญฉวี สายบัว (2542) Baker (2011) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อ้างถึงใน อัจฉรา เทพแพง, 2555) และประยุกต์ใช้กรอบทวิวิธีการแปลคำนามผสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของอัจฉรา เทพแพง (2555) จากการทบทวนเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยได้สร้างกรอบทวิวิธีการแปลคำนามและนามวลีทั้งหมด 18 ทวิวิธีเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์ลักษณะของทวิวิธีการแปลดังนี้

- (1) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม
- (2) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย
- (3) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม แล้วใส่คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ
- (4) การแปลคำยืมแบบตรงตัวเพื่อสร้างศัพท์ใหม่ หรือการแปลคำยืมแบบตรงตัวเพื่อสร้างศัพท์ใหม่แล้วเพิ่มคำอธิบายเล็กน้อย
- (5) การแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงเพื่อสร้างศัพท์ใหม่ หรือการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงเพื่อสร้างศัพท์ใหม่แล้วเพิ่มคำอธิบายเล็กน้อย
- (6) การแปลโดยใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่
- (7) การแปลโดยใส่คำภาษาอังกฤษในวงเล็บเพื่อกำกับคำทับศัพท์หรือคำยืม
- (8) การแปลโดยใช้ข้อความอธิบาย

- (9) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น
- (10) การแปลโดยการจำแนกอย่างกว้างๆ แล้วเติมคำอธิบาย
- (11) การแปลโดยการแทนที่สิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมภาษาแปล
- (12) การแปลโดยใช้คำหรือสำนวนที่รู้จักกันดีในภาษาฉบับแปล
- (13) การแปลโดยใช้วลีหรือประโยคแทนคำ
- (14) การแปลโดยการตัดคำที่ไม่สำคัญออก
- (15) การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ
- (16) การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ
(ใช้คำในภาษาฉบับแปล)
- (17) การแปลโดยใช้ภาพประกอบแทนคำอธิบาย
- (18) การแปลโดยใช้คำเป็นกลาง

3.2.2 สร้างแบบบันทึกสำหรับบันทึกคำนามและนามวลีที่คัดเลือก

ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกเพื่อบันทึกคำนามและนามวลีที่คัดเลือกมาจากการอ่านวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” และแบบบันทึกสำหรับการจำแนกคำนามและนามวลีที่ค้นพบ โดยแบบบันทึกทั้ง 2 แบบมีลักษณะดังนี้

(1) แบบบันทึกคำนามและนามวลีเหนือจริงของต้นฉบับและฉบับแปลสร้างขึ้นเพื่อบันทึกคำที่แสดงลักษณะพิเศษของวรรณกรรมจินตนาการ โดยยึดจากคำนิยามของชัยวัฒน์ คุประตกุล (2554) คือ คำนามและนามวลีที่แสดงถึงความไม่ปกติธรรมดา ความเหนือธรรมชาติ และมีชีวิตที่แปลกประหลาด (weird, strange, unusual) และ Makinen (2010) ที่ระบุว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้วิเศษมีเวทมนตร์อภินิหารและตำนาน มีพ่อมด แม่มด คาถา มังกร ผู้วิเศษ เทวดา ปีศาจ หรือมนุษยชาติทั้งคนและสัตว์ที่มีรูปร่างแปลก ๆ แตกต่างไปตามเผ่าพันธุ์ที่คิดขึ้นได้ และ Kotarba (2016) ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง สถานที่ที่ไม่มีอยู่จริง และตัวละครใช้อำนาจพิเศษหรือกลยุทธ์อันแปลกประหลาดในการแก้ปัญหา โดยแบบบันทึกมีลักษณะ ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบบันทึกคำนามและนามวลีเหนือจริงของต้นฉบับและฉบับแปล

ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า	กลวิธีการแปล
Muggle	10	มักเกิ้ล	22	1. การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม

(2) แบบบันทึกกลวิธีการแปล สร้างขึ้นมาเพื่อจำแนกคำนามและนามวลีเหนือจริงของฉบับแปลตามกลวิธีตามเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์ลักษณะของกลวิธีการแปล ในข้อ 2.1 แบบบันทึกมีลักษณะ ดังนี้

ตารางที่ 2 แบบบันทึกกลวิธีการแปล

คำ/วลีในต้นฉบับ	เลขหน้าของต้นฉบับ	คำ/วลีในฉบับแปล	เลขหน้าของฉบับแปล	กลวิธีการแปล

3.3 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการรวบรวมข้อมูลจากเนื้อหาในฉบับแปลของวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” เล่ม 1 2 และ 3 เพื่อ

3.3.1 วิเคราะห์ระดับคำ ซึ่งก็คือ คำนามและนามวลีเหนือจริง โดยผู้วิจัยอ่านฉบับแปลอย่างละเอียดไปที่ละหน้า เมื่อพบคำนามหรือนามวลีที่เหนือจริง เช่น คำว่า “มักเกิ้ล” ในหน้าที่ 22 ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่าคำนี้เป็นคำนามที่เหนือจริงหรือไม่ โดยพิจารณาว่าคำหรือสิ่งนั้นต้องไม่ปรากฏหรือไม่อยู่ในโลกความเป็นจริง แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกคำนามและนามวลีเหนือจริงของต้นฉบับและฉบับแปลที่สร้างขึ้นในข้อ 2.1

3.3.2 เมื่อพิจารณาแล้วว่าคำนามและนามวลีนั้น ๆ เหนือจริง ผู้วิจัยจึงได้นำคำนั้นไป เทียบเคียงความหมายกับคำที่ปรากฏในต้นภาษาอังกฤษจากตัวอย่างคำว่า “มักเกิ้ล” ในหน้าที่ 22 ของฉบับแปล ผู้วิจัยพบคำภาษาอังกฤษจากต้นฉบับคือคำว่า “Muggle” ในหน้าที่ 10 ของต้นฉบับ ยกตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 3 ตัวอย่างแสดงการวิเคราะห์กลวิธีการแปล

คำ/วลีในต้นฉบับ	เลขหน้าของต้นฉบับ	คำ/วลีในฉบับแปล	เลขหน้าของฉบับแปล

3.3.3 นำคำที่ได้จากข้อที่ 3.3.1 และ 3.3.2 มาใส่ในตารางเปรียบเทียบภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลเพื่อให้เห็นการเปรียบเทียบชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 4 ตัวอย่างแสดงการเปรียบเทียบภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

คำ/วลีในต้นฉบับ	เลขหน้า	คำ/วลีในฉบับแปล	เลขหน้า
Muggle	10	มักเกิ้ล	22
Hover charm	20	คาถาลอยตัว	35

3.3.4 ผู้วิจัยทำขั้นตอน 3.3.1 ถึง 3.3.3 จนครบทั้งต้นฉบับและฉบับแปลของวรรณกรรมเยาวชน ชุด “Harry Potter” ทั้ง 6 เล่ม

3.3.5 นำคำนามและนามวลีเหนือจริงที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 3.3.1 ถึง 3.3.4 ทั้งหมดมาจำแนกตามกรอบกลวิธีการแปลตามแบบบันทึกกลวิธีการแปล 18 กลวิธี ที่สร้างขึ้น เช่น เมื่อได้คำนามและนามวลีเหนือจริง “มักเกิ้ล” = “Muggle” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำนามและนามวลีเหนือจริงนั้นว่าใช้กลวิธีการแปลแบบใด โดยเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่ามักเกิ้ลใช้การถ่ายเสียงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยไม่ได้เพิ่มเติมคำอื่นใดเข้าไป จึงตรงกับกลวิธีการแปลที่ 1 คือ การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม

3.3.6 บันทึกคำนามและนามวลีเหนือจริง รวมทั้งกลวิธีการแปลแบบต่าง ๆ ลงในแบบบันทึกที่สร้างขึ้นใน 3.2.2 (2) โดยบันทึกภาษาต้นฉบับเปรียบเทียบกับภาษาฉบับแปลให้เห็นชัดเจน

3.3.7 ผู้วิจัยตรวจสอบผลการวิเคราะห์การใช้กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงทุกคำอีกครั้งเพื่อความถูกต้อง

3.3.8 ผู้วิจัยแยกกลวิธีที่พบในการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริง

3.3.9 ผู้วิจัยจัดกลุ่มคำนามและนามวลีเหนือจริงตามกลวิธีการแปลแบบต่าง ๆ โดยเรียงลำดับตามความถี่การใช้กลวิธีการแปลจากมากไปน้อย และแสดงคำนามและนามวลีเหนือจริงที่บ่งชี้ให้เห็นถึงกลวิธีการแปลที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถรวบรวมกลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในครั้งนี้อาจถูกต้อง ครบถ้วนมากที่สุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหากลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 นำคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” ที่ได้จากตารางบันทึกมาจำแนกกลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงเหล่านั้นว่าใช้กลวิธีการแปลใดบ้าง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.4.2 แสดงผลการวิเคราะห์กลวิธีการแปลที่ได้ในข้อ 3.4.1 ว่าจากกรอบกลวิธีทั้ง 18 กลวิธี ผู้แปลใช้กลวิธีอะไรบ้างในรูปแบบของตาราง จากนั้นเลือกตัวอย่างที่แสดงกลวิธีการแปลที่พบให้ชัดเจน

4. ผลการวิจัย

4.1 จำนวนกลวิธีที่พบในการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริง

จากการค้นหาคำนามและนามวลีเหนือจริงในวรรณกรรมชุด แฮร์รี่ พอตเตอร์ เล่มที่ 1 2 และ 3 ผู้วิจัยพบคำนามและนามวลีเหนือจริงทั้งหมด 441 คำ และจากการวิเคราะห์เพื่อหากลวิธีการแปล พบว่า จากกรอบกลวิธีการแปล 18 กลวิธี ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลทั้งสิ้น 10 กลวิธี ดังนี้

กลวิธีที่ 1 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม

กลวิธีที่ 2 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย หรือการแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทยแล้วเพิ่มคำอธิบาย

กลวิธีที่ 3 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม แล้วใส่คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ

กลวิธีที่ 4 การแปลคำยืมแบบตรงตัวเพื่อสร้างศัพท์ใหม่ หรือการแปลคำยืมแบบตรงตัวเพื่อสร้างศัพท์ใหม่แล้วเพิ่มคำอธิบายเล็กน้อย

กลวิธีที่ 5 การแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงเพื่อสร้างศัพท์ใหม่ หรือการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงเพื่อสร้างศัพท์ใหม่แล้วเพิ่มคำอธิบายเล็กน้อย

กลวิธีที่ 6 การแปลโดยใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่

กลวิธีที่ 8 การแปลโดยการใช้ข้อความอธิบาย

กลวิธีที่ 12 การแปลโดยการใช้คำหรือสำนวนที่รู้จักกันดีในภาษาฉบับแปล

กลวิธีที่ 14 การแปลโดยการตัดคำที่ไม่สำคัญออก 14

กลวิธีที่ 16 การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ (ใช้คำในภาษาฉบับแปล)

4.2 ลักษณะการใช้กลวิธี

จากกลวิธีการแปลที่พบ 10 กลวิธี ผู้แปลมีลักษณะการใช้กลวิธีแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กลวิธีแบบเดี่ยวและกลวิธีแบบผสม โดย

4.2.1 กลวิธีแบบเดี่ยว หมายถึง ผู้แปลใช้กลวิธี 1 ใน 10 กลวิธี เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งในการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริง ยกตัวอย่างเช่น

กลวิธีที่ 1 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม

Muggle แปลว่า มักเกิ้ล

Knuts แปลว่า คนุตส์

กลวิธีที่ 2 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย หรือ การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทยแล้วเพิ่มคำอธิบายเล็กน้อย

Diagon Alley แปลว่า ตรอกไดเอกออน

a prefect badge แปลว่า ตราพรี่เฟ็ค

4.2.2 กลวิธีแบบผสม หมายถึง จาก 10 กลวิธี ผู้แปลใช้กลวิธีตั้งแต่ 2 กลวิธีขึ้นไปในการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริง ยกตัวอย่างเช่น

กลวิธีแบบผสมระหว่าง กลวิธีที่ 3 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืมแล้วใส่คำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ผสมกับ กลวิธีที่ 2 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย

a Nimbus Two Thousand แปลว่า ไม้กวาดนิมบัสสองพัน

Hebridean Blacks แปลว่า พันธุ์สีดำเฮบริเดียน

กลวิธีแบบผสมระหว่าง กลวิธีที่ 8 การแปลโดยการใช้ข้อความอธิบาย
ผสมกับกลวิธีที่ 2 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย

Shredded skin of a boom- slang แปลว่า คราบงูเขียวพิษบูมชะแลง
the centaurs แปลว่า พวกเซ็นทอร์ครึ่งคนครึ่งม้า

4.3 กลวิธีการแปลที่ใช้มากที่สุด

จากลักษณะการใช้กลวิธีการแปลทั้งแบบเดี่ยวและแบบผสม พบว่ากลวิธี
ที่ผู้แปลใช้มากที่สุด 5 อันดับแรกเรียงลำดับตามค่าความถี่จากมากไปน้อย มีดังนี้

4.3.1 การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัว
คิดเป็นร้อยละ 29.13 เป็นการแปลคำยืมซึ่งในที่นี้หมายถึงคำนามและนามวลีเหนือจริง
อย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการเพิ่มคำอธิบายใด ๆ หรือแปลโดยใช้คำอื่นที่มีความหมาย
ใกล้เคียง ทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยตัวอย่างการแปลคำนาม
และนามวลีเหนือจริงจากทั้ง 3 เล่ม มีดังนี้

ตารางที่ 5 ตัวอย่างกลวิธีการแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัว

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์				
1.	Spell books	58	หนังสือเวทมนตร์	77
2.	platform nine and three-quarters	89	ชานชาลาที่เก้าเศษสามส่วนสี่	113
3.	a Grow-Your-Own-Warts kit	204	ชุดเครื่องมือปลูกหูดด้วยตนเอง	248
4.	three-headed dog	266	หมาสามหัว	322
5.	Winged keys	279	กุญแจมีปีก	337
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ				
6.	Hover charm	20	คาถาลอยตัว	35
7.	Flying car	31	รถยนต์เหาะ	48
8.	The talking mirror	42	กระจกเงาที่พูดได้	61
9.	Vanishing spell	98	คาถาหายตัว	124
10.	a troupe of dancing skeletons	131	คณะโหรกระดูกเต้นระบำ	162
แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับ นักโทษแห่งอัซคาบัน				
11.	Flame freezing charm	2	คาถาไฟเย็น	12
12.	Shrinking potions	3	น้ำยาหดตัว	13
13.	A gigantic tortoise with a jewel-encrusted shell	58	เต่ายักษ์ซึ่งมีกระดองฝังอัญมณี	77
14.	Spectral dog	107	สุนัขผี	134
15.	blood-flavored lollipops	197	อมยิ้มรสเลือด	240

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นักแปลใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวตามคำนาม หรือนามวลีเหนือจริงที่ปรากฏ เช่น การแปลคำว่า Spell books ซึ่ง

books หมายถึง หนังสือ

spell หมายถึง เวทมนตร์

แปลตรงตัวทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ ว่า หนังสือเวทมนตร์

หรือการแปลคำว่า The talking mirror ซึ่ง

mirror หมายถึง กระจกเงา

talking (ทำหน้าที่เป็น adj.) หมายถึง ที่พูดได้

แปลตรงตัวทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ ว่า กระจกเงาที่พูดได้

4.3.2 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย คิดเป็นร้อยละ 15.22 เป็นการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงโดยตัดสินใจรักษาคำเดิมจากภาษาต้นฉบับไว้และผสมด้วยคำแปลภาษาไทย นอกจากนี้อาจมีการเพิ่มคำภาษาไทยเข้าไปเพื่อให้การแปลมีความสวยงามและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยตัวอย่างการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงด้วยกลวิธีนี้ มีดังนี้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างกลวิธีการแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์				
1.	Diagon Alley	61	ตรอกไดแอกอน	79
2.	Eeylops Owl Emporium	81	ร้านนกฮูกอวยลีโอปส์	103
3.	A mahogany wand	82	ไม้มะฮอกกานี	105
4.	unicorn hair	84	ขนของยูนิคอร์น	106
5.	phoenix tail feathers	84	ขนหางของนกฟีนิกซ์	106

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ				
6.	a prefect badge	30	ตราพรี่เฟ็ค	47
7.	Travels with Trolls	44	เดินทางไปกับโทรลล์	61
8.	Quidditch balls	46	ลูกบอลควิดดิช	64
9.	Floo powder	47	ผงฟลู	66
10.	Hogwarts castle	73	ปราสาทฮอกวอตส์	95
แฮร์รี พอตเตอร์ กับ นักโทษแห่งอัซคาบัน				
11.	Grand prize galleon draw	8	รางวัลเกลเลียนประจำปี	19
12.	Azkaban fortress	37	คุกอัซคาบัน	54
13.	Flobberworms	142	หนอนฟลอบเบอร์	175
14.	Zonko Joke Shop	158	ร้านขายของตลกของซองโก้	193
15.	The levitating sherbert balls	197	ลูกอมเชอร์เบตลอยได้	239
16.	Special effects sweets	197	ขนมหวานที่มี “สเปเชียลเอฟเฟ็คต์”	239

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นักแปลใช้กลวิธีการแปลแบบการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย โดยจะใช้การแปลแบบคำทับศัพท์ในคำประเภทวิสามานยนาม ส่วนคำวิสามานยนามอื่น ๆ จะใช้คำแปลภาษาไทย หรืออาจมีการเพิ่มคำภาษาไทยเข้าไปเพื่อให้การแปลมีความสวยงามและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เช่น

การแปลคำว่า Diagon Alley ซึ่งแปลว่า ตรอกไดแอกอน

Alley เป็นคำประเภทวิสามานยนาม มีความหมายว่า ซอยเล็กๆ ตรอก จึงแปลโดยใช้คำภาษาไทยแทนว่า ตรอก

Diagon เป็นคำประเภทวิสามานยนาม แปลทับศัพท์ว่า ไดแอกอน
 หรือการแปลคำว่า unicorn hair ซึ่งแปลว่า ขนของยูนิคอร์น
 hair เป็นคำประเภทวิสามานยนาม มีความหมายว่า ขน
 unicorn เป็นคำประเภทวิสามานยนาม แปลทับศัพท์ว่า ยูนิคอร์น
 โดยมีการเพิ่มคำว่า ของ เข้าไปเพื่อให้การแปลมีความสละสลวยมากขึ้น

4.3.3 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม คิดเป็นร้อยละ 13.91 เป็นการ
 แปลคำนามและนามวลีเหนือจริงโดยตัดสินใจรักษาคำเดิมจากภาษาต้นฉบับไว้และไม่ผสม
 ด้วยคำแปลภาษาไทยเลย โดยตัวอย่างการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงจากทั้ง 3 เล่ม
 มีดังนี้

ตารางที่ 7 ตัวอย่างกลวิธีการแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์				
1.	Muggle	5	มักเกิ้ล	15
2.	Knuts	62	คนุตส์	81
3.	goblins	63	ก๊อบลิน	82
4.	Wingardium Leviosa!	171	วิงการ์ดียม เลวีโอซ่า!	209
5.	Locomotor Mortis!	222	โลโคมอเตอร์ มอร์ติส!	270
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ				
6.	Jiggery pokery	9	จิกเกอร์ โปกเกอร์	21
7.	Lord Voldemort	4	ลอร์ดโวลเดอมอร์	15
8.	Hermes	46	เฮอร์มีส	30
9.	Peskipiksi Pesternomi!	102	เพสกีพิกซี้ เพสเตอร์โนมี!	129
10.	Expelliarmus!	190	เอกซเพลลิอาร์มัส!	232

ตารางที่ 7 ตัวอย่างกลวิธีการแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม (ต่อ)

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับ นักโทษแห่งอัซคาบัน				
11.	Sneakoscope	10	สเน็กโคสโคป	21
12.	The firebolt	51	ไฟร์โบลต์	70
13.	Grim	107	กริม	134
14.	Hippogriffs	114	ฮิปโปกริฟฟ์	142
15.	Shrivelfig	125	ชริฟเวลฟิก	154

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นักแปลใช้กลวิธีการแปลแบบการใช้คำทับศัพท์ เนื่องจากคำนามและนามวลีเหล่านี้ล้วนเป็นคำประเภทวิสามานยนาม ในการแปลแบบทับศัพท์จะใช้วิธีการถ่ายเสียงโดยถ่ายเสียงพยัญชนะ สระ และตัวสะกดจากคำศัพท์ต้นฉบับออกมาเป็นตัวอักษรภาษาไทย เช่น

Grim แปลโดยการใช้คำทับศัพท์และถ่ายเสียงออกมาเป็นคำภาษาไทยว่า กริม

Sneakoscope แปลโดยการใช้คำทับศัพท์และถ่ายเสียงออกมาเป็นคำภาษาไทยว่า สเน็กโคสโคป

4.3.4 การแปลโดยการใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 7.39 เป็นการแปลโดยการตีความจากคำนามและนามวลีเหนือจริงและใช้คำในภาษาไทยเพื่อสร้างคำใหม่ที่สื่อถึงความหมายนั้น ๆ โดยตัวอย่างการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงมีดังนี้

ตารางที่ 8 ตัวอย่างกลวิธีการแปลโดยการใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์				
1.	Put Outer	16	ที่ดับไฟ	21
2.	Dementors	97	ผู้คุมวิญญาณ	122
3.	a Remembrall	145	ลูกแก้วเตือนความจำ	177
4.	Powerful Dark Magic	198	เวทมนตร์มืดที่มีอิทธิฤทธิ์	240
5.	an invisibility cloak	201	ผ้าคลุมล่องหน	244
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ				
6.	Invisibility booster	70	ปุ้มล่องหน	92
7.	Invisible ink	233	หมึกล่องหน	282
8.	Arithmancy	252	วิชาตัวเลขมหัศจรรย์	303
แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับ นักโทษแห่งอัซคาบัน				
9.	Broken balls	53	ลูกแก้วสลาย	72
10.	All magical arts	103	ศิลปวิทยาแห่งเวทมนตร์คาถา	129
11.	The patronus	233	ผู้พิทักษ์	281
12.	The dementor's kiss	247	จูมพิตของผู้คุมวิญญาณ	298
13.	Nastily Exhausting Wizarding Test	314	การสอบวัดความรู้พอมด เบ็ตเสรีจสมบุรณ์	377

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นักแปลใช้การตีความคำศัพท์ก่อนทำการแปล เพราะคำนามและนามวลีเหนือจริงเหล่านี้เกิดขึ้นตามจินตนาการของผู้แต่งภาษาดั้งเดิม ไม่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาอังกฤษด้วยซ้ำไป จึงไม่มีคำแปลภาษาไทยของคำนั้นโดยตรง นักแปลจึงต้องตีความโดยอาจดูจากรากศัพท์หรือความหมายใกล้เคียง และใช้คำในภาษาไทยไปแทนที่ก่อให้เกิดคำศัพท์ใหม่ เช่น

การแปลคำว่า Dementors หมายถึง ผู้คุมวิญญาณ

Dementors ดัดแปลงมาจากคำว่า dement หมายถึง ทำให้บ้าหรือวิกลจริต นักแปลจึงต้องทำการตีความจากเนื้อหาในหนังสือ ซึ่งคำนี้ผู้แต่งต้องการสื่อถึงเหยื่อที่ต้องเจอกับ Dementors ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมนักโทษไม่ให้หลบหนีจากคุกอัสคาบัน โดยใช้วิธีดูดเอาความรู้สึกดี ๆ จากเหยื่อไปจนหมดสิ้น เหยื่อจึงเกิดอาการบ้าหรือวิกลจริตได้ ดังนั้นเมื่อตีความได้แล้วจึงใช้คำในภาษาไทยสร้างคำศัพท์ใหม่ว่า ผู้คุมวิญญาณ นั่นเอง

4.3.5 การแปลโดยการใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 5.65 เป็นการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงแบบตรงตัวผสมกับการแปลโดยใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน โดยตัวอย่างการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริง มีดังนี้

ตารางที่ 9 ตัวอย่างกลวิธีการแปลโดยการใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์				
1.	Plain work robes	66	เสื้อคลุมปฏิบัติการแบบเรียบ	85
2.	Chf. Warlock	68	หัวหน้าหมอผี	51
3.	Nice wand for charm work	82	ไม้ดีเหมาะกับการร่ายคาถา	104
4.	a monstrous dog	160	สุนัขปีศาจ	196
5.	Notable Magical Names of Our Time	197	ผู้วิเศษคนสำคัญของยุคเรา	240
แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ				
6.	Transmogrifian torture	141	คาถาทรมาณให้ร่างแข็งตาย	175
7.	a ghost horses	135	ม้าปีศาจ	167
8.	Fluxweed	165	หญ้าน้ำประสาน	202

ตารางที่ 9 ตัวอย่างกลวิธีการแปลโดยการใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืม
แบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน (ต่อ)

ลำดับ ที่	ต้นฉบับ	หน้า	ฉบับแปล	หน้า
แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับ นักโทษแห่งอัซคาบัน				
9.	A curse breaker	8	เจ้าหน้าที่แก้คำสาป	19
10.	A charm to cure reluctant reversers		คาถาแก้การเปลี่ยนทิศไม่ทันใจ	42
11.	An unbreakable braking charm	51	คาถาใส่เบรคที่ไม่อาจลบล้างได้	70
12.	Water demon	154	ผีน้ำ	188

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นักแปลใช้การแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงแบบ
ตรงตัวผสมกับการแปลโดยใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น

การแปลคำว่า a ghost horses ม้าปีศาจ

horse แปลตรงตัวว่า ม้า

ghost ไม่แปลตรงตัวว่า ผี แต่เลือกแปลโดยใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันว่า
ปีศาจ

หรือการแปลนามวลี Nice wand for charm work ไม่ดีเหมาะกับการร่ายคาถา

Nice wand แปลตรงตัวว่า ไม่ดี

for ไม่แปลตรงตัวว่า สำหรับ แต่เลือกแปลโดยใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน
ว่า เหมาะแก่การ

charm work ไม่แปลตรงตัวว่า งานคาถา แต่เลือกแปลโดยใช้คำอื่น
ที่มีความหมายใกล้เคียงกันว่า การร่ายคาถา

5. สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในโลกเวทมนตร์ของวรรณกรรมชุด “Harry Potter” สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 สรุป

จากผลการค้นหาคำนามและนามวลีเหนือจริงในวรรณกรรมชุด แฮร์รี่ พอตเตอร์ เล่มที่ 1 2 และ 3 ผู้วิจัยพบคำนามและนามวลีเหนือจริงทั้งหมด 441 คำ และจากการวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการแปล พบว่า

5.1.1 จำนวนกลวิธีที่ใช้ในการแปล จากการรอบกลวิธีการแปล 18 กลวิธี ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลทั้งสิ้น 10 กลวิธี

5.1.2 ลักษณะการใช้กลวิธี จากกลวิธีการแปลที่พบ 10 กลวิธี ผู้แปลมีลักษณะการใช้กลวิธีแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กลวิธีแบบเดี่ยวและกลวิธีแบบผสม โดยกลวิธีแบบเดี่ยว หมายถึง ผู้แปลใช้กลวิธี 1 ใน 10 กลวิธี เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งในการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริง เช่น กลวิธีที่ 1 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืม แปลต้นฉบับภาษาอังกฤษคำว่า “Muggle” เป็นภาษาไทยว่า “มักเกิ้ล” ส่วนกลวิธีแบบผสม หมายถึง จาก 10 กลวิธี ผู้แปลใช้กลวิธีตั้งแต่ 2 กลวิธีขึ้นไปในการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริง เช่น ใช้กลวิธีแบบผสมระหว่าง กลวิธีที่ 3 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำยืมแล้วใส่คำจำแนกประเภทอย่างกว้าง ๆ ผสมกับ กลวิธีที่ 2 การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย ในการแปลต้นฉบับภาษาอังกฤษ “a Nimbus Two Thousand” เป็นภาษาไทยว่า “ไม้กวาดนิมบัสสองพัน”

5.1.3 กลวิธีการแปลที่ใช้มากที่สุด จากลักษณะการใช้กลวิธีการแปลทั้งแบบเดี่ยวและแบบผสม พบว่ากลวิธีที่ผู้แปลใช้มากที่สุด 5 อันดับแรกเรียงลำดับตามค่าความถี่จากมากไปน้อย มีดังนี้

- (1) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัว
- (2) การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย
- (3) การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์หรือคำ
- (4) การแปลโดยการใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่
- (5) การแปลโดยการใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า นักแปลเลือกใช้กลวิธีการแปลทั้งสิ้น 10 กลวิธี จากกรอบกลวิธีการแปล 18 กลวิธี โดยมีการใช้ในสองลักษณะ คือ กลวิธีแบบเดี่ยว และกลวิธีแบบผสม โดยกลวิธีการแปลที่ใช้มากที่สุด 5 อันดับแรก สะท้อนให้เห็นว่า โดยส่วนใหญ่นักแปลใช้กลวิธีแบบเดี่ยวในการแปลคำนามหรือนามวลีหนึ่งจริง เนื่องจาก นักแปลต้องการรักษาลักษณะเด่นของวรรณกรรมจินตนาการบริสุทธิ์ที่ไม่ปกติธรรมดา ความเหนือธรรมชาติ และมีชีวิตที่แปลกประหลาด ดังที่ ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2554) ได้อธิบายไว้ว่า และ Kotarba (2016) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของจินตนาการที่ควรมี บทบาทสำคัญ ได้แก่ เหตุการณ์ในเรื่องราวที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง เรื่องราวนั้น ถูกตั้งอยู่ในสถานที่ที่ไม่มีอยู่จริง และตัวละครใช้อำนาจพิเศษหรือกลยุทธ์อันแปลกประหลาด ในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ ผู้วิจัยคิดว่านักแปลพยายามใช้แนวทางการแปลวรรณกรรม ของ Israel (อ้างอิงในวิลยา 2547) ที่กล่าวว่า นักแปลควรเก็บรากฐานของตัวบท ลักษณะ ความเป็นต่างประเทศเพื่อขยายขอบฟ้าหรือขอบเขตการรับรู้ด้านวัฒนธรรมของผู้อ่าน ฉบับแปลไว้ และบทแปลควรมีลักษณะ “เปิด” เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจต้นฉบับได้อย่างหลากหลาย หรือเข้าถึงความหมายได้หลายนัยหรือความหมายแฝงเช่นเดียวกับในต้นฉบับ ส่วนกลวิธี แบบผสมนั้น นักแปลจะใช้เมื่อไม่สามารถใช้กลวิธีการแปลอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงชนิดเดียว ได้ จึงใช้กลวิธีการแปลแบบผสมเพื่อแก้ปัญหการแปลคำนามและนามวลีหนึ่งจริง โดยเฉพาะนามวลีหนึ่งจริงที่มีจำนวนคำที่ประกอบขึ้นมาเพื่อแสดงถึงสิ่งที่ไม่ปกติธรรมดา มากกว่าหนึ่งคำ แม้ว่าจะไม่มีการใช้กลวิธีแบบผสมนี้มากนัก แต่ก็ถือว่าเป็นลักษณะการใช้ กลวิธีการแปลที่น่าสนใจ เพราะแสดงให้เห็นว่า ในบางครั้งเพื่อเก็บความหมายให้ครบถ้วน นักแปลจำเป็นต้องใช้กลวิธีการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธี

นอกจากนี้จากกลวิธีที่นักแปลใช้มากที่สุด 5 อันดับแรกเรียงลำดับตามค่าความถี่ จากมากไปน้อย พบกลวิธีการแปลลำดับที่ 1-3 คือ การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปล คำยืมแบบตรงตัว การแปลโดยการใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย และการแปลโดยการใช้คำ ทับศัพท์หรือคำยืม ล้วนเป็นการใช้กลวิธีการแปลที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ ทั้งสิ้น สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยและวัฒนธรรมไทยคุ้นเคยกับการใช้คำภาษาอังกฤษ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544) ระบุว่า สิ่งสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงภาษา คืออิทธิพลของภาษาอังกฤษและการแปลภาษา โดยคนไทยคุ้นเคย

กับภาษาอังกฤษมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เนื่องจากเป็นสมัยแห่งการใช้การแปลเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ ของโลกตะวันตกให้กับประเทศไทย มีการใช้คำทับศัพท์และศัพท์บัญญัติมาโดยตลอด นอกจากนี้ สุภัทร แก้วพัตร (2560) ยังเสริมอีกว่า ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากขึ้นทำให้สังคมไทยเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษได้อย่างง่ายดาย รวดเร็ว และสะดวกมากยิ่งขึ้น อิทธิพลของภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่มีต่อภาษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลต่อลักษณะการใช้ภาษาไทยที่หลากหลายมากขึ้น จึงทำให้การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ในภาษานั้นไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดหรือสิ่งใหม่แต่อย่างใด จึงเป็นที่มาของการใช้กลวิธีการแปลโดยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์นั่นเอง

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” สามารถสร้างองค์ความรู้ให้แก่วงการแปลวรรณกรรม โดยนักแปลที่สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น

(1) ด้านการแปลวรรณกรรม นักแปลสามารถนำกลวิธีการแปลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแปลเมื่อต้องแปลวรรณกรรมจินตนาการบริสุทธิ์ที่มีคำนามและนามวลีเหนือจริงที่แสดงถึงความไม่ปกติธรรมดา ความเหนือธรรมชาติ และมีชีวิตที่แปลกประหลาด หรือเหตุการณ์ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงหรือสถานที่ที่ไม่มีอยู่จริง

(2) ด้านการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาภาษาและการแปล เช่น หลักสูตรหรือสาขาวิชาทางด้านภาษาอังกฤษและการแปล ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นหนึ่งในรายวิชาโดยสามารถใช้เป็นเนื้อหาในการสอนเรื่องการใช้กลวิธีการแปลและฝึกฝนวิธีแปลให้กับผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจทำงานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการแปลต่อไป ดังต่อไปนี้

(1) ควรมีการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีเหนือจริงในวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” เล่มที่ 4-7 เพื่อศึกษาต่อว่าใช้กลวิธีการแปลเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่

(2) ควรมีการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำนามและนามวลีให้เนื้อจริงในวรรณกรรมจินตนาการบริสุทธิ์เรื่องอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบการใช้กลวิธีการแปลของนักแปลท่านอื่น ๆ ว่ามีความเหมือนหรือคล้ายกับกลวิธีการแปลที่ใช้ในวรรณกรรมเยาวชนชุด “Harry Potter” หรือไม่

(3) เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เน้นศึกษากลวิธีการแปลในระดับคำและวลีเท่านั้น ผู้ที่สนใจควรที่จะนำความรู้ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ไปต่อยอดการศึกษากลวิธีการแปลในระดับโครงสร้างซึ่งเป็นระดับที่ใหญ่ขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการแปลวรรณกรรมและการแปลประเภทอื่น ๆ ต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2554). มิติการแปลวรรณกรรมจินตนาการ. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**. 30 (1), 83 – 98.

วิลยา วิวัฒน์ศร. (2547). **การแปลวรรณกรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาตะวันตก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจ. เค. โรว์ลิง. (2546). **แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน** [Harry Potter And The Prisoner Of Azkaban] (วิไลพร หวังช่อกุล, แปล). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1999)

เจ. เค. โรว์ลิง. (2546). **แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับศิลาอาถรรพ์** [Harry Potter And The Sorcerer's Stone] (สุมาลี, แปล). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1998)

เจ. เค. โรว์ลิง. (2546). **แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ** [Harry Potter And The Chamber Of Secrets] (สุมาลี, แปล). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1999)

สสส. (2557). **วรรณกรรม 50 เรื่อง ที่ต้องอ่านก่อนโต**. กรุงเทพฯ: บริษัททอมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สัณณวี สายบัว. (2542). **หลักการแปล**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุพรรณิ ปันมณี. (2546). **การแปลขั้นสูง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภัทร แก้วพัตร. (2560). **ภาษากับสังคม**. อุดรธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- อัจฉรา เทพแปง. (2555, กรกฎาคม – ธันวาคม). กลวิธีการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์”. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 14 (1), 95-104.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, Mona. (2011). In **Other Words: A Coursebook on Translation**. (2nd ed.). Oxon: Routledge.
- Kotarba Polly L. (2016). **Harry Potter: A Link to the Fantasy Genre**. Retrieved August 1, 2016, from www.uh.edu/honors/...and.../pdfs/...novels/kotarba-03-kid-lit.pdf
- Makinen, Katri. (2010). **Harry Potter and The Challenges of Translation: Treatment of personal names in the Finnish and German transitions of the three first Harry Potter books by J.K. Rowling**. Master's Thesis, Department of Languages English University of Jyväskylä.
- Rowling, J.K. (1999). **Harry Potter And The Chamber Of Secrets**. New York: SCHOLASTIC PRESS.
- Rowling, J.K. (1999). **Harry Potter And The Prisoner Of Azkaban**. New York: SCHOLASTIC PRESS.
- Rowling, J.K. (1998). **Harry Potter And The Sorcerer's Stone**. New York: SCHOLASTIC PRESS.

Exploring Properties of Quadrilaterals in Elliptic Geometry using the Dynamic Geometry Software

การสำรวจสมบัติของรูปสี่ด้านในเรขาคณิตฮิลลิปติกโดยใช้ซอฟต์แวร์เรขาคณิตพลวัต

จารุวรรณ ลิงหม่วง (Charuwan Singmuang)¹

Abstract

The purpose of this research was to demonstrate how students explore the important properties of elliptic quadrilaterals by using the Dynamic Geometry Software (DGS). The participants comprised 26 mathematics students in the fourth year of their undergraduate program in the Faculty of Education at Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand. They had enrolled in the Foundations of Geometry course at the first semester of the academic year 2019. The instruments were activity packages exploring properties of Saccheri and Lambert quadrilaterals in elliptic geometry using DGS. The results indicated that the students could make conjectures and verify properties of elliptic quadrilaterals correctly and rapidly. The students concluded that the summit angles in a Saccheri quadrilateral are always congruent and obtuse. The line joining the midpoints of the base and summit of a Saccheri quadrilateral is perpendicular to both the base and the summit. They also concluded that in elliptic geometry, a Lambert quadrilateral has its fourth

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

Assistant Professor at Mathematics and Applied Statistics Department, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Rajanagarindra University

angle obtuse, and each side of this angle is shorter than the side opposite. Therefore, the use of DGS can help students visualize this non-Euclidean geometry.

Keywords: Saccheri quadrilateral, Lambert quadrilateral, elliptic geometry, dynamic geometry software

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสำรวจสมบัติที่สำคัญของรูปสี่ด้านในเรขาคณิตอิลลิปติกของนักศึกษาโดยใช้ซอฟต์แวร์เรขาคณิตพลวัต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ประเทศไทย จำนวน 26 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฐานเรขาคณิตในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดกิจกรรมที่ใช้สำรวจสมบัติของรูปสี่ด้านแซคเคอรีและรูปสี่ด้านลัมแบร์ทในเรขาคณิตอิลลิปติกโดยใช้ซอฟต์แวร์เรขาคณิตพลวัต ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาสามารถตั้งข้อความคาดการณ์และตรวจสอบสมบัติของรูปสี่ด้านแซคเคอรีและรูปสี่ด้านลัมแบร์ทได้ถูกต้องและรวดเร็ว นักศึกษาสรุปได้ว่ามุมซั่มมิทของรูปสี่ด้านแซคเคอรีเป็นมุมป้านและมีขนาดเท่ากันเสมอ เส้นที่เชื่อมจุดกึ่งกลางของด้านฐานและด้านซั่มมิทของรูปสี่ด้านแซคเคอรีจะตั้งฉากกับทั้งด้านฐานและด้านซั่มมิท นักศึกษายังสรุปได้อีกว่าในเรขาคณิตอิลลิปติก รูปสี่ด้านลัมแบร์ทจะมีมุมที่สี่ (มุมซึ่งไม่เป็นมุมฉาก) เป็นมุมป้าน และด้านประชิดมุมที่มีมุมยาวน้อยกว่าด้านตรงข้ามมุมที่สี่ ดังนั้น การใช้ซอฟต์แวร์เรขาคณิตพลวัตสามารถช่วยให้นักศึกษาค้นพบสมบัติที่สำคัญของเรขาคณิตนอกแบบยูคลิดประเภทนี้ได้

คำสำคัญ: รูปสี่ด้านแซคเคอรี, รูปสี่ด้านลัมแบร์ท, เรขาคณิตอิลลิปติก, ซอฟต์แวร์เรขาคณิตพลวัต

1. Introduction

Geometry is a classic mathematics subject. The word “geometry” is derived from two words “earth” (geo) and “measure” (metry). The idea of earth measure was significant in the ancient, pre-Greek development of geometry (Smart, 1998, p.1). It was originally the science of measuring land (Greenberg, 1993). Geometry had the origin and developments in classical times and most students in high schools are introduced to study geometry (Lezark & Capaldi, 2016). Geometry, of all of the branches of mathematics, has been most subject to changing tastes from age to age (Merzbach & Boyer, 2011). It is a natural outgrowth of our exposure to the physical universe and in particular to the natural world (Hvidsten, 2017). The role of geometry in education and daily life is enormous. Geometric shapes very often are real works of art. Learning solid geometry is important for its applications in physics, chemistry etc. Therefore, in particular, geometry is a powerful tool to attract students to mathematics (Dolbilen, 2004).

In Thailand, non-Euclidean geometries (hyperbolic or elliptic geometry) are covered on at the university level for students majoring in mathematics or mathematics education. Therefore, many mathematics teachers are unfamiliar with non-Euclidean geometry due to the fact that Euclidean geometry is the mainstream geometry taught at the primary and secondary levels (Buda, 2017). At the college level, geometry is still a difficult course for most students because it requires them to reason strictly from axioms, postulates and theorems rather than informal experiences and intuitive understandings. In order to enable students to appreciate the importance of the rigorous axiomatic approach, most college geometry courses introduce students to a less intuitive world of non-Euclidean geometry. Generally, students enter a college geometry course with twelve or more years of experience working within the Euclidean system of axioms. By this, students’

understanding of figures and relationships within this system is challenged when the axioms are modified (Smith, Hollebrands, Iwancio & Kogan, 2007). While geometry is a very visual subject, there are several limitations to students' uses of paper-and-pencil diagrams, especially when it comes to non-Euclidean geometries. A student may create inaccurate misleading diagrams and arrive to incorrect conjectures. Also, a student may create a correct diagram that is too specific; this may inhabit students' ability to derive general conclusions and proofs that go beyond the drawing they have created (Schoenfeld, 1986).

The discovery of non-Euclidean geometry is one of the most important events in the history of mathematics. Not long after the development of hyperbolic geometry, the German mathematician Riemann (1826–1866) suggested a geometry, now called elliptic, based on the alternative to the fifth postulate in Euclidean geometry, which states that there are no parallels to a line through a point on the line or any two lines in a plane meet at an ordinary point.

A model for geometry is an interpretation of the technical terms of the geometry (such as point, line, distance, angle measure etc.) that is consistent with the axioms of the geometry (Venema, 2003). There are many ways in which models of elliptic geometry is constructed. Some of these models are the Stereo Graphic Projection model and the Sphere X-Y Projection model. This study was conducted by using elliptic geometry and the Stereo Graphic Projection model.

Historically, mathematicians have attempted to prove Euclid's fifth postulate (or, equivalently, Playfair's Axiom) as a theorem solely on the basis of the first four postulates. One mathematician, Giovanni Girolamo Saccheri (1667–1733) did not try to prove the fifth postulate directly, but instead tried to prove it by the method of contradiction. He looked at

special figures in the plane which were now called Saccheri Quadrilaterals. Saccheri quadrilaterals are quadrilaterals whose base angles are right angles and whose base-adjacent sides are congruent. That is, the top (or summit) angles must be right angles. (Hvidsten, 2017). Johann Heinrich Lambert (1728–1777), like Saccheri, attempted to prove the fifth postulate by an indirect argument. He began with a quadrilateral with three right angles, now called a Lambert quadrilateral. Of course, in the Euclidean geometry a Saccheri or a Lambert quadrilateral has to be a rectangle, but the elliptic world is different.

Many mathematics educators, researchers, and professional organizations have suggested the use of dynamic geometry software (DGS) to help teaching geometry e.g. Geometer's Sketchpad, GeoGebra, Cabri. These software programs enable students to construct creatively an accurate diagram and to interact with the diagrams in order to abstract general properties and relationship because the ways in which the programs respond to the students' actions is determined by geometrical theorems. 'Dragging' feature of DGS distinguishes it from other geometry software (Goldenberg & Couco, 1998). After a construction is completed, the user can drag certain elements of it, and the whole construction behaves in such a way that specified constraints are maintained. This feature allows students to quickly and easily investigate the truth of a particular conjecture. These programs facilitate explorations that promote the conjecturing process (Guen & Karatas, 2009).

Geometry Explorer is designed by Michael Hvidsten. It is designed as a geometry laboratory where one can create geometric objects (like points, circles, polygons, areas, and the like, carry out transformations on these objects (dilations, reflections, rotations, and translations), and measure aspects of these objects (like length, area, radius, and so on). In this case, it is much

like doing geometry on paper (or sand) with a ruler and compass. However, on paper such constructions are static—points placed on the paper can never be moved again. In Geometry Explorer, all constructions are dynamic. One can draw a segment and then grab one of the endpoints and move it around the canvas with the segment moving accordingly. Thus, one can create a construction and test out hypotheses about construction with numerous variations of the original construction. Geometry Explorer is just what the name implies—an environment to explore geometry (Hvidsten, 2005). A screenshot of the program for elliptic geometry can be seen in Figure 1.

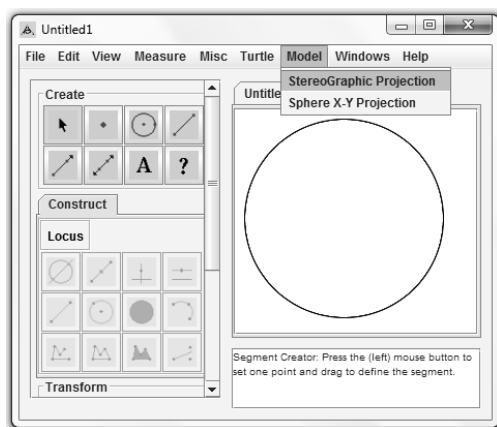

Figure 1: A screenshot of Geometry Explorer.

In the past, there had been many researches dedicated to studying the effect of DGS on students' progress along with their attitudes in geometry. Most of them emphasized that the use of DGS improved students' achievement, interest and participation in geometry (Groman, 1996; Bielefeld, 2002; Singmuang & Phahanich, 2004; Dogan & Icel, 2011; Erbas & Yenmez,

2011; Kurtuluş & Ada, 2011; Guven, 2012; Singmuang, 2013; Bhagat & Chang, 2015; Lorscheid & Singmuang, 2015; Singmuang, 2016; Seib, 2017; Singmuang, 2018).

2. Purpose of the Study

Evidently, diverse technological tools have been developed to facilitate students in reasoning within different non-Euclidean geometries such as Geometers' sketchpad, NonEuclid, GeoGebra, Cabri, but little research has examined how students' uses of the Geometry Explorer affects their understandings of properties of quadrilaterals in elliptic geometry. Therefore, this study was aimed to demonstrate how students who majoring in mathematics explore some of the properties of quadrilaterals in elliptic geometry by using the Geometry Explorer program.

3. Materials and Methods

The participants in this study were 26 students majoring in mathematics. These students were in the fourth year of their undergraduate program in the Faculty of Education at Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand. They had enrolled in the Foundations of Geometry course at the first semester of the academic year 2019. These students were selected by purposive sampling. They were also volunteered to participate in this study.

This research arose from my experience in teaching the foundations of geometry course to students majoring in mathematics at Rajabhat Rajanagarindra University. The aim of this course is to enable students to acquire axiomatic nature, basic concepts and theorems of non-Euclidean geometry, development of hyperbolic geometry, development of elliptic geometry, development of spherical geometry, and development of

projective geometry. Elliptic geometry was introduced during week 10–11 of the course. The Geometry Explorer program could allow students to have experience with this type of geometry.

This study emerged from my classroom observations while students were exploring the elliptic geometry with the Geometry Explorer during week 10–11 of the course. The observations in this study involved six lesson hours. The role of the teacher, an author of this article, was to help students explore elliptic geometry. Furthermore, the researcher made some observations focused on the students' conjectures and discussions. She noted important observations. In addition, students' worksheets were collected as data. The data were analyzed using the triad 'experiment–conjecture–explanation. By this way, the researcher aimed to determine the potential of DGS for studying the elliptic geometry.

The research instruments used in this study were activity packages exploring elliptic geometry by using the Geometry Explorer program. These packages were developed by the researcher. The instruments were pilot tested by administering to the students who were not part of the target population. The research activities were prepared under the subjects headings Saccheri quadrilaterals and Lambert quadrilaterals. The students were asked to explore the following properties:

- 1) The summit angles in a Saccheri quadrilateral are congruent.
- 2) The summit angles in a Saccheri quadrilateral are obtuse.
- 3) The line joining the midpoints of the base and summit of a Saccheri quadrilateral is perpendicular to the base and the summit.
- 4) In a Lambert quadrilateral the fourth angle (the one that is not a right angle) is always obtuse.
- 5) In a Lambert quadrilateral, each side adjacent to the fourth angle (the one that is not a right angle) has length shorter than the opposite side.

After being introduced to the technical properties of Geometry Explorer software for an hour, the sampled students were introduced the basic concepts of elliptic geometry, definition of a Saccheri quadrilateral, definition of a Lambert quadrilateral by using the Geometry Explorer for 2 hours. Then, they were asked to complete the activities by using Geometry Explorer tools so that they explore the elliptic geometry modeled by the Stereo Graphic Projection model for 3 hours.

4. Results

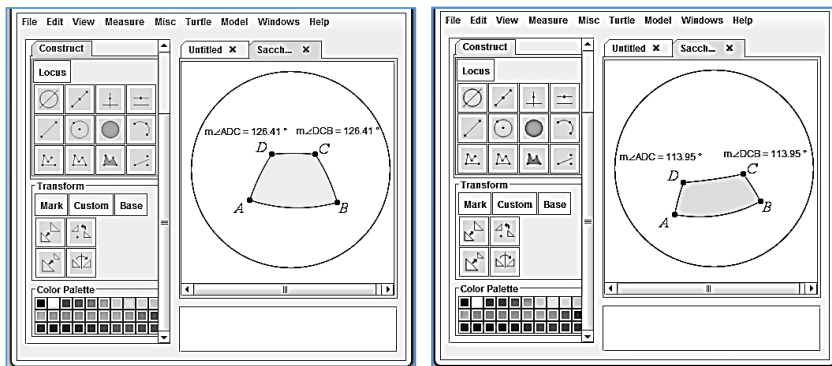
After introducing the basic concepts of elliptic geometry, such as point, line, angle, circle, perpendicular line, definition of a Saccheri quadrilateral, definition of a Lambert quadrilateral to the students by using the Geometry Explorer, The students began their exploration activities in the computer-based environment.

The ways students used the Dynamic Geometry Software (DGS) as they explored properties of elliptic quadrilaterals in each activity were as follows:

Exploration 1: The summit angles in a Saccheri quadrilateral are congruent.

The students were assigned to construct a Saccheri quadrilateral by using the Geometry Explorer software. After that, they were asked to measure the two summit angles in the quad and compare their measures. Then, they were asked to make observations for different Saccheri quadrilaterals by dragging their first quadrilaterals. Students made some observations by following the directions. In a short time period, most of the students realized that the two summit angles are equal. Some students tested their conjectures for different Saccheri quadrilaterals, as seen in Figure

2(A) and 2(B). Other students also confirmed this result by making their observations with their own Saccheri quadrilaterals. As students were working individually, the researcher walked around the classroom and assisted students as necessary.

(A) measure of summits angles are 126.41 degrees

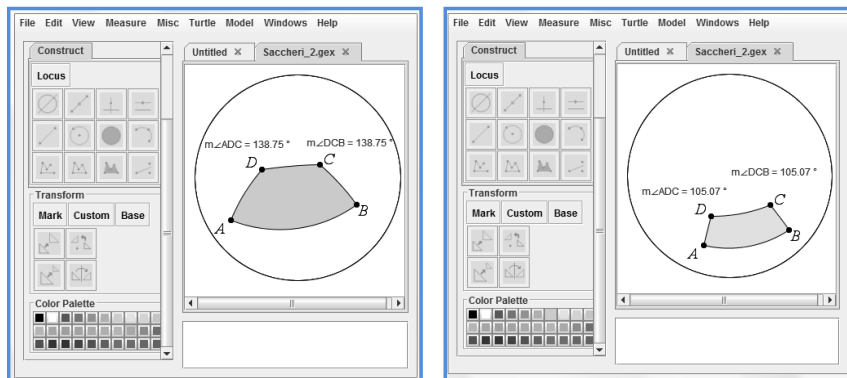
(B) measure of summit angles are 113.95 degrees

Figure 2: Saccheri quadrilaterals with angle C and angle D are congruent.

Exploration 2: The summit angles in a Saccheri quadrilateral are obtuse.

The students were asked to construct another Saccheri quadrilateral by using the Geometry Explorer software, measure the two summit angles, angle C and angle D, in the quad, and observe the type of those summit angles whether they are acute, obtuse, or right angles. The students were also asked to make observations for different Saccheri quadrilaterals by dragging their first quadrilaterals. The students made some observations by following the directions. After their observations on the numerical values, most of the students found that the measure of angle C was more than 90 degrees and the measure of angle D was also more than 90 degrees as shown in Figure 3(A) and 3(B). Therefore, they concluded that the two summit angles

in a Saccheri quadrilateral are obtuse. Again, as students were working individually, the researcher walked around the classroom and assisted students as necessary.

(A) measure of summits angles are
138.75.41 degrees

(B) measure of summit angles are 105.07
degrees

Figure 3: Saccheri quadrilaterals with angle C and angle D are obtuse angles.

Exploration 3: The line joining the midpoints of the base and summit of a Saccheri quadrilateral is perpendicular to the base and the summit.

The students were asked to construct another Saccheri quadrilateral by using the Geometry Explorer software, create the midpoint of both the base and the summit of a Saccheri quadrilateral, and draw the line joining the midpoints of the base and summit. The students were told that this line is called the altitude of the Saccheri quadrilateral. After that, they were asked to measure the angles between the altitude and the base and the angle between the altitude and the summit. The students were also asked to observe those types of angles. After the observations, most of the students concluded that line joining the midpoints of the base and summit of a

Saccheri quadrilateral made right angles with the base and the summit. It was perpendicular to both as shown in Figure 4.

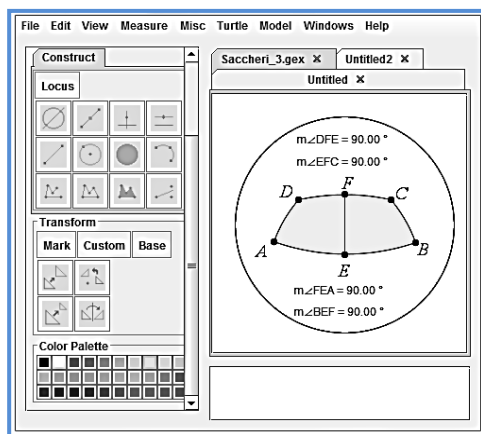
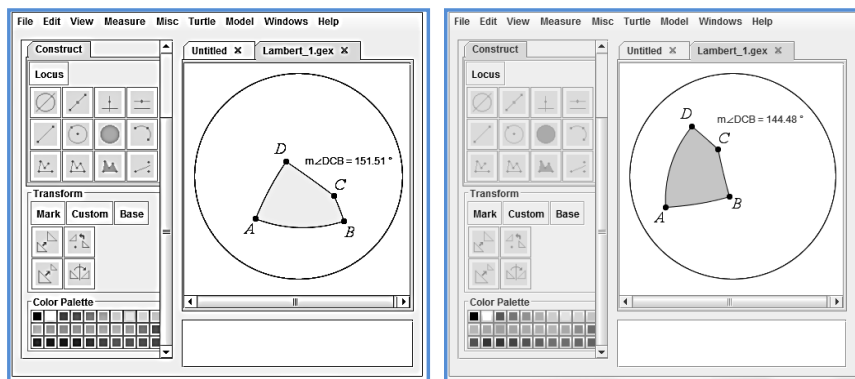

Figure 4: In a Saccheri quadrilateral ABCD, line EF makes right angles with the base AB and the summit CD.

Exploration 4: In a Lambert quadrilateral the fourth angle (the one that is not a right angle) is always obtuse.

The researcher asked the students to draw a Lambert quadrilateral ABCD with right angles at A, B, and D. Then, the researcher asked the students to measure the angle C, the one that is not a right angle and observe the type of that angle. After their observations on the numerical values (Figure 5(A) and 5(B)), most of the students attained the following conjecture:

‘The fourth angle in a Lambert quadrilateral is always obtuse.’

(A) measure of angle C is 151.51 degrees (B) measure of angle C is 144.48 degrees

Figure 5: Angle C of a Lambert quadrilateral ABCD is obtuse.

Exploration 5: In a Lambert quadrilateral, each side adjacent to the fourth angle (the one that is not a right angle) has length smaller than the opposite side.

The researcher asked the students to draw another Lambert quadrilateral ABCD with right angles at A, B, and D. Then, the students were asked to measure the sides of their Lambert quadrilaterals. They were asked to compare the lengths of the opposite sides in the Lambert quadrilateral ABCD, and answer the following questions: Are the opposite sides equal? In a pair of opposite sides can you characterize the one which is shorter? After their observations on the numerical values (Figure 6), most of the students attained the following conjecture: 'Each side adjacent to the obtuse angle of a Lambert quadrilateral has length shorter than the opposite side.'

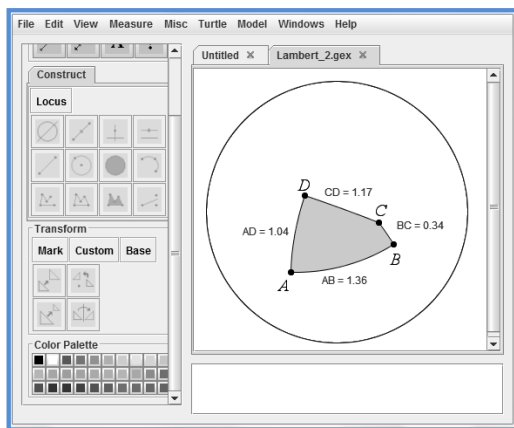

Figure 6: Each side adjacent to the fourth angle of a Lambert quadrilateral has length shorter than the opposite side.

Once the students completed all of the activities, they were asked to compare the properties of quadrilaterals in elliptic geometry with those in Euclidean geometry. The students stated that there were similarities and differences between elliptic geometry and Euclidean geometry. This comparison was shown in Table 1.

Table 1: A Comparison of Euclidean and Elliptic Geometries.

Properties	Euclidean	Elliptic
The summit angles in a Saccheri quadrilateral are	congruent	congruent
The summit angles in a Saccheri quadrilateral are	right angles	obtuse angles
The line joining the midpoints of the base and summit of a Saccheri quadrilateral is	perpendicular to the base and the summit	perpendicular to the base and the summit
In a Lambert quadrilateral the fourth angle is	right angle	obtuse angle
In a Lambert quadrilateral, each side adjacent to the fourth angle has length	equal to the opposite side	shorter than the opposite side

The features of the Geometry explorer that the students often used to identify the properties of quadrilaterals in elliptic geometry were the create panel (point, segment, ray, line), the construct panel (intersection, midpoint, perpendicular, segment on points, circle on points), the measure menu (length, angle, distance). Students often used the drag feature as well.

It was exciting to watch the students conduct the experiment on their own. The researcher had designed the problem-based task such that it enabled the students to be actively involved by giving clear instructions. Meaningful learning became effective whilst students were all actively engaged in problem solving. This became evident when all 26 students obtained 100% in the task to explore Saccheri and Lambert quadrilaterals theorems while using Geometry Explorer. The use of Geometry Explorer eradicated the abstractness the students experienced and provided them

with visualization. The “Do it yourself” approach proved to be very effective as compared to demonstrations done by the teacher.

5. Discussion

In this study, 26 students explored important properties of Saccheri and Lambert quadrilaterals of elliptic geometry in the Stereo Graphic Projection model using the Dynamic Geometry program, the Geometry Explorer. Each student individually formed their own examples on computer and compared each other results. Interestingly, they obtained the same results by different examples. Moreover, they had the opportunity to see the different examples of each other since they all formed different ones. The Geometry Explorer allowed students to quickly and easily generate conjectures in elliptic geometry. They made conjectures and verify important properties of the Saccheri and Lambert quadrilateral correctly and rapidly. When the students were asked to compare the properties of these quadrilaterals in elliptic geometry to those in Euclidean geometry, the students could identify the similarities and the differences between the two geometries by using the Geometry Explorer program. These properties were continuously discussed for centuries by Saccheri, Lambert and other mathematicians. While they can easily be explored within Geometry Explorer while dragging and exploring, these properties are certainly out of reach in traditional paper and pencil geometry. As mentioned by Hvidsten (2005), in Geometry Explorer, one can create geometric objects (like points, circles, polygons, areas, and measure aspects of these objects (like length, area, radius, and so on). It is much like doing geometry on paper with a ruler and compass. However, on paper such constructions are static—points placed on the paper can never be moved again. In Geometry Explorer, all constructions are dynamic. One can draw a segment and then grab one of

the endpoints and move it around the canvas with the segment moving accordingly. Thus, one can create a construction and test out hypotheses about construction with numerous variations of the original construction. Straesser (2002) also stated that DGS-use widens the range of accessible geometrical constructions and solutions and also widens the range of possible activities, provides an access route to deeper reflection and more refined exploration and heuristics than in paper and pencil geometry. Above all, the students who knew no other geometry other than Euclidean geometry became aware of the existence of other geometries, elliptic geometry. Guven and Karatus (2009) also observed that the DGS turned the geometry classrooms into a laboratory in which students could explore new relations and make conjectures.

6. Conclusion

In the computer-based environment, the students could make conjectures and verify properties of elliptic quadrilaterals correctly and rapidly: the summit angles in a Saccheri quadrilateral are always congruent and obtuse. The line joining the midpoints of the base and summit of a Saccheri quadrilateral is perpendicular to both the base and the summit. In Lambert quadrilateral the fourth angle (the one that is not a right angle) is always obtuse and each side adjacent to this obtuse angle has length smaller than the opposite side. There are similarities and differences between properties of quadrilaterals in Euclidean geometry and elliptic geometry.

7. Implications and Recommendations for Future Research

Implications for Practice

The results of this study indicated that the students could make conjectures and verify properties of elliptic quadrilaterals correctly and rapidly. Thus, exploring mathematical relations and testing conjectures in this dynamic geometry environment make this type of software, Geometry Explorer, a strong learning tool. Therefore, the teacher can use the activity packages with the help of the DGS software as an instructional tool for teaching and learning elliptic geometry in some geometry courses such as the “Introduction to Geometry” course and the “Foundation of Geometry” course.

Even though Geometry Explorer has transformed the classroom environment into a more energetic, dynamically engaging and thought-provoking place, this does not mean that we advocate replacing the use of the real spheres in the classroom with *Geometry Explorer*.

Recommendations for Future Research

According to the results and the limitations of this study, the researcher had some suggestions and recommendations:

1. Some properties of Saccheri and Lambert quadrilaterals in elliptic geometry need to be further investigated: Which is longer, the base or the summit of a Saccheri quadrilateral? Are the diagonals of a Saccheri quadrilateral congruent? Which is longer, the length of the segment joining the midpoints of the summit and base of a Saccheri quadrilateral or each side of the quadrilateral? Is the segment joining the midpoints of the sides of a Saccheri quadrilateral perpendicular to the sides? Is a Saccheri quadrilateral parallelogram? Is a Lambert quadrilateral parallelogram?

2. The participants in this study were 26 students. It is recommended to conduct other studies in the same area with larger samples.

3. Elliptic geometry is certainly not the only type of non-Euclidean geometry in existence. Hence it would be interesting to look into doing similar research for other non-Euclidean geometries such as hyperbolic or spherical geometries.

4. Several studies indicated that students had a positive attitude towards using dynamic geometry programs in mathematics lessons, thus it would also be interesting to examine student attitude towards learning mathematics topics by using the dynamic geometry software, Geometry Explorer.

8. Acknowledgements

I would like to take this opportunity to thank several people who have provided their help and encouragement throughout this study. Appreciation is extended to students who were involved in this study. Without their participation, this study would never have been possible. Finally, acknowledgement is made of the Rajabhat Rajanagarindra University, which provided several supporting. Thanks to all of you.

9. References

- Bhagat, K., & Chang, C. (2015). Incorporating GeoGebra into geometry learning—A lesson from India. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 11(1), 77–86.
- Bielefeld, T. (2002). On dynamic geometry software in the regular classroom. *Zentralblatt für Didaktik der Mathematik*, 34(3), 85–92.

- Buda, J. (2017). *Integrating Non-Euclidean Geometry into High School* (Honors Thesis). Loyola Marymount University, California.
- Dogan, M., & Icel, R. (2011). The role of Dynamic Geometry Software in the process of learning: GeoGebra example about triangles. *International Journal of Human Science*, 8(1), 1441–1458.
- Dolbilen, N. (2004). Geometry in Russian schools: Traditions of past and state in present. In H. Fujita, Y. Hashimoto, B. Hodgson, P. Lee, S. Lerman, & T. Sawada (Eds.), *Proceedings of the Ninth International Congress on Mathematical Education*. Boston: Kluwer Academic Publishers (pp. 118–120).
- Erbas, A., & Yenmez, A. (2011). The effect of inquiry-based explorations in a dynamic geometry environment on sixth grade students' achievements in polygons, *Computers & Education*, 57(4), 2462–2475.
- Goldenberg, P., & Couco, D. (1998). What is dynamic geometry? In R. Lehrer, & D. Chazan (Eds.), *Designing learning environments for developing understanding of geometry and space* (pp. 351–367). London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Groman, M. (1996, June). *Integrating Geometer's Sketchpad into a geometry course for secondary education mathematics majors*. Paper presented to the 29th Summer Conference of the Association of Small Computer Users in Education, North Myrtle Beach, SC.
- Güven, B., & Karatas, I. (2009). Students discovering spherical geometry using dynamic geometry software. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 40(3), 331–340.
- Güven, B. (2012). Using dynamic geometry software to improve eight grade students' understanding of transformation geometry. *Australasian Journal of Educational Technology*, 28(2), 364–382.

- Hvidsten, M. (2005). *Geometry with Geometry Explorer*. New York: McGraw-Hill.
- _____. (2017). *Exploring Geometry* (2nd ed.). Boca Raton, Florida: Taylor & Francis Group.
- Kurtuluş, A., & Ada, T. (2011). Exploration of geometry by prospective mathematics teachers in Turkey with Geometer's Sketchpad. *Quaderni di Ricerca in Didattica (Mathematics)*, 21, 119–126.
- Lezark, L., & Capaldi, M. (2016). New findings in old geometry: Using triangle centers to create similar or congruent triangles. *The Minnesota Journal of Undergraduate Mathematics*, 2(1), 1–12.
- Lorsong, K., & Singmuang, C. (2015). A development of mathematics learning achievement entitled angle for Prathomsuksa 5 students using the Geometer's Sketchpad (GSP) laboratory lessons, *Proceedings International Academic & Research Conference of Rajabhat University: INARCRU III*. Nakhon Si Thammarat, Thailand: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University (pp.134–142).
- Merzbach, U.M., & Boyer, C. (2011). *A History of Mathematics* (3rd ed.). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Schoenfeld, A. (1986). On having and using geometric knowledge. In J. Hiebert (Ed.), *Conceptual and procedural knowledge: The case of mathematics* (pp. 25–264). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Sebial, S. (2017). Improving mathematics achievement and attitude of the grade 10 students using Dynamic Geometry Software (DGS) and Computer Algebra Systems (CAS). *International Journal of Social Science and Humanities Research*, 5(1), 374–387.
- Singmuang, C., & Phahanich, W. (2004). *The use of computer program in learning and teaching introduction to geometry course*. Chachoengsao: Faculty of Science and Technology, Rajabhat Rajanagarindra University.

- Singmuang, C. (2013). Preservice mathematics teachers discovering spherical geometry using dynamic geometry software. *Proceedings National Academic Conference "Research Network for Higher Education of Thailand"*. Nakhon Pathom, Thailand: Research Network for Higher Education of Thailand (pp. 218–231).
- _____. (2016). Exploring triangle centers in Euclidean geometry with the Geometry Explorer. *Proceedings of the Asian Conference on the Social Sciences*. Kobe, Japan: The International Academic Forum (pp. 289–298).
- _____. (2018). Exploring properties of quadrilaterals in the Poincaré Disk model of hyperbolic geometry using the Dynamic Geometry Software. *Journal of Strategic Innovation and Sustainability*, 13(3), 129–142.
- Smart, J. (1998). *Modern Geometry* (5th ed). California: Brook/Cole.
- Smith, R., Hollebrands, K., Iwancio, K., & Kogan, I. (2007). The affects of a dynamic program for geometry on college students' understandings of properties of quadrilaterals in the Poincare Disk model. In D. Pugalee, A. Rogerson, A. Schinck (Eds.), *Proceedings of the Ninth International Conference on Mathematics Education in a Global Community* (pp. 613–618).
- Straesser, R. (2002). Cabri–geometre: Does dynamic geometry software (DGS) change geometry and its teaching and learning? *International Journal of Computers for Mathematical Learning*, 6(3), 319–334.
- Venema, G. (2003). *Exploring Advanced Euclidean Geometry with GeoGebra*. Washington, DC: The Mathematical Association of America.

ข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษา
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Errors Analysis in Klong Si Suparp Composing of Bachelor degree
in Thai major, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rajabhat Mahasarakham University

ธนพล เอกพจน์ (Thanapon Eakapont)¹
วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (Wirat Wongpinunwatana)²

บทคัดย่อ

โคลงสี่สุภาพเป็นคำประพันธ์ไทยประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบตามฉันทลักษณ์ที่กำหนดไว้โดยผู้แต่งต้องเลือกสรรถ้อยคำและความหมายให้เหมาะกับเนื้อหาและแนวคิดของเรื่อง การศึกษานี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียน วิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทย (3010106) ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 70 คน โดยเก็บข้อมูลจากใบงานที่ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติแต่งโคลงสี่สุภาพ จำนวน 70 ชุด ผลการวิจัยพบข้อผิดพลาดการแต่งโคลงสี่สุภาพใน 5 ลักษณะเรียงลำดับตามความถี่ การปรากฏข้อผิดพลาดจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ไม่ตำแหน่ง คำสุภาพ การใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Lecturer in Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Mahasarakham University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assistant Professor in Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
Corresponding author: Matomtuk@hotmail.com

ของคำประพันธ์ การใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์ และจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์

คำสำคัญ: ข้อผิดพลาด, การแต่งโคลงสี่สุภาพ, บทร้อยกรอง

Abstract

Klong Si Suparp is a one type of Thai composing poem arranging from obligated prosody and pattern. Word choices with meaningful components are appropriately chosen related to those title's content and outline. This study is a classroom research. The objective of this research is to analyze errors of composing Klong Si Suparp by 70 undergraduates in Thai major, Faculty of Humanities and Social sciences, Rajabhat Mahasarakham University who enrolled Thai prose and poetry course (3010106), 1st semester, 2019 academic year. 70 worksheets of composing Klong Si Suparp practical were collected as main data. The result found 5 errors in composing Klong Si Suparp arranging frequencies from highest to lowest errors as follows; tonal words on non-tonal position, misuse of vowel alliteration between lines, misuse of major and minor words against composing rule, misuse of final particle word, and incomplete amount of words within prosody.

Keywords: error analysis, Klong Si Suparp Poem Composing, poem

1. บทนำ

“ร้อยกรอง” เป็นลักษณะการแต่งหนังสือของไทย มีวิวัฒนาการมานานหลายชั่วอายุคน เป็นมรดกทางภูมิปัญญาด้านภาษาของคนไทย ที่มีการสั่งสอนและสืบทอดต่อกันมาจวบจนปัจจุบัน “ร้อยกรอง” เป็นคำที่มีผู้เรียกชื่อต่างกันหลายคำ เช่น กานท์ คำกานท์ คำประดับ กวีวัจนะ จินตกวีนิพนธ์ บทกวี บทประพันธ์ คำประพันธ์ ฯลฯ คำเหล่านี้เมื่อรวมความแล้ว มีความหมายในลักษณะของร้อยกรองทั้งสิ้น ทั้งนี้ “ร้อยกรอง” คือ การแต่งหนังสือที่มีความไพเราะงดงาม เป็นความหมายในเชิงเปรียบเทียบถึงการร้อยมาลัยด้วยกลีบดอกไม้ที่มีความประณีตละเอียดลออ สวยงามทั้งรูปแบบ ลวดลาย สี สัน มีความนุ่มนวล ละเอียดละไม และมีกลิ่นหอมหวานจากมวลบุปผชาตินานาชนิด ความหมายในประเด็นนี้คือการแต่งคำประพันธ์ที่เรียบเรียงถ้อยคำตามฉันทลักษณ์หรือข้อบังคับการแต่งร้อยกรอง (ชูศักดิ์ ศุภรันทน์, 2549) โดยพิจารณาในแง่ของ คณะ สัมผัส ภาษาและเนื้อหาการสื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้นิยามไว้ ความเป็นว่า “คำประพันธ์, ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์”

การเขียนร้อยกรองเป็นงานเขียนที่มีศิลปะทางการประพันธ์ที่ต้องคำนึงถึงแบบแผนของฉันทลักษณ์ เพื่อก่อให้เกิดสุนทรียะหรือความงามของบทประพันธ์ งานเขียนร้อยกรองจึงมีความสำคัญในฐานะเครื่องดำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติให้มั่นคง เพราะเป็นงานเขียนที่สะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทย ทั้งนี้งานเขียนร้อยกรองไทยมีหลายประเภท วิเชียร เกษประทุม (2550) จำแนกร้อยกรองเป็น 5 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ร่าย โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539) แสดงความเห็นว่าเป็นว่า “ร่าย” เป็นคำประพันธ์ที่เก่าแก่ที่สุดของไทยมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย รองลงมาคือ “โคลง” และ คำประพันธ์ที่ปรับปรุงขึ้นภายหลังสุดคือ “กลอน” โดยคำประพันธ์เหล่านี้ต่างมีรูปแบบ รวมถึงข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ที่แตกต่างรวมถึงมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน เช่น กลอน กับ กาพย์ เป็นคำประพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของการลงสัมผัสระหว่างวรรคและบท แต่จะไม่เน้นบังคับใช้คำครุ ลหุ เหมือนอย่างในฉันท์ หรือ คำเอก คำโท อย่างในโคลง

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการตระหนักและให้ความสำคัญกับการสืบสาน และอนุรักษ์ คำประพันธ์ไทยมิให้เลือนหายไปจากสังคม ด้วยการบรรจุเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับร้อยกรองไทยไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา โดยกำหนดมาตรฐาน ท 4.1 ว่า “ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของ

ภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาของภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ให้นักเรียนทุกช่วงชั้นสามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ได้ เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ระบุว่า ข้อ 6 สามารถแต่งบทร้อยกรองโคลงสี่สุภาพได้ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ข้อ 4 สามารถแต่งบทร้อยกรองประเภท กาพย์ กลอน และโคลงได้ (พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์, 2558)

นอกจากการให้ความสำคัญกับการเรียนร้อยกรองไทยในระดับมัธยมศึกษาแล้ว ในระดับอุดมศึกษาก็ให้ความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการบรรจุวิชาการประพันธ์หรือร้อยกรองไว้ในโครงสร้างรายวิชา ซึ่งแต่ละหลักสูตรมีการปรับชื่อรายวิชาให้แตกต่างกันออกไป อาทิ ร้อยกรองไทย การประพันธ์ร้อยกรองไทย กวีนิพนธ์ไทย การแต่งคำประพันธ์และอ่านทำนอง ร้อยแก้ว ร้อยกรองไทย ฯลฯ เมื่อพิจารณาขอบข่ายของคำอธิบายรายวิชาพบว่ามีความสอดคล้องกันในเรื่องของการศึกษาในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตั้งแต่ ความหมาย ความเป็นมา ประเภท ลักษณะของร้อยกรองตลอดจนการฝึกปฏิบัติแต่งคำประพันธ์ไทยประเภทต่าง ๆ อนึ่ง การที่หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เปิดสอนรายวิชาร้อยกรอง ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย พ.ศ. 2554 ที่ระบุว่า เนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชาภาษาไทย ต้องประกอบด้วยวิชาอย่างน้อย 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาไทย และภาษาศาสตร์ กลุ่มวิชาการใช้ภาษา กลุ่มวิชาวรรณคดีไทย กลุ่มวิชาภาษาและวรรณกรรม ที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งวิชาร้อยกรองหรือการประพันธ์จัดอยู่ในกลุ่มวิชาวรรณคดี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) จากนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักรู้ในคุณค่าของวิชาดังกล่าวที่ต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป ผ่านการจัดการศึกษา

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาทางภาษา ตลอดจนทั้งสนองนโยบายการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเปิดสอนรายวิชา “ร้อยแก้วร้อยกรองไทย” (3010106) ซึ่งเป็นวิชาเอกบังคับ โดยผู้วิจัยรับผิดชอบสอน

ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบทฤษฎีและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติแต่งคำประพันธ์ไทยทุกประเภท พบว่าโคลงสี่สุภาพ เป็นคำประพันธ์ที่พบลักษณะข้อผิดพลาดด้านการแต่งคำประพันธ์มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการใช้คำ การสัมผัส หรือการวางจำนวนคำไม่ตรงตามแบบแผนฉันทลักษณ์และอีกหลายประเด็น ดังตัวอย่าง

แผนผังคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพ	คำประพันธ์โคลงสี่สุภาพตัวอย่าง
	จินดาซื้อนี้ หนักแบ่น ไม่ยอthonัน แขนงสู้ รู้หน้าที่ถึง ทางผ่าน (ยากเย็น) เผื่อแผ่และเอื้อ นามนี้ ใจดี

จากตารางข้างต้นแสดงการเปรียบเทียบแผนผังโคลงสี่สุภาพกับข้อมูลการวิจัยบางส่วน พบข้อผิดพลาดหลายประเด็น อาทิ การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์ กล่าวคือ จากตัวอย่างปรากฏ คำว่า “นาม” ในวรรคที่ 2 บาทสุดท้าย ซึ่งเป็นตำแหน่งบังคับของคำเอก จึงควรหาคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกมาแทนที่เพื่อให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การประพันธ์ และต้องพิจารณาความสัมพันธ์ทางความหมายที่เกี่ยวข้องในวรรคนั้นด้วย นอกจากนี้ยังพบข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ ซึ่งเป็นตำแหน่งของคำที่ไม่มีวรรณยุกต์กำกับ โดยมีกฏว่า คำที่ 7 ของบาทที่ 1 และคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3 ห้ามใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ แต่จากตัวอย่างมีการใช้คำที่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งดังกล่าว คือคำว่า “แน่น” “แค่น” และ “แม่น” ทั้งนี้ยังปรากฏการใช้คำสัมผัสระหว่างวรรคไม่เหมาะสม คือคำว่า “สู้” ใน บาทที่ 2 วรรคหลัง และ คำว่า “เพื่อ” ในวรรคแรก บาทที่ 4 ตำแหน่งที่คำทั้งสองปรากฏเป็นตำแหน่งบังคับที่เชื่อมสัมผัสระหว่างวรรค โดยมีหลักว่า สัมผัสระหว่างวรรคต้องเป็นสัมผัสสระเท่านั้น และถ้าหากคำเหล่านั้นสัมผัสสระ หากมีตัวสะกดก็ต้องอยู่ในมาตราเดียวกัน โดยทั้งสองคำสะกดด้วยสระต่างกัน คือ “สู้” สะกดด้วยสระ “อู” ส่วน “เพื่อ” สะกดด้วยสระ “เอื้อ” จากประเด็นปัญหาการแต่งโคลงสี่สุภาพที่ปรากฏ ชี้ให้เห็นว่า โคลงสี่สุภาพเป็นคำประพันธ์ที่มีความซับซ้อน และเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจให้ถ้วนถี่ ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพยังมีรายละเอียดอื่น ๆ ที่น่าสนใจ หากได้ศึกษาอย่างลุ่มลึก จะทำให้เห็นข้อผิดพลาดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาวิจัยบทร้อยกรองหลายประเด็น ทั้งในด้านวรรณศิลป์ ศิลปะการใช้ภาษา รูปแบบ ลักษณะเด่น บทบาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์ แต่เมื่อพิจารณาการศึกษาบทร้อยกรองในมุมมองศึกษาศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาแบบฝึกทักษะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การศึกษาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียน เช่น งานของ สุปราณี นาคราช (2547) ที่ศึกษาการสร้างแบบฝึก การเขียนร้อยกรอง กาพย์สุรางคนางค์ 28 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านทวน จังหวัดกาญจนบุรี พิมพ์ใจ พจนสมพงษ์ (2549) การพัฒนาแบบฝึก การเขียนบทประพันธ์ในงานอาชีพสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จินดา ลาโพธิ์ (2553) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ และเทคนิคผังกราฟิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ไทย สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประไพ บรรลุ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถแต่งกลอนสุภาพ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) อภิชาติ ชมภูทัศน์ ชูศักดิ์ ศุภรณันท์และวิภา วิสเพ็ญ (2556) ทำวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการเรียนการสอนแต่งโคลงสี่สุภาพโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของเคแกน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์ (2558) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการแต่งโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนกรับใหญ่วงศ์กุลกิจพิทยาคม ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาข้อผิดพลาดการแต่ง ร้อยกรอง ปรากฏเพียงประเด็นที่อธิบายเกี่ยวกับปัญหาข้อผิดพลาดการแต่งบทร้อยกรอง ประเภทต่าง ๆ ประกอบการศึกษาวิจัยข้างต้นเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่ประเด็นหลักในการวิจัย อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาข้อบกพร่องการใช้ภาษาไทยในประเด็นอื่นไม่ว่าจะเป็น การฟัง การอ่าน รวมถึงการเขียน ส่วนใหญ่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนไทยและ ชาวต่างประเทศที่เรียนในประเทศไทย ในงานวิจัยนี้ขอทบทวนเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษา ข้อผิดพลาดด้านการเขียน เพราะเกี่ยวข้องกับงานของผู้วิจัยโดยตรง งานวิจัยที่ศึกษา ข้อผิดพลาดด้านการเขียนที่พบส่วนใหญ่ศึกษาจากงานเขียนประเภทร้อยแก้ว ส่วนงาน ประเภทร้อยกรองยังไม่ปรากฏเด่นชัด เช่น งานของปิยนิธย์ เปี่ยมงาม ผกาดี ปิกมา และประสิทธิ์ ชัยเสนา (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษา

ไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก ปีการศึกษา 2544 ภณิดา จิตนุกูล (2551) ศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา สุริย์รัตน์ บำรุงสุข (2554) เสนอบทความวิจัยเรื่อง ข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรณีศึกษานักศึกษาชาวเกาหลี ธนู ทดแทนคุณ และปวีณา จันทรสุวรรณ (2559) ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ สมุทรสาคร พลขุนทรัพย์ (2559) เสนองานวิจัยเรื่อง ข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ รมยุทธ เอื้อไตรรัตน์ และนันทพร ศรีจิตติ (2562) เสนอบทความวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้จะไม่ปรากฏงานที่ศึกษาข้อผิดพลาดการแต่งบทร้อยกรอง แต่งานวิจัยดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาในครั้งนี้ เพราะผู้วิจัยจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา เพื่อนำเสนอให้เห็นข้อผิดพลาดการแต่งบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ อันเป็นการขยายขอบเขตการวิจัยข้อผิดพลาดการใช้ภาษาในการเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ลักษณะข้อผิดพลาดที่พบสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทยและวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยเลือก

กลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา
ร้อยแก้วร้อยกรองไทย (3010106) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งหมด
70 คน

ขอบเขตด้านข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ใบงานการฝึกปฏิบัติแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทย (3010106)
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 70 ชุด

ขอบเขตด้านเนื้อหา

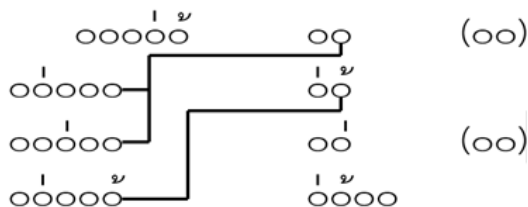
ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อการแต่งคำประพันธ์ให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 70 คน แต่งโคลงสี่สุภาพ
ในประเด็น “การแนะนำตนเอง” โดยจะมุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพ
ในด้านลักษณะหรือระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในการแต่งคำประพันธ์

4. แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

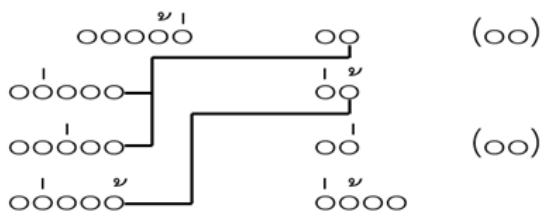
แนวคิดเกี่ยวกับการแต่งโคลงสี่สุภาพ

बारणी एवारर (2541) กำชัย ทองหล่อ (2543) และวิเชียร เกษประทุม (2550)
อธิบายว่า โคลงเป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งของไทยที่มีประวัติยาวนาน สันนิษฐานว่าเป็นของ
ภาคเหนือ ลักษณะสำคัญของโคลงคือ มีวิธีการเรียบเรียงถ้อยคำเข้าคณะ มีกำหนดตำแหน่ง
คำเอก คำโท สัมผัส คำเป็น คำตาย และคำสร้อย แต่ไม่บังคับครุ ลหุ อย่างคำประพันธ์
ประเภทอื่นที่โคลงจำแนกได้เป็น 3 ชนิดใหญ่ ได้แก่ โคลงสุภาพ โคลงดั้น และโคลงโบราณ
งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพ³ จึงนำเสนอเฉพาะแนวคิดของ
ร้อยกรองดังกล่าวเท่านั้น ซึ่งมีรูปแบบแผนผังและกฎเกณฑ์ในการประพันธ์ ดังนี้
(วิเชียร เกษประทุม, 2550 ; บุญเหลือ ใจโมโน, 2555)

³ โคลงสี่สุภาพ เป็นโคลงสุภาพประเภทหนึ่ง โดยโคลงสุภาพ แบ่งออกเป็น 7 ชนิดย่อย ได้แก่ โคลงสองสุภาพ โคลงสามสุภาพ
โคลงสี่สุภาพ โคลงห้า (มณฑกคดี) โคลงตรีพืชรพรรณ โคลงจัตวาทัณฑ์ และโคลงกระทู้ อนึ่ง คำว่า “สุภาพ” ที่ปรากฏท้ายชื่อ
โคลงมีเหตุผลของการใช้คำดังกล่าว เพื่อสื่อความ ซึ่งกำชัย ทองหล่อ (2543 อ้างถึงใน วิเชียร เกษประทุม, 2550) ได้อธิบาย
ไว้ว่ารูปคำดังกล่าวสื่อความหมายในสองลักษณะด้วยกันคือ เป็นคำประพันธ์ที่ประกอบด้วยคำ หรือ ศัพท์ ไต่ ๆ ก็ได้ที่ไม่มี
รูปเครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับอยู่ ส่วนอีกความหมาย คือ การบังคับคณะและสัมผัสอย่างเรียบ ๆ ไม่โลดโผน ซึ่งต่างจาก
คำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ

แผนผังโคลงสี่สุภาพ 1 บท รูปแบบที่ 1

แผนผังโคลงสี่สุภาพ 1 บท รูปแบบที่ 2

1. คณะของโคลงสี่สุภาพ 1 บท มี 4 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้ามีวรรคละ 5 คำ วรรคหลังของบาทที่ 1, 2 และ 3 มีวรรคละ 2 คำ วรรคหลังของบาทที่ 4 มี 4 คำ รวมเป็น 30 คำ

2. สัมผัสบังคับ (สัมผัสนอก)

คำที่ 7 ของบาทที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3

คำที่ 7 ของบาทที่ 2 สัมผัสกับคำที่ 5 ของบาทที่ 4

3. การบังคับเอกโท

3.1 บังคับเอกใน 7 ตำแหน่ง และโท 4 ตำแหน่ง (พิจารณาในแผนผังข้างต้นทั้งสองรูปแบบ)

3.2 ตำแหน่งเอกโทในบาทที่ 1 ในวรรคหน้าสลับที่กันได้ คือ นำเอกไปไว้ในตำแหน่งที่ 5 โทไว้ในตำแหน่งที่ 4 ซึ่งใช้ได้กับโคลงทุกชนิด (พิจารณาในตัวอย่างแผนผังที่ 2 ซึ่งเป็นแผนผังที่แสดงการสลับที่ตำแหน่งเอกโทในบาทแรกวรรคหน้า)

4. คำที่ 7 ของบาทที่ 1 และคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3 ห้ามใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์

5. ห้ามใช้คำตายที่ผันด้วยวรรณยุกต์โทในตำแหน่งโท
6. ตำแหน่งโทต้องใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์โทเท่านั้น ไม่ใช่เสียงโทไม่มีวรรณยุกต์หรือวรรณยุกต์เอกแต่เสียงโท
7. คำสุดท้ายของบทห้ามใช้คำตาย และคำที่มีรูปวรรณยุกต์ ทั้งนี้เสียงที่นิยมกันว่ามีความไพเราะคือ การใช้คำที่มีเสียงจัตวาไม่มีรูป รวมถึงใช้คำที่มีเสียงสามัญก็ได้ เช่น

ธณีนีนี้	เป็นพยาน
เราก็คือศิษย์มีอาจารย์	หนึ่งบ้าง
เราผิดท่านประหาร	เราชอบ
เราบ่ผิดท่านมล้าง	ดาบนี้คืน <u>สนอง</u> ฯ

(ศรีปราชญ์)

หรือจะจบด้วยคำสามัญก็ได้ เช่น

จากมามาลือล้า	ลำปาง
บางยี่เรือราฟกลาง	พี่พร้อม
เรือแพ่งช่วงพานาง	เมียงม่าน มานา
บางบ่ปรับคำคล้อง	คล่าวน้ำตา <u>ตลอด</u>

(นิราศนรินทร์)

8. ไม่ควรใช้คำเอกโทษ โทโทษในตำแหน่งเอกโทเพราะถือว่าเป็นการมกง่ายและทำให้เสียรูปคำแม้ว่าโบราณผ่อนผันให้ใช้ได้ก็ตาม

9. คำตายใช้แทนคำเอกได้ เช่น จากตัวอย่างคำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำตายที่อยู่ในตำแหน่งคำเอก

อย่าโทษไท่ท้าวท่วย	เทวา
อย่าโทษสถานภุฉา	ย่านกว้าง
อย่าโทษหมู่วงศ์	มิตรญาติ
โทษแต่กรรมเองสร้าง	ส่งให้เป็นเอง

(โคลงโลกนิติ)

10. หากยังไม่สิ้นกระแสความอาจเพิ่มคำสร้อยลงไปในท้ายบาทที่ 1, 3 และ 4 ได้ (ในปัจจุบันนิยมเพิ่มคำสร้อยลงในบาทที่ 4)

11. บาทแรกของโคลงสี่สุภาพนิยมย่อหน้าทุกครั้ง

จากการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแต่งโคลงสี่สุภาพข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ใบงานการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อวิเคราะห์ลักษณะข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่มุ่งวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องฉันทลักษณ์และการแต่งโคลงสี่สุภาพ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาร้อยกรองและงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาหรือข้อผิดพลาดด้านการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ

2. วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากใบงานที่มอบหมายให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติแต่งโคลงสี่สุภาพ จำนวน 70 ชุด ในหัวข้อการแนะนำตัวเอง ซึ่งผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้เรียนแต่งคำประพันธ์จำนวน 1 บท อนึ่ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างข้อมูลการวิเคราะห์ที่ปรากฏในบทความอาจมีการใช้ภาษาที่บกพร่อง หรือผิดตามหลักการใช้ภาษา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการคงความสมบูรณ์ของเนื้อหา จึงไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื้อความ รูปแบบและการใช้ภาษา ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจใบงานการแต่งโคลงสี่สุภาพจำนวน 70 ชุด และวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในด้านลักษณะหรือกฎระเบียบข้อบังคับในการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ โดยในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด ผู้วิจัยจะวิเคราะห์หาค่าความถี่จำนวนข้อผิดพลาดที่ปรากฏในลักษณะข้อผิดพลาดแต่ละประเภทและแปรผลเป็นร้อยละ ในการหาค่าร้อยละมีวิธีการ คือ นำจำนวนความถี่ข้อผิดพลาดที่พบในแต่ละประเภทหารด้วยจำนวนความถี่ข้อผิดพลาดในภาพรวมทั้งหมด แล้วคูณด้วยจำนวนร้อยเพื่อหาค่าร้อยละ เช่น จากการศึกษาค้นข้อผิดพลาดทั้งหมด (จำนวนความถี่ข้อผิดพลาดรวมทุกประเภท) เป็นจำนวน 210 ครั้ง แบ่งเป็น ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์

ในตำแหน่งคำสุภาพจำนวน 67 ครั้ง ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง
จำนวน 46 ครั้ง ฯลฯ คิดเป็น

- ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ $67 \div 210 \times 100$
= ร้อยละ 31.90

- ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง $46 \div 210 \times 100$
= ร้อยละ 21.90

การวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละสามารถแสดงให้เห็นว่าข้อผิดพลาด
การแต่งโคลงสี่สุภาพรูปแบบใดปรากฏมากหรือน้อยที่สุดตามลำดับ

4. เรียบเรียงผลการวิจัย สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในรูปแบบพรรณนา
วิเคราะห์

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดจากใบงานการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาสาขาวิชา
ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจำนวน
70 ชุด พบค่าความถี่ข้อผิดพลาดในภาพรวมจำนวน 210 ครั้ง สามารถจำแนกข้อผิดพลาด
การแต่งโคลงสี่สุภาพได้ใน 5 ลักษณะ เรียงลำดับตามความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดจาก
มากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ การใช้คำสัมผัสระหว่าง
บาทไม่ถูกต้อง การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์ การใช้คำสร้อย
ผิดจากแบบแผนการประพันธ์ และจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์ อนึ่ง ในการพิจารณา
ข้อผิดพลาด ผู้วิจัยพิจารณาจากลักษณะที่ผิดหรือแตกต่างไปจากแบบแผนการประพันธ์
โคลงสี่สุภาพ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

6.1 การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่ง
คำสุภาพ ถือว่าไม่ถูกต้องตามหลักในการแต่งโคลงสี่สุภาพ กล่าวคือ โคลงสี่สุภาพเป็นร้อยกรอง
ที่มีการบังคับคำเอก คำโท ซึ่งเป็นคำที่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ อีกประการคือ การบังคับ
ตำแหน่งของคำที่ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ ซึ่งเรียกว่า “คำสุภาพ” จึงเป็นที่มาของโคลงสี่สุภาพ
และโคลงสี่สุภาพเป็นโคลงสี่สุภาพประเภทหนึ่ง โดยมีกฎว่า ในแผนผังคำประพันธ์ต้องปรากฏ

คำสุภาพในตำแหน่ง ดังนี้ คือ คำที่ 7 ของบาทที่ 1 และคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3 จากการศึกษาพบข้อผิดพลาด ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

“อ้อมจ้ายคนชื่อนี้	งาม <u>แท้</u> (ยั้งนัก)
เป็นที่รัก <u>แนว</u>	อย่างนี้
พ่อและแม่ <u>หวง</u> แหน	เหมือนดั่ง (ดวงตา)
ห้วง <u>ฟ้ง</u> พาลูกนี้	เมื่อเจ้าถึง <u>ฝ่น</u> ”

ตัวอย่างที่ 2

“ฉัตร <u>สุดา</u> ชื่อนี้	งาม <u>ยั้ง</u>
สุจิต <u>ช่าง</u> ดีจริง	แนว <u>แท้</u>
ดา <u>ดา</u> ขดินด้วย <u>สิ่ง</u>	เป็น <u>สุข</u>
ฉัน <u>ไม่</u> ยอม <u>พ่าย</u> แพ้	หมั่น <u>สู้</u> ทุกงาน”

จากตัวอย่างพบข้อบกพร่องด้านการใช้คำที่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งบังคับ คำสุภาพ กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ 1 ปรากฏคำว่า “แท้” ในวรรคหลังหรือวรรคที่ 2 ของบาทที่ 1 และคำว่า “แนว” ในวรรคหน้าหรือวรรคที่ 1 ของบาทที่ 2 ส่วนตัวอย่างที่ 2 ปรากฏคำว่า “ยั้ง” ในวรรคหลังของบาทที่ 1 คำว่า “สิ่ง” ในวรรคหน้าของบาทที่ 3 ผู้วิจัย ตั้งข้อสังเกตว่า ข้อผิดพลาดดังกล่าวรูปศัพท์ส่วนใหญ่มีการใช้วรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ โดยวรรณยุกต์ที่ปรากฏคือ วรรณยุกต์เอกและโท ฉะนั้น เพื่อให้บทร้อยกรองสมบูรณ์ และถูกต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของการประพันธ์จึงควรหาคำที่ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์มาใช้แทนในตำแหน่งดังกล่าว อนึ่ง จากการศึกษาพบความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพมากที่สุดเป็นจำนวน 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.90 สะท้อนเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การใช้คำสุภาพในโคลง

6.2 การใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง

โคลงสี่สุภาพ 1 บท มี 4 บาท 1 บาท มี 2 วรรค โดยแต่ละวรรคจะมีการเชื่อมโยงสัมผัสนอก ซึ่งก็คือสัมผัสที่ส่งจากวรรคหนึ่ง ไปยังอีกวรรคหนึ่งของแต่ละบาทตามข้อบังคับ ทำให้คำประพันธ์มีความไพเราะ เพราะการเรียงร้อยคล้องจองของถ้อยคำทั้งนี้โคลงสี่สุภาพมีข้อกำหนดเกี่ยวกับสัมผัสนอกที่สำคัญ ได้แก่ สัมผัสตำแหน่งที่ 1 กำหนดให้คำที่ 7 ในวรรคที่ 2 หรือวรรคหลังของบาทที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ในวรรคหน้าหรือวรรคที่ 1 ของบาทที่ 2 และ 3 ส่วนสัมผัสตำแหน่งที่ 2 กำหนดให้คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 2 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ในวรรคหน้าของบาทที่ 4 (งานวิจัยนี้ไม่กล่าวถึงสัมผัสตำแหน่งที่ 3 คือ สัมผัสระหว่างบท เนื่องจากผู้วิจัยมอบหมายให้กลุ่มตัวอย่างแต่งคำประพันธ์เพียงบทเดียว)

ผลการศึกษาพบข้อผิดพลาดการใช้คำสัมผัสระหว่างวรรคในสองลักษณะคือ ข้อผิดพลาดการใช้คำสัมผัสในตำแหน่งแรกและตำแหน่งที่ 2 โดยลักษณะข้อผิดพลาดในตำแหน่งสัมผัสทั้งสองลักษณะนี้เกิดจากการนำคำที่สะกดด้วยสระและตัวสะกดต่างกันมาสัมผัสกัน ส่งผลให้บทประพันธ์ขาดความสวยงาม ไม่ไพเราะ เพราะรูปคำไม่สัมผัสคล้องจองกัน รวมถึงไม่ถูกต้องตามแบบแผนการประพันธ์โคลง ทั้งนี้สัมผัสระหว่างวรรคในโคลง (ทุกประเภท) คือสัมผัสนอกชนิดหนึ่ง โดยสัมผัสดังกล่าวจะต้องเป็นสัมผัสสระเท่านั้น ซึ่งสัมผัสสระ คือ การนำคำที่มีเสียงสระเดียวกันมาสัมผัสกัน ถ้ามีตัวสะกดจะต้องเป็นตัวสะกดมาตราเดียวกัน (วิเชียร เกษประทุม, 2550; บุญเหลือ ใจโน, 2555) จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อนำมาพิจารณากลุ่มข้อมูลพบข้อผิดพลาดหลายประเด็นดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3

วรรณนิสาชื่อนี้
ดูช่างสุดประเสริฐ
ผู้คนยิ่งสรรเสริญ
ชื่อมั่งมีแน่แท้

ดีเลิศ (สุดแท้)
นั่นแล
นี่แล (ความหมาย)
พ่อดั่งให้บุตร

ตัวอย่างที่ 4

จินดาซื้อ	หนักแน่น
ไม่ย่อท้อจน	แข่ง
รู้หน้าที่ถึง	ทางผ่าน (ยากเย็น)
แผ้วแผ่และเอื้อ	นามนี้ ใจดี

ตัวอย่างที่ 5

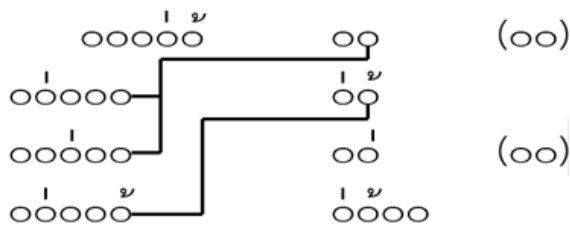
พจนานามเลิศเลื่องล้ำ	วงศ์หงส์
พิศศักดิ์ใหญ่มน	เช่นนี้
มลพู่เฟื่องยัง	ทุกถิ่น
พาลพึงเหนือสู่	คู่ฟ้าจรดดิน

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่า มีการใช้คำส่งสัมผัสระหว่างวรรคไม่ถูกต้อง เนื่องด้วยคำที่อยู่ในตำแหน่งที่ขีดเส้นใต้ไม่สัมผัสกันตามข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ของโคลงสี่สุภาพ โดยการสัมผัสระหว่างวรรคเป็นสัมผัสที่มีกว่า คำ ๆ นั้นจะต้องมีสระรวมทั้งตัวสะกดในมาตราเดียวกัน แต่จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่าข้อผิดพลาดที่ปรากฏเกิดจากการใช้คำที่มีสระและพยัญชนะต่างกันในตำแหน่งบังคับสัมผัส ดังในตัวอย่างที่ 3 คำว่า “เสรี” สะกดด้วยมาตราแม่กง ซึ่งไม่สัมผัสกับคำว่า “เลิศ” และ “เสรี” ที่สะกดด้วยมาตราแม่กต ในขณะเดียวกัน ตัวอย่างที่ 4 พบว่า เกิดข้อผิดพลาดเพราะมีการใช้คำที่สะกดด้วยสระต่างกันคือ คำว่า “สู้” ที่สะกดด้วยสระ “อู” และ คำว่า “เพื่อ” สะกดด้วยสระ “เอื้อ” และในตัวอย่างที่ 5 พบข้อผิดพลาดในตำแหน่งสัมผัสบังคับ 2 คำ โดยคำที่ปรากฏในตำแหน่งสัมผัสบังคับจุดแรก คือคำว่า “หงส์” “คง” “ยืน” จะพบว่า คำที่สัมผัสกันถูกต้องคือคำว่า “หงส์” กับ “คง” แต่คำที่มีสัมผัสต่างไปจากคำทั้งสองคือ คำว่า “ยืน” เพราะต่างกันด้วยสระและตัวสะกด กล่าวคือ “หงส์” และ “คง” สะกดด้วยสระโอะ และมีมาตราตัวสะกดในมาตราแม่กม แต่ “ยืน” สะกดด้วยสระอี มีมาตราตัวสะกดในแม่กน นอกจากนี้ ตำแหน่งสัมผัสจุดที่ 2 ปรากฏคำว่า “นี้” กับ “คล้อง” เมื่อพิจารณาจะพบว่าทั้งสองคำนี้ไม่มีความสอดคล้องกัน เพราะ “นี้” เป็นคำที่สะกดด้วยสระอี ส่วน “คล้อง” สะกดด้วยสระออ และมีตัวสะกด จากลักษณะดังกล่าวเป็นข้อผิดพลาดเพราะไม่เป็นไปตามแบบแผน

การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดดังกล่าว เป็นจำนวน 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.90 ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดที่รองลงมาจากข้อผิดพลาด ด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ โดยลักษณะข้อผิดพลาดด้านการใช้ คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง เป็นอีกประเด็นที่ต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องการสัมผัส ในโคลงสี่สุภาพเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความสามารถแก่ผู้เรียนต่อไป

6.3 การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์

โคลงสี่สุภาพเป็นร้อยกรองที่มีกฎบังคับเรื่องการใช้คำเอก คำโท ในตำแหน่ง ต่าง ๆ โดยกำหนดว่า ในโคลงสี่สุภาพ 1 บท มีคำเอกบังคับ 7 คำ คำโท 4 คำ รายละเอียด ดังแผนผังโคลงสี่สุภาพต่อไปนี้

จากแผนผังข้างต้นชี้ให้เห็นว่า “คำเอก” “คำโท” จะปรากฏในตำแหน่งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

- “คำเอก” ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 คือ คำที่ 4 ในวรรคแรกของบาทที่ 1
- ตำแหน่งที่ 2 คือ คำที่ 2 ในวรรคแรกของบาทที่ 2
- ตำแหน่งที่ 3 คือ คำที่ 6 ในวรรคหลังของบาทที่ 2
- ตำแหน่งที่ 4 คือ คำที่ 3 ในวรรคแรกของบาทที่ 3
- ตำแหน่งที่ 5 คือ คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 3
- ตำแหน่งที่ 6 คือ คำที่ 2 ในวรรคแรกของบาทที่ 4
- ตำแหน่งที่ 7 คือ คำที่ 1 ในวรรคหลังของบาทที่ 4

“คำโท” ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 คือ คำที่ 5 ในวรรคแรกของบาทที่ 1

ตำแหน่งที่ 2 คือ คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 2

ตำแหน่งที่ 3 คือ คำที่ 5 ในวรรคแรกของบาทที่ 4

ตำแหน่งที่ 4 คือ คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 4

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มข้อมูลมีการใช้คำเอกคำโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของโคลงสี่สุภาพ โดยมากเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากการไม่ใช่คำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกหรือโทในตำแหน่งบังคับ และการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกโทผิดตำแหน่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6

วิระยาเก่งกล้า	การเรียนรู้
ใจมุ่งพาพาเพียร	หนึ่งนี้
ทั้งการอ่านการเขียน	นั้นดี
ความรู้จึงช่วยชี้	อย่าให้มัวหมอง

ตัวอย่างที่ 6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ใช่คำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกในตำแหน่งบังคับ เนื่องจากการใช้คำว่า “ดี” ซึ่งเป็นคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับในตำแหน่งบังคับของคำเอก ถือว่าผิดแบบแผนการประพันธ์ อีกทั้งมีการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ผิดตำแหน่งคือคำว่า “รู้” ซึ่งเป็นคำโทในตำแหน่งของคำเอก ตัวอย่างข้อผิดพลาดในทำนองเดียวกันนี้ยังพบในตัวอย่างที่ 7 ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

สุพัตราเป็นคน	กล้าหาญ
ชอบเล่นสนุกสนาน	เพื่อนพ้อง
เรียนพอเก่งประมาณ	มากไม่
ยามว่างบรรเลงร้อง	หลั่นลำพองาม

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่ามีการใช้คำเอกคำโทไม่ถูกต้องตามแบบแผนในตัวอย่างที่ 7 มีการใช้คำว่า “เป็น” ในตำแหน่งคำเอก ทั้งนี้คำว่า “เป็น” แม้จะเป็นคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ แต่เมื่อนำแนวคิดเรื่องคำเป็นคำตายมาพิจารณาพบว่า

คำนี้ไม่ใช่คำตาย เพราะตัวสะกดอยู่ในมาตราแม่กน คำว่า “เป็น” จึงเป็นคำเป็น และไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งคำเอกได้ นอกจากนี้ ยังพบคำว่า “คน” ในตำแหน่งคำโท ถือว่าผิด เพราะตำแหน่งดังกล่าวต้องใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์โทเท่านั้น ดังนั้น จากตัวอย่าง จึงควรรหาคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกหรือโทมาแทนที่คำเหล่านั้น หรือนำคำตายที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์เอกมาใช้ในตำแหน่งคำเอกแทนเพื่อให้ถูกต้องตามแบบแผน ผลการวิจัย พบความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดด้านการใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์เป็นจำนวน 42 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมาจากข้อผิดพลาดด้านการใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง

6.4 การใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์

ลักษณะเด่นประการสำคัญของคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ คือ คำที่ใช้เติมลงท้ายวรรค ท้ายบาท หรือท้ายบท เพื่อความไพเราะหรือเพื่อให้ครบจำนวนคำ ตามลักษณะบังคับ อาจใช้เป็นคำถามหรือย้ำความ เรียกว่า “คำสร้อย” คำสร้อยส่วนมากมักเป็นคำเป็น เช่น แลนา พี่เอย ฤาพี่ นาพ้อ (วัฒน์ บัญจป, 2544 ; วิเชียร เกษประทุม, 2550) ทั้งนี้ หากใจความในโคลงมีความสมบูรณ์อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเพิ่มคำสร้อยในตำแหน่งบังคับก็ได้ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์ใน 2 ลักษณะ คือ การวางคำสร้อยผิดตำแหน่งบังคับ และการไม่ใช้คำสร้อยตามชนบ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ข้อผิดพลาดด้านการวางคำสร้อยผิดตำแหน่ง เป็นการวางคำสร้อยไม่ถูกต้องตามแบบแผนบังคับ โดยมีกฎว่า คำสร้อยจะปรากฏในวรรคหลังของบาทที่ 1 และ 3 เพื่อขยายความให้สมบูรณ์และเกิดความไพเราะ แต่จากการศึกษาพบว่ามีการวางคำสร้อยในตำแหน่งท้ายวรรคหลังของบาทที่ 2 ดังตัวอย่างที่ 9 ปรากฏคำสร้อย “ยิ่งนัก” และตัวอย่างที่ 10 ปรากฏคำสร้อย “นั่นเอง” ในตำแหน่งท้ายบาทที่ 2 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 8

อ้อมจยคนชื่อนี้	งามแท้
เป็นที่รักแน้วน	อย่างนี้ (ยิ่งนัก)
พ่อและแม่หวงแหน	เหมือนดั่ง (ดวงตา)
หวังพึ่งพาลูกนี้	เมื่อเจ้าถึงฝัน”

ตัวอย่างที่ 9

อันพับคือชื่อนี้	ของเรา
เหมือนพ่อดังสำเนา	ที่แท้ (<u>นั่นเอง</u>)
เติบโตอย่างวัยเยาว์	เสียนี้
รูปหุ่นบอบบางแม่	อ้อมข้าวควาวหวาน

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้คำสร้อยไม่ตรงตามขนบ ซึ่งในการประพันธ์โคลงมีคำสร้อยตามแบบแผน ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ เลย เทอญ นา นอ บารนิ รา ฤ เหนอ ฮา แล ก็ดี แส อา เอย และเฮย คำเหล่านี้สามารถนำมาประกอบและสร้างเป็นคำสร้อยเพื่อสื่อความได้ เช่น แลนา พี่เอย ฤาพี่ นาพ่อ ในขณะที่เดียวกัน จากการวิจัย ปรากฏการใช้คำสร้อยที่ผิดไปจากแบบแผนหลายคำ ส่วนใหญ่เป็นคำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามทัศนะของผู้ประพันธ์ เช่น จริงแท้ จับใจ นั่นเอง ดวงตา ยิ่งนัก ยากเย็น ความหมาย สดแท้ ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

คุณัญญาชื่อนี้	ลือมา
ผู้ที่มีวาจา	อ่อนน้อม
ผู้เปรียบดังจันทา	ควรคู่ (<u>จริงแท้</u>)
คนพูดไม่อ้อมค้อม	แต่ด้วยจริงใจ

ตัวอย่างที่ 11

ชูลีพรชื่อนี้	งามตา
โดยบิดรมารดา	ท่านให้
หนองแบกนี้หนา	ไพเราะ (<u>จับใจ</u>)
ง่ายจำง่ายใช้	ว่าโก๋ดีแล

คำเหล่านี้แม้ว่าจะช่วยทำให้โคลงมีใจความสมบูรณ์และไพเราะ แต่คำเหล่านี้บางคำมีลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักเกณฑ์ของคำสร้อย เช่น กฎที่ว่าคำสร้อยมีลักษณะเป็นคำเป็น แต่จากการศึกษาพบคำว่า “จับใจ” “ยิ่งนัก” “ยากเย็น” “สดแท้” ซึ่งเป็นคำตาย

อย่างไรก็ตาม แม้การใช้คำสร้อยดังกล่าวจะไม่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์การประพันธ์ แต่เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์ อีกทั้งยังแสดงวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การย้าความ ให้ใจความสมบูรณ์และสื่อความได้ง่าย ผลการวิจัยพบความถี่การปรากฏ ข้อผิดพลาดการใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์เป็นจำนวน 34 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.19 รองลงมาจากข้อผิดพลาดด้านการใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของ คำประพันธ์

6.5 จำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์

คณของโคลงสี่สุภาพ 1 บท มี 4 บาท แต่ละบาทมี 2 วรรค วรรคหน้า ในทุกบาทมีคำในวรรคจำนวน 5 คำ ส่วนวรรคหลังของบาทที่ 1, 2 และ 3 มีวรรคละ 2 คำ (ไม่รวมคำสร้อย ซึ่งคำสร้อยจะมีหรือไม่ก็ได้ โดยคำสร้อยจะปรากฏท้ายวรรคหลัง ในบาทที่ 1 และ 3) ในขณะที่วรรคหลังของบาทที่ 4 มี 4 คำ รวมเป็น 30 คำ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าในการแต่งโคลงสี่สุภาพ นอกจากจะมีลักษณะบังคับที่ชัดเจน เช่น เรื่องตำแหน่ง คำสุภาพ ตำแหน่งสัมผัส ตำแหน่งคำเอก คำโท คำสุภาพ และคำสร้อยแล้ว จำนวนคำ ในแต่ละวรรคสำคัญมาก เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับลักษณะบังคับต่าง ๆ ของโคลงดังที่กล่าวข้างต้น

ในการแต่งโคลงหรือคำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึง พยางค์ควบคู่กับคำไว้ด้วย กล่าวคือ ในการแต่งคำประพันธ์อาจไม่จำเป็นต้องพิจารณาเฉพาะ จำนวนคำเสมอไป แต่บางครั้งสามารถนำแนวคิดเรื่องพยางค์มาเป็นกรอบในการประพันธ์ ได้ ดังตัวอย่างที่ 12 ในวรรคแรก บาทที่ 1 “สุพัตราชื่อนี้” หากพิจารณาด้วยเกณฑ์จำนวน คำ วรรคนี้ถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะปรากฏเพียง 3 คำ คือ “สุพัตรา” “ชื่อ” “นี้” แต่หากมองในเรื่องของพยางค์ จะพบว่า ในวรรคนี้ถูกต้องตามแบบแผน เพราะเวลาอ่าน จะครบ 5 พยางค์พอดี อย่างไรก็ตามเมื่อนำเกณฑ์ด้านคำหรือพยางค์มาพิจารณา กลุ่มข้อมูลพบว่า บางตัวอย่างมีจำนวนคำไม่ตรงตามแบบแผน และไม่สามารถอ่านแยกตาม พยางค์เพื่อสื่อความได้เหมือนกับข้อความในตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบข้อผิดพลาด ด้านจำนวนคำเพียงเฉพาะวรรคหน้าในบาทที่ 3 และ 4 เท่านั้น โดยไม่ปรากฏข้อผิดพลาด ประเด็นดังกล่าวในวรรคอื่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12

สุพัตตราชื่อนี้	ไพเราะ
เปรียบดั่งวาจาเพราะ	พรั่งพร้อม
ความหมายช่างเสนาะ	ยิ่งนัก
<u>งามดั่งเพชรล้อม</u>	ค่าล้ำภาคภูมิ

ตัวอย่างที่ 13

ขลิพรชื่อนี้	งามตา
โดยচিতรมรรดา	ทานให้
<u>หนองแบกนี้หนา</u>	ไพเราะ (จับใจ)
<u>ง่ายจาง่ายไซ้</u>	ว่าโก้ ดีแล

จากตัวอย่างพบข้อผิดพลาดด้านจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์ เนื่องจากตามกฎ คำในวรรคหน้าของแต่ละบาทต้องมีจำนวน 5 คำ แต่จากกลุ่มตัวอย่างปรากฏเพียงตำแหน่งละ 4 คำ ซึ่งถือว่าผิดหลักการแต่งโคลงสี่สุภาพ เช่น “งามดั่งเพชรล้อม” (เพชร) ในตัวอย่างที่ 12 และ “หนองแบกนี้หนา” “ง่ายจาง่ายไซ้” (ไซ้) ในตัวอย่างที่ 13 ข้อผิดพลาดดังกล่าวแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่จำนวนคำเป็นสิ่งสำคัญมากในการแต่งโคลง เพราะจำนวนคำเป็นส่วนที่กำหนดความไพเราะ การเรียงร้อยสัมผัสและความกระชับขัดของเนื้อความ ด้วยเหตุนี้ในการแต่งโคลงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องจำนวนคำจากการศึกษาพบความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดด้านจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์เป็นจำนวน 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10 ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดที่พบน้อยที่สุด ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจำนวนคำในการแต่งโคลงสี่สุภาพแต่อย่างไรก็ตาม แม้จะปรากฏจำนวนความถี่ข้อผิดพลาดในลักษณะดังกล่าวไม่มากนัก แต่ก็แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนบางกลุ่มยังขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องจำนวนคำในโคลงสี่สุภาพซึ่งผู้สอนควรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

7. สรุปผลและอภิปรายผล

7.1 สรุปผล

การวิเคราะห์ลักษณะข้อผิดพลาดจากผลงานการแต่งโคลงสี่สุภาพในหัวข้อการแนะนำตัวเอง จำนวน 70 ชุด ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณมนุชศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบความถี่ข้อผิดพลาดในภาพรวมจำนวน 210 ครั้ง จำแนกข้อผิดพลาดได้ใน 5 ลักษณะ เรียงลำดับตามค่าความถี่ข้อผิดพลาดที่ปรากฏในแต่ละลักษณะจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ พบค่าความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดมากที่สุดเป็นจำนวน 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.90 การใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง พบค่าความถี่จำนวน 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.90 การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์ พบค่าความถี่จำนวน 42 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20 การใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์ พบค่าความถี่จำนวน 34 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.19 และจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์ พบค่าความถี่น้อยที่สุดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10 โดยลักษณะข้อผิดพลาดที่พบเป็นข้อผิดพลาดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์พื้นฐานการประพันธ์โคลงสี่สุภาพ

7.2 อภิปรายผล

โคลงสี่สุภาพ เป็นคำประพันธ์โบราณของไทยประเภทหนึ่งที่มีข้อบังคับหรือระเบียบทางฉันทลักษณ์ที่เฉพาะ และซับซ้อน จากผลการวิจัยพบข้อผิดพลาดหลายประเด็น ส่วนใหญ่เป็นข้อผิดพลาดในตำแหน่งคำสุภาพ รองลงมา คือ การสัมผัส คำเอก คำโท คำสร้อย และการวางจำนวนคำในวรรค ลักษณะข้อผิดพลาดที่ปรากฏชี้ให้เห็นว่า โคลงสี่สุภาพเป็นบทหรือกรอนที่มีแบบแผน มีกฎเกณฑ์ตายตัว หากทำความเข้าใจเคล็ดหรือแต่งผิดไปจากแบบแผนที่กำหนดอาจส่งผลให้คำประพันธ์ไม่สมบูรณ์ และเกิดข้อผิดพลาดได้ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยพิจารณาว่าสอดคล้องกับการเขียนหนังสือราชการ เพราะเป็นงานเขียนที่มีรูปแบบเฉพาะ รวมถึงมีหลักการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและเคร่งครัด ทั้งนี้ แม้ว่าหนังสือราชการกับโคลงสี่สุภาพจะมีความแตกต่างกัน ในแง่ที่ว่า หนังสือราชการเป็นงานเขียนความเรียงร้อยแก้ว ส่วน โคลงสี่สุภาพเป็นงานเขียนร้อยกรอง แต่งานเขียนทั้งสองประเภทต่างมีกฎข้อบังคับในการเขียนเช่นกัน สุมาลี พลขุนทรัพย์ (2559) ศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการใน 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้เครื่องหมายและด้านรูปแบบของหนังสือราชการ โดยเฉพาะด้านรูปแบบหนังสือราชการ สุมาลี พบข้อผิดพลาดจำนวน 11 ลักษณะ เช่น การเขียนวันที่ไม่ถูกต้อง การระบุเวลาไม่ถูกต้อง ตามรูปแบบ การวางตำแหน่งที่อยู่ส่วนราชการเจ้าของหนังสือไม่ถูกต้อง การวางตำแหน่งของวันที่ไม่ถูกต้อง การเขียนเลขที่หนังสือไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ฯลฯ จากประเด็นข้อผิดพลาดดังกล่าวทำให้เห็นว่า การเขียนหนังสือราชการเป็นงานเขียนที่นอกจากจะต้องใช้ทักษะหรือความรู้ด้านการเขียนแล้ว ความรู้เรื่องระเบียบงานสารบรรณและหลักการเขียนหนังสือราชการมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้งานเขียนถูกต้อง และสมบูรณ์ เช่นเดียวกับการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ผู้วิจัยพิจารณาว่า ลักษณะข้อผิดพลาดที่พบจากการวิจัยไม่เพียงแสดงให้เห็นจุดบกพร่องของผู้เรียนเท่านั้น แต่ข้อผิดพลาดเหล่านั้นสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนผู้สอนเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทย และวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป อนึ่ง ข้อผิดพลาดที่ปรากฏอาจมีสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่กลุ่มตัวอย่างขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบหรือหลักเกณฑ์การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ ด้วยเพราะเป็น คำประพันธ์ที่เก่าแก่และอาจมีกฎเกณฑ์หรือหลักการที่เฉพาะ จึงเสนอแนวทางแก้ไขข้อผิดพลาดไว้ 3 ประการ คือ ประการแรกควรมีการเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการประพันธ์โคลงสี่สุภาพด้วยการจัดทำใบความรู้หรือเอกสารประกอบการสอนที่อธิบายและยกตัวอย่างประกอบอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกประเด็นข้อผิดพลาดที่พบบ่อยมาเป็นกรณีศึกษา ประการที่สองควรพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพจากแบบฝึกปฏิบัติ ซึ่งผู้สอนควรมอบหมายงานเพื่อให้ผู้เรียนฝึกแต่งโคลงสี่สุภาพจนเกิดความชำนาญ รวมทั้งต้องให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับแก้ผลงานเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจากข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และประการสุดท้าย คือ การปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่ผู้เรียนโดยเน้นย้ำความสำคัญของรายวิชาและการสืบทอดอนุรักษ์โคลงสี่สุภาพรวมทั้งร้อยกรองประเภทต่าง ๆ

นอกจากนี้ หากมองลักษณะข้อผิดพลาดที่ปรากฏในอีกแง่มุม สะท้อนเห็นความสามารถของคอนุ่นใหม่ ที่สร้างสรรค์โคลงสี่สุภาพให้มีรูปแบบแตกต่างไปจากเดิม เช่น ในประเด็น คำสร้อย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวางคำสร้อยผิดตำแหน่ง โดยปกติ

คำสร้อยจะปรากฏในวรรคหลังของบาทที่ 1 และ 3 แต่จากการวิจัยพบว่า มีการวางตำแหน่งคำสร้อยในวรรคหลังของบาทที่ 2 ลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ แม้จะไม่ถูกต้องตามแบบแผนแต่ก็ทำให้โคลงมีความสละสลวยและเสริมความให้บทประพันธ์น่าสนใจ ดังตัวอย่างที่ 8 ความว่า

“อ้อมจ้ยคนชื่อนี้ งามแท้
เป็นที่รักแฉ้วนแน่ อย่างนี้ (ยิ่งนัก)...”

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการประพันธ์โคลงตลอดจนทำให้เกิดสีสันในวงการประพันธ์ เพราะไม่ยึดติดกับหลักเกณฑ์พื้นฐานการแต่งโคลง ผู้วิจัยพิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นการสืบทอดการประพันธ์โคลงรูปแบบหนึ่ง เพราะการที่สรรพสิ่งต่าง ๆ มีการพัฒนาในทิศทางใดทิศทางหนึ่งสามารถช่วยให้สิ่ง ๆ นั้นดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้ เห็นได้จากภาษา ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงภาษานั้นสามารถสูญหรือตายไปได้ เช่นเดียวกับโคลงสี่สุภาพ ซึ่งเป็นโคลงโบราณของไทยที่สืบทอดต่อกันมา จวบจนปัจจุบัน

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นจุดที่ต้องได้รับการพัฒนาของนักศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน หลักสูตร สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและขยายผลโดยนำลักษณะข้อผิดพลาดที่ปรากฏในผลการวิจัย ตลอดทั้งสาเหตุและแนวทางแก้ไขดังที่ได้กล่าวไว้ในอภิปรายผลไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาการแต่งโคลงสี่สุภาพแก่ผู้เรียนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งร้อยกรองประเภทอื่น ๆ

เช่น กลอน กาพย์ ร่าย ฉันท์ และขยายกลุ่มตัวอย่างให้มีหลายระดับและหลายกลุ่มมากขึ้น เช่น นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีอื่นในคณะเดียวกันหรือต่างคณะ เช่น คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อเปรียบเทียบลักษณะข้อผิดพลาดในงานประพันธ์แต่ละประเภทและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม อันจะนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ทองหล่อ. (2543). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- จินดา ลาโพธิ์. (2553). *การพัฒนาชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังกราฟิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ไทยสำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- ชูศักดิ์ ศุภนันท์. (2549). *ร้อยแก้วร้อยกรองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2558). ข้อผิดพลาดในการเขียนเชิงวิชาการ ของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 23(43), 1-29.
- ธนู ทดแทนคุณ ปวีณา จันทรสุวรรณ. (2559). *การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1. 22 มิถุนายน 2559. หน้า 750-758.*
- บารณี ถาวรช. (2541). *ลักษณะคำประพันธ์ไทย*. กรุงเทพฯ: ไทม์พริ้นติ้ง.
- บุญเหลือ ใจมโน. (2555). *การแต่งคำประพันธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ไพโรจน์ บรรณ. (2553). *การพัฒนาความสามารถการแต่งกลอนสุภาพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราณี นาคราช. (2547). *การสร้างแบบฝึกการเขียนร้อยกรอง กาพย์สุรางคนางค์ 28 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านทวน จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยนิตย์ เปี่ยมงาม, ผกาวิติ ปิกมา และประสิทธิ์ ชัยเสนา. (2544). *รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพิษณุโลก ปีการศึกษา 2544*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์. (2558). *การพัฒนาแบบฝึกการแต่งโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุลศกกิจพิทยาคม ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี*. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(1), 939-957.
- พิมพ์ใจ พจน์สมพงษ์ . (2549). *รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการเขียนบทประพันธ์ในงานอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภณิดา จิตนุกูล. (2551). *รายงานวิจัยเรื่อง ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 1 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ปีการศึกษา 2550*. สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ธณยุทธ เอื้อไตรรัตน์ และนันทพร ศรีจิตติ. (2562). *การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. *พินเนศวร์สาร*, 15(1), 87-100.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

- วัฒนะ บุญจับ. (2544). *การอ่านทำนองร้อยกรองไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- วันชัย แก้วหนูนวล และภัทร์ธีรา ฉลองเดช. (2561). ลักษณะข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทย : กรณีศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 5(2), 1-11.
- วิเชียร เกษประทุม. (2550). *ลักษณะคำประพันธ์ไทย (ฉันทลักษณ์)*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/news6.php>.
- สมาลี พลขุนทรัพย์. (2559). *ข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 12. 14-15 พฤศจิกายน 2559. หน้า 1223-1224.*
- สุรียะรัตน์ บำรุงสุข. (2554). ข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรณีศึกษานักศึกษาชาวเกาหลี. *วารสารมนุษยศาสตร์ วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 18(1), 113-126.
- อภิชาติ ชมภูทัศน์ ชูศักดิ์ ศุภรนนท์และวิณา วิสเพ็ญ. (2556). การสร้างชุดการเรียนรู้การสอนแต่งโคลงสี่สุภาพโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของเคแกน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2), 221-228.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2539). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพ ที่มีความสัมพันธ์ ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ Personal Factors of Registered Nurses associated with Supporting Roles in Primary Health Care System

ธวัชชัย ยืนยาว (Thawatchai Yeunyow)¹

จุฬารัตน์ ท้าวหาญ (Chularat Howham)²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพที่ความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือสถานบริการสุขภาพของรัฐในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิในเขตสุขภาพที่ 9 จำนวน 131 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพกับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิโดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation)

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ กลุ่มวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Registered Nurse, Professional Level, Department of Community Nursing, Boromarajonani College of Nursing Surin, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

² พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ กลุ่มวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Registered Nurse, Senior Professional Level, Department of Obstetric Nursing, Boromarajonani College of Nursing Surin, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

ผลการศึกษา พบว่า ตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 91.6 สถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 53.4 มีอายุระหว่าง 22-59 ปี ($M=31.93$, $SD = 8.47$) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 88.5 ผ่านการอบรมตามหลักสูตรเวชปฏิบัติร้อยละ 38.2 ด้านบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($M=4.28$, $SD=.43$) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษาสูงสุดมีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .164$; $p=.011$), ($r = .173$; $p = .033$) และ ($r = .229$; $p = .002$) ตามลำดับ

การศึกษาค้นคว้าพบว่าพยาบาลวิชาชีพเห็นความสำคัญของบทบาทของตนเองต่อการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิ โดยที่อายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิ ดังนั้นควรสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพได้มีการศึกษาต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพได้แสดงออกซึ่งบทบาทในการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

คำสำคัญ: พยาบาล, บทบาทการสนับสนุน, ระบบบริการสุขภาพพระดัตถ์ปฐมภูมิ

Abstract

This descriptive study aimed to determine personal factors associated with supporting roles for nurses in primary health care. Samples were 131 nurses who were purposive sampling from nurses who worked at the primary health care system, 9th Health Region. Data were collected by a personal information sheet and supporting roles for nurses in primary health care form. Data were analyzed by descriptive statistics. Pearson correlations were used to test factors associated with supporting roles for nurses in primary health care.

Finding were as followed. The majority of samples were female (91.6%) with aged between 22-59 years old ($M=31.93$, $SD = 8.47$), and have a bachelor's degree (88.5%). Moreover, around halves of them were married (53.4%), and around one-third has a certificate in nurses' practitioner (38.2%). The mean score of supporting roles in primary health care was at a high level ($M=4.28$, $SD=.43$). Age, single, and education were statistically significant positive correlated with supporting roles for nurses in primary health care ($r = .164$; $p=.011$; $r = .173$; $p = .033$; $r = .229$; $p = .002$; consecutively).

The finding showed that nurses perceive that they have significant supporting roles in primary health care. Moreover, age and higher education were positively associated with supporting roles of primary health care. Thus, nurses should be encouraged to get higher education to allow nurses to strengthen primary health care, which leads to the quality of life for people.

Keywords: Nurse, Supporting Roles, Primary Health Services

1. บทนำ

ปัจจุบันการขยายตัวของระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและโรงพยาบาลชุมชน จากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข (2562) พบว่าประมาณ 4 ใน 5 เป็นกลุ่มผู้ป่วยนอก ที่มาใช้บริการรักษาของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตั้งกระจายครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลและโรงพยาบาลชุมชนเป็นรูปแบบการบริการสุขภาพอีกรูปแบบหนึ่งที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด โดยให้บริการด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพทั่วไปและการป้องกันโรค หรือที่เรียกว่า “การบริการปฐมภูมิ” (Primary care) ปัจจุบันมีสถานพยาบาลภาครัฐที่ให้บริการระดับปฐมภูมิทั่วประเทศ ดังนี้ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ที่กระจายอยู่ทุกตำบลประมาณ 9,863 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชนที่กระจายอยู่ทุกอำเภอประมาณ

720 แห่งทั่วประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข, 2562) นอกจากนี้ยังมีสถานบริการสุขภาพระดับสูงหรือระดับตติยภูมิ (Tertiary care) ซึ่งให้บริการรักษาพยาบาลในโรคที่มีความซับซ้อน ต้องการความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษและต้องใช้เครื่องมือทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพในการวินิจฉัยรักษา (กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

ระบบการดูแลสุขภาพปฐมภูมิเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูประบบบริการสุขภาพเพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้กับประชาชนในชุมชน ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้เรื่องการใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based) การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic care) การดูแลที่ต่อเนื่องและผสมผสาน (Integrated and Continuity of Care) รวมทั้งการทำงานเชิงรุก (สุรินทร์ กู้เจริญประสิทธิ์, 2561) ซึ่งเป็นระบบที่จัดบริการสุขภาพในระดับที่เป็นด่านแรกของระบบบริการสาธารณสุข ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลสุขภาพของประชาชนอย่างต่อเนื่องร่วมกับประชาชน โดยประยุกต์ความรู้ทั้งทางด้านการแพทย์ จิตวิทยา และสังคมศาสตร์ในลักษณะผสมผสานการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสภาพได้อย่างต่อเนื่องด้วยแนวคิดแบบองค์รวมให้แก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยมีระบบการส่งต่อและเชื่อมโยงกับโรงพยาบาลได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งประสานกับองค์กรชุมชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความรู้ของประชาชนในการดูแลสุขภาพของตนเอง และสามารถดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยได้อย่างสมดุลง (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และประชาทิพย์ เกษา, 2551)

พยาบาลวิชาชีพเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดูแลสุขภาพชุมชนเป็นศิลปะชั้นสูงของการดูแลรักษาสุขภาพ เพราะต้องผสมผสานทั้งศาสตร์ทางการแพทย์เข้ากับความรู้ทางสังคมและศิลปะการเข้าใจมนุษย์ เป็นงานที่ต้องใส่ใจสุขภาพในหลายมิติ ทั้งทางกาย ใจ สังคม และมิติทางจิตวิญญาณ พยาบาลจึงเป็นบุคคลที่มีส่วนสนับสนุนระบบการดูแลสุขภาพปฐมภูมิจึงนับว่ามีศักยภาพและเอกลักษณ์ที่เป็นจุดแข็งของตนเอง เพราะแม้จะไม่มีเทคโนโลยีทางการแพทย์ขั้นสูงเทียบเท่ากับโรงพยาบาลใหญ่ๆ และไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางแต่สิ่งที่การดูแลสุขภาพปฐมภูมิมีมากกว่าการบริการระดับอื่น ก็คือบริการที่เป็นมิตร ใกล้ชิดและเข้าใจชุมชน สามารถทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน เพื่อสร้างสุขภาพและแก้ไขปัญหาการเจ็บป่วยที่ซับซ้อนได้ ด้วยความรู้ทางการแพทย์ที่ผสมผสานกับความเข้าใจทางสังคมและความใส่ใจในความเป็นมนุษย์ (กองการพยาบาล, 2561) การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการ

สุขภาพระดับปฐมภูมิจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาบทบาทของพยาบาลในระบบสุขภาพระดับปฐมภูมิอันจะเป็นประโยชน์ต่อการคงอยู่ของพยาบาลในระบบสุขภาพและประสิทธิภาพต่อการให้บริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิให้มีมาตรฐานและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้รับบริการสุขภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดมาตรฐานบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์จากพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 หมวดที่ 2 มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ศึกษาและเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยมากำหนดบทบาทการสนับสนุนบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ซึ่งประกอบไปด้วย บทบาทด้านการบริหารจัดการ บทบาทด้านการปฏิบัติการพยาบาล และบทบาทด้านวิชาการ ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และการผ่านการอบรมหลักสูตรเวชปฏิบัติ

4. ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติในโรงพยาบาลหรือสถานบริการสุขภาพของรัฐในเขตสุขภาพที่ 9 จำนวน 11,779 คน ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา 4,782 คน, จังหวัดชัยภูมิ 1,664 คน, จังหวัดบุรีรัมย์ 2,764 คน และจังหวัดสุรินทร์ 2,569 คน (สำนักงานเขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหรือสถานบริการสุขภาพของรัฐในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิในเขตสุขภาพที่ 9 ผู้วิจัยใช้การกำหนดตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*power (Faul, Erdfelder, Lang & Buchner, 2007) ตามสถิติการทดสอบหาความสัมพันธ์ (Faul, Erdfelder, Lang & Buchner, 2009) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น (α) ที่ .05 อำนาจการทดสอบ (Power of test) เท่ากับ .95 และขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ .33 ซึ่งเป็นขนาดอิทธิพลที่น้อยที่สุดจากตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดได้จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของหน่วยบริการปฐมภูมิตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของสาธารณสุขเขต 6 (โคตรศรีย์ แพน้อย, 2556) ได้ขนาดตัวอย่าง 109 คน และเพื่อป้องกันการขาดหายของตัวอย่างจึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 20 (22 คน) จึงมีตัวอย่างทั้งสิ้น 131 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามสถานบริการสุขภาพที่พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงาน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของพยาบาลในการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียด

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เป็นลักษณะคำถามชนิดเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ ประกอบไปด้วย เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และการอบรมตามหลักสูตรเวชปฏิบัติ

ตอนที่ 2 บทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ ลักษณะคำถามเป็นชนิด เลือกตอบแบบ 5 ระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อคำถามแบ่งเป็นบทบาทด้านบริหารจัดการ จำนวน 8 ข้อ ด้านการปฏิบัติการพยาบาลจำนวน 8 ข้อ และด้านวิชาการจำนวน 8 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 ข้อ กำหนดให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1 คะแนน

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือโดยใช้แนวแนวคิดมาตรฐานบริการการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 จากนั้นผู้วิจัยจัดทำร่างข้อคำถาม แล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (CVI) เครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .87 และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษา ได้ค่า Cronbach's coefficient โดยรวมเท่ากับ .95 ด้านบริหารจัดการเท่ากับ .89 ด้านการปฏิบัติการพยาบาลเท่ากับ .88 และด้านวิชาการเท่ากับ .93

4.3 จริยธรรมวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิ์ ได้หนังสือรับรองเลขที่ P-EC 06-02-62-1 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562 นอกจากนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง 3 ด้าน คือ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย และการรักษาความลับของข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดในแบบสอบถาม โดยครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้ 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย 2) วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ 5) การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือสิทธิที่จะถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 1 ปี หลังจากที่ได้ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ก่อนเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่างตามสถานที่ปฏิบัติงาน โดยมีเอกสารคำอธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งระบุว่าการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ในภาพรวม ไม่มีการระบุชื่อ-นามสกุลของผู้ตอบแบบสอบถาม และแนบของเปล่าติดแสตมป์พร้อมที่อยู่ของผู้วิจัยเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

2. วิเคราะห์ระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพใช้เกณฑ์แบ่งเป็น 5 ระดับ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	อยู่ในระดับมากที่สุด

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ

โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation) และกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กำหนดการทดสอบเป็น 2 ทาง โดยกำหนดตัวแปรหุ่น (Dummy variable) เพศหญิง, สถานภาพสมรสโสด-หม้าย-หย่าร้าง, การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป, และผ่านการอบรมตามหลักสูตรเวชปฏิบัติให้เป็น 1 ทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติด้วยการทดสอบการกระจายเป็นโค้งปกติ และมีความสัมพันธ์กันเป็นเชิงเส้นตรง

5. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ 2 ส่วนคือ ลักษณะส่วนบุคคล และบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ดังรายละเอียด

5.1 ลักษณะส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ 91.6 สถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 53.4 มีอายุระหว่าง 22-59 ปี ($M=31.93$, $SD = 8.47$) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 88.5 ผ่านการอบรมตามหลักสูตรเวชปฏิบัติร้อยละ 38.2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานลักษณะส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพ

ลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	120	91.6
ชาย	11	8.4
2. อายุ	$(M=31.93, SD = 8.47)$	
อายุระหว่าง 22-59 ปี		
ต่ำกว่า 30 ปี	47	35.9
30 ปีขึ้นไป	84	64.1
3. สถานภาพสมรส		
โสด	70	53.4
คู่	58	44.3
หม้าย/หย่าร้าง	3	2.3
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	116	88.5
ปริญญาโท	14	10.7
ปริญญาเอก	1	.8
5. การอบรมตามหลักสูตรเวชปฏิบัติ		
ไม่เคย	81	61.8
เคย	50	38.2

5.2 บทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

ด้านบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพพบว่า ด้านการบริหารจัดการ การสร้างทีมสุขภาพทำให้คุณภาพบริการสุขภาพระดับวารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 10 (3) : กันยายน - ธันวาคม 2563

ปฐมภูมิมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.45$, $SD=.61$) รองลงมา คือ การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการบริการสุขภาพทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ($M=4.27$, $SD=.58$) และการกำหนดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=4.11$, $SD=.65$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิด้านการบริหารจัดการ

บทบาทด้านการบริหารจัดการ	ระดับบทบาท (N = 131)					Mean (SD)	แปลความ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. การกำหนดนโยบายแผนการปฏิบัติงานทำให้ระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ	-	-	15 (11.5)	77 (58.7)	39 (29.8)	4.18 (.62)	มาก
2. การสร้างทีมสุขภาพทำให้คุณภาพบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิมีประสิทธิภาพ	-	-	8 (4.1)	56 (42.7)	67 (51.2)	4.45 (.61)	มาก
3. การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการบริการสุขภาพทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ	-	-	9 (6.9)	77 (58.8)	45 (34.3)	4.27 (.58)	มาก
4. การกำหนดกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิให้มีประสิทธิภาพ	-	-	21 (16.0)	75 (57.3)	35 (26.7)	4.11 (.65)	มาก
5. การประเมินผลการบริการพยาบาลทำให้พัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ	-	2 (1.5)	12 (9.2)	73 (55.7)	44 (33.6)	4.21 (.67)	มาก
6. การประชุมปรึกษาหารือกับทีมบริการสุขภาพเป็นการวางแผนการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ	1 (.8)	-	14 (10.7)	68 (51.9)	48 (27.5)	4.24 (.70)	มาก
7. การบริหารงบประมาณตามนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ	-	3 (2.3)	24 (18.3)	68 (51.9)	36 (36.6)	4.05 (.74)	มาก
8. การกำหนดแผนการบริหารวัสดุครุภัณฑ์ทำให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ	-	1 (.8)	22 (16.8)	70 (53.4)	38 (29.0)	4.11 (.69)	มาก
รวม						4.20 (.46)	มาก

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาดและปลอดภัย ทำให้ป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.47$, $SD=.65$) รองลงมา คือ การให้บริการสุขภาพที่พิทักษ์สิทธิ์และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นหลักสำคัญในการให้บริการสุขภาพ ($M=4.42$, $SD=.66$) และการประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพทำให้กระบวนการดูแลผู้รับบริการครบถ้วนและชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=4.27$, $SD=.62$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิด้านการปฏิบัติการพยาบาล

บทบาทการดำเนินการปฏิบัติการพยาบาล	ระดับบทบาท (N = 131)					Mean (SD)	แปลความ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. การวางแผนให้การพยาบาลผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชน ทำให้ให้การบริการสุขภาพครบถ้วนทุกมิติ	-	-	9 (6.9)	62 (47.3)	60 (45.8)	4.39 (.61)	มาก
2. การสังเกตอาการการเปลี่ยนแปลงของผู้รับบริการสามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งและไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน	-	-	12 (9.2)	53 (40.4)	66 (50.4)	4.41 (.65)	มาก
3. การประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพทำให้กระบวนการดูแลผู้รับบริการครบถ้วนและชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ	-	-	12 (9.2)	71 (54.2)	48 (36.6)	4.27 (.62)	มาก
4. การสอนสาธิตและการให้คำแนะนำกับผู้รับบริการและครอบครัวทำให้สามารถดูแลตนเองได้และเกิดความยั่งยืน	-	1 (.8)	11 (8.4)	66 (50.4)	53 (40.4)	4.31 (.65)	มาก
5. การจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือให้พร้อมใช้ทำให้สามารถบริการสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ	1 (.8)	-	13 (9.9)	58 (44.3)	59 (45.0)	4.33 (.71)	มาก
6. การจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาดและปลอดภัย ทำให้ป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค	-	2 (1.5)	5 (3.8)	54 (41.2)	70 (53.5)	4.47 (.65)	มาก
7. การให้บริการสุขภาพที่พิทักษ์สิทธิ์และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักสำคัญในการให้บริการสุขภาพ	-	1 (.8)	9 (6.9)	55 (42.0)	66 (50.3)	4.42 (.66)	มาก
8. การค้นคว้าและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ ทำให้พัฒนาขีดความสามารถการบริการสุขภาพ	-	-	8 (6.1)	62 (47.3)	61 (46.6)	4.40 (.61)	มาก
รวม						4.37 (.49)	มาก

ด้านวิชาการ พบว่า การปฐมนิเทศงานให้บุคลากรใหม่เป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.37$, $SD=.60$) รองลงมา คือ การเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงให้แก่นักศึกษาพยาบาลนักศึกษาสาธารณสุขหรือนักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ เป็นการพัฒนาทักษะการนิเทศงานของผู้ให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิ ($M=4.34$, $SD=.60$) และการนำผลการวิจัยมาใช้ในการบริการสุขภาพเป็นการพัฒนาคุณภาพการบริการสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($M=4.15$, $SD=.70$) และบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิโดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($M=4.28$, $SD=.43$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิด้านวิชาการ

บทบาทด้านการวิชาการ	ระดับบทบาท (N = 131)					Mean (SD)	แปลความ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. การปฐมนิเทศงานให้บุคลากรใหม่เป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ	-	-	8 (6.1)	66 (50.4)	57 (43.5)	4.37 (.60)	มาก
2. การเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงให้แก่นักศึกษาพยาบาล นักศึกษาสาธารณสุข หรือนักศึกษาหลักสูตรอื่น ๆ เป็นการพัฒนาทักษะการนิเทศงานของผู้ให้บริการสุขภาพในหน่วยบริการปฐมภูมิ	-	-	9 (6.9)	68 (51.9)	54 (41.2)	4.34 (.60)	มาก
3. การจัดทำเอกสารคู่มือหรือนวัตกรรมเพื่อการสอนสาธิตหรือให้ความรู้แก่ผู้บริการ ครอบครัวและชุมชนทำให้ผู้รับบริการมีแนวทางดูแลสุขภาพด้วยตนเอง	-	1 (.8)	14 (10.7)	67 (51.1)	49 (37.4)	4.25 (.67)	มาก
4. การเข้าร่วมการประชุม ฝึกอบรมเป็นการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการ	-	1 (.8)	8 (6.1)	73 (55.7)	49 (37.4)	4.30 (.62)	มาก
5. การทำวิจัยทางพยาบาลหรือกิจกรรมพัฒนาคุณภาพงานพยาบาลที่สอดคล้องกับบริบทผู้รับบริการทำให้แก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ	-	-	11 (8.4)	81 (61.8)	39 (29.8)	4.21 (.58)	มาก

ตารางที่ 4 ระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิด้านวิชาการ (ต่อ)

บทบาทด้านการวิชาการ	ระดับบทบาท (N = 131)					Mean (SD)	แปลความ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
6. การพัฒนาแนวปฏิบัติในการดูแลสุขภาพบุคคล ครอบครัวและชุมชนโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เป็นการดูแลสุขภาพที่สอดคล้องกับบริบทของผู้รับบริการ	-	1 (8)	14 (10.7)	69 (52.6)	47 (35.9)	4.24 (.67)	มาก
7. การจัดการระบบข้อมูลสุขภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการให้บริการสุขภาพผู้รับบริการ ครอบครัวและชุมชนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ	-	1 (8)	12 (9.2)	72 (55.0)	46 (35.1)	4.24 (.65)	มาก
8. การนำผลการวิจัยมาใช้ในบริการสุขภาพเป็นการพัฒนาคุณภาพการบริการสุขภาพ	-	1 (8)	20 (15.3)	68 (51.9)	42 (32.0)	4.15 (.70)	มาก
รวม						4.26 (.49)	มาก

ด้านสรุปภาพรวมระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า ด้านปฏิบัติการพยาบาล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.37$, $SD=.49$) รองลงมา คือ ด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ย ($M=4.26$, $SD=.49$) และด้านบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ย ($M=4.20$, $SD=.46$) และโดยสรุปภาพรวมระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย ($M=4.28$, $SD=.43$) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปภาพรวมระดับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ

บทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ	Mean	SD	Max	Min	แปลความ
1. ด้านบริหารจัดการ	4.20	.46	5.00	2.88	มาก
2. ด้านปฏิบัติการพยาบาล	4.37	.49	5.00	3.00	มาก
3. ด้านวิชาการ	4.26	.49	5.00	3.00	มาก
รวม	4.28	.43	5.00	3.00	มาก

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .164$; $p = .011$) สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .173$; $p = .033$) และการศึกษาสูงสุดมีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .229$; $p = .002$) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพกับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ
1. เพศ	.789
2. อายุ	.164*
3. สถานภาพสมรส	.173*
4. ระดับการศึกษาสูงสุด	.229**
5. การอบรมตามหลักสูตรเวชปฏิบัติ	.954

* $p < .05$, $p^{**} < .01$

6. อภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 22-59 ปี ($M=31.93$, $SD = 8.47$) เพศหญิงร้อยละ 91.6 สถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 53.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 88.5 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอดิญาณ์ ศรีเกษตรริน(2553) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการปฐมภูมิ โดยพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนสถานภาพสมรสพบว่าสถานภาพโสดไม่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพร เสือรอด (2557) ที่ศึกษาประสบการณ์การเป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนพื้นที่ติดชายแดน

ภาคตะวันตก และยังพบว่าเหตุการณ์ปฏิบัติงานหน่วยบริการปฐมภูมิ คือ 1. เป็นพยาบาลชุมชนเริ่มต้นด้วยความตั้งใจ 2. เพิ่มทักษะการทำงานให้บริการที่มีประสิทธิภาพ 3. ดูแลทุกรายเพื่อเป้าหมายสุขภาพดี 4. ผลลัพธ์ที่ได้สร้างแรงใจ รับรู้คุณค่าของวิชาชีพพยาบาล ส่วนการผ่านการอบรมตามหลักสูตรเวชปฏิบัติร้อยละ 38.2 เนื่องจากตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิที่อายุการทำงานได้ไม่นาน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า อายุเฉลี่ย 31.93 ปี หรือประมาณ 32 ปี กล่าวคือทำงานได้เพียง 10 ปีและประกอบกับการโยกย้ายตำแหน่งและสถานที่ทำงานใหม่ทุกปี จึงไม่กำหนดนโยบายในการอบรมพัฒนาตนเองได้ไม่ชัดเจน จึงทำให้ยังไม่ได้รับการอบรมหลักสูตรเวชปฏิบัติ

ด้านบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพพบว่า ด้านการบริหารจัดการ การสร้างทีมสุขภาพทำให้คุณภาพบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.45$, $SD=.61$) กล่าวได้ว่า การสร้างทีมสุขภาพนั้นหากทีมดีก็ทำให้การดูแลสุขภาพชุมชนได้ดีมีประสิทธิภาพ ทีมสุขภาพที่ดีต้องมีเป้าหมายร่วมกัน มีการร่วมมือกันในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและมีการติดต่อสื่อสารกันภายในทีมสุขภาพ ทีมงานจึงเป็นทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ในการทำงานขององค์กรมุ่งสร้างและพัฒนาโดยบุคลากรเพื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้แก่องค์กร การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพบุคลากรต้องมีความเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความแตกต่างของสมาชิกในทีม ความสัมพันธ์ในทีมและความแตกต่างขององค์กร (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2559) ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จและความภาคภูมิใจของแต่ละคน ความมีประสิทธิภาพของทีมงาน การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและเป้าหมายสูงสุดคือ การมีสุขภาพดีของผู้รับบริการสุขภาพ

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาดและปลอดภัยทำให้ป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.47$, $SD=.65$) กล่าวได้ว่าการจัดสิ่งแวดล้อมภายในสถานบริการสุขภาพให้สะอาดและปลอดภัยเป็นการตัดวงจรการก่อเชื้อโรคต่าง ๆ ก่อนที่จะติดต่อไปยังผู้รับบริการสุขภาพต่อไป จึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาดและปลอดภัยทำให้ป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคในสถานบริการสุขภาพ สถานบริการสุขภาพเป็นแหล่งที่ทำให้ผู้รับบริการมีความเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อและติดเชื้อ ดังนั้นจึงต้องมีหลักการที่ใช้ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ หรือ

เรียกว่า Standard precautions ซึ่งเป็นหลักที่เน้นป้องกันการติดเชื้อจากเลือด สารคัดหลั่ง ในร่างกายทุกชนิด (body fluids) น้ำที่หลั่งออกจากอวัยวะ (secretions) สิ่งขับถ่าย (excretions) ยกเว้นเหงื่อ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีเลือดปนสิ่งต่างๆเหล่านี้หรือไม่ ผิวหนัง ที่มีรอยแยกและเยื่อ เพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อโรคทั้งจากแหล่งที่ทราบและไม่ทราบ ในสถานบริการสุขภาพ โดยหลักการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ (คณะกรรมการงานป้องกัน และควบคุมการติดเชื้อคปสอ.วารณินวาส, 2560) การจัดการสิ่งแวดล้อมให้สะอาด และปลอดภัยทำให้ป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคในสถานบริการสุขภาพจึงเป็น มาตรฐานแรกของการให้บริการสุขภาพและมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ด้านวิชาการ พบว่า การปฐมนิเทศงานให้บุคลากรใหม่เป็นการเตรียมความพร้อม ในการทำงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M=4.37$, $SD=.60$) กล่าวคือ การปฐมนิเทศงานให้บุคลากรใหม่เป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงาน ในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิเป็นสิ่งสำคัญมากในการเริ่มต้นการทำงานในที่ใหม่ การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศการทำงาน ตลอดจนการเตรียมความพร้อม ในการทำงานเป็นทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจในงานที่จะปฏิบัติและสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ โดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($M=4.28$, $SD=.43$) กล่าวคือ บทบาทของพยาบาล วิชาชีพในการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิได้แบ่งตามมาตรฐานบริการ การพยาบาลและการผดุงครรภ์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการ ปฏิบัติการ และ 3) ด้านวิชาการ ซึ่งการแสดงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในการสนับสนุน ระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของจันทิมา นิลจ้อย (2547) ที่พบว่า สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วย บริการปฐมภูมินั้นควรมีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ ที่ประกอบได้ด้วยการวางแผน และออกแบบระบบงาน การบริหารจัดการ คน เงิน ของ รวมทั้งความเสี่ยง ในส่วนของ สมรรถนะด้านวิชาการนั้นครอบคลุมทั้งความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและสามารถพัฒนา และสร้างงานวิชาการได้ และที่จำเป็นคือสมรรถนะด้านการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนา สุขภาพชุมชน การที่พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิมีการแสดงออก ซึ่งบทบาททั้ง 3 ด้านนี้ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงบทบาทที่ครอบคลุมในการปฏิบัติงาน ในหน่วยบริการปฐมภูมิจะส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .164$; $p = .011$) กล่าวได้ว่า อายุที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิเพิ่มขึ้น อายุที่เพิ่มขึ้นประสบการณ์ก็มากขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์พ.ศ. 2540 มากำหนดบันไดวิชาชีพการพยาบาล โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับพยาบาลใหม่ มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน 0 - 2 ปี ควรได้รับการปฐมนิเทศและเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ระดับความก้าวหน้าระดับต้น มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน 2 - 5 ปี ควรได้รับการอบรมเฉพาะทางหรือประชุมวิชาการ 3) ระดับมีความสามารถเฉพาะทาง มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน 5 - 7 ปี ควรได้รับการอบรมการพยาบาลเฉพาะทางด้านการบริหารการพยาบาล หรือการบริหารงานทั่วไป 4) ระดับผู้ชำนาญการ ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน 7 - 10 ปี สำเร็จการศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ควรมีความสามารถในการให้คำปรึกษา การวิจัยทางการพยาบาล หรือระบบสารสนเทศทางการพยาบาล และ 5) ระดับผู้เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตควรได้รับการอบรมเพื่อเตรียมพร้อมสูงการเป็นผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง(ชญาลักษณ์ สิริภักดีกาญจน์, 2557) ซึ่งทั้งอายุ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญจะส่งผลถึงบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ โดยจะพัฒนาให้อยู่ในระดับสูงขึ้น

สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .173$; $p = .033$) กล่าวได้ว่า สถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งจะเห็นได้ว่า พยาบาลที่มีสถานภาพโสด จะไม่มีภาระด้านครอบครัว จึงสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และสามารถปฏิบัติงานในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเบญจรัตน์ สมเกียรติ (2544) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การแลกเปลี่ยนระหว่างหัวหน้าหอผู้ป่วยกับพยาบาลประจำการ การสนับสนุนจากองค์กร กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เกิดจากบริบทที่มีความแตกต่างกันซึ่งการศึกษาครั้งนี้ศึกษาในพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานบริการระดับปฐมภูมิ จึงมีความแตกต่างกันในด้านรูปแบบการปฏิบัติงาน

ระดับการศึกษาสูงสุด มีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .229$; $p = .002$) กล่าวได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ อาจจะกล่าวได้ว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นระดับปริญญาโทและปริญญาเอกก็จะมีองค์ความรู้ วิธีคิด รวมถึงประสบการณ์ด้านงานวิชาการซึ่งจะนำมาพัฒนาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้บทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดํบปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพมีการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดํบปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพ

7. ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาที่พบว่าบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดํบปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก และมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพพระดํบปฐมภูมิของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่อายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ดังนั้นควรสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพได้มีการศึกษาต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้พยาบาลวิชาชีพได้แสดงออกซึ่งบทบาทในการสนับสนุนระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของบุคลากรสุขภาพในระบบบริการสุขภาพพระดํบปฐมภูมิและการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสุขภาพและบริบทของชุมชนต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **ข้อมูลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.).** สืบค้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2562, จากเว็บไซต์: http://bie.moph.go.th/bie/meeting_file/meeting_file2/2.8.pdf
- กระทรวงสาธารณสุข.(2562). **10 ตัวชี้วัดสุขภาพคนไทย.**สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562, จากเว็บไซต์: https://hss.moph.go.th/fileupload_doc_slider/2016-12-08--465.pdf
- กองการพยาบาล. (2561). **บทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ.**นนทบุรี: สื่อตะวันออก จำกัด.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และประชาทิป กะทา. (2551). **ปรัชญาสุขภาพปฐมภูมิ. นิตยสาร สุขศาลา.** 1 (1), 42-47.
- คณะกรรมการงานป้องกันและควบคุมการติดเชื้อคปสอ.วานรนิวาส. (2560). **คู่มือปฏิบัติงาน การป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อในโรงพยาบาล คปสอ. วานรนิวาส จังหวัดสกลนคร.**สกลนคร: คปสอ. วานรนิวาส.
- จันทิมา นิลจ้อย. (2547). **สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการปฐมภูมิ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชญาลักษณ์ สิริภักดีกาญจน์และเบญจมาศ บุญรับพ่ายพ. (2557). **การพัฒนานับได้วิชาชีพทางการพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก.** 15(3), 75-80.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โพรเกรสซิฟ.
- เบญจรัตน์ สมเกียรติ. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การแลกเปลี่ยนระหว่างหัวหน้าหอผู้ป่วยกับพยาบาลประจำการ การสนับสนุนจากองค์การกับการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2540). **พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ไศรตรีย์ แพน้อย, อติญาณ์ ศรีเกษตริน และชุลีพร เอกรัตน์.(2556).**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของหน่วยบริการปฐมภูมิตามมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชนของสาธารณสุขเขต 6. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข.** 22(2),64-74.

- สุภาพร เสือรอด.(2557).ประสบการณ์การเป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน
พื้นที่ติดชายแดนภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ กู้เจริญประสิทธิ์ และพรเทพ ศิริวนารังสรรค์. (2561). การจัดระบบบริการสุขภาพ
ปฐมภูมิในเขตเมือง กรณีศึกษาพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2560. *วารสารสมาคม
เวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย*.8 (2), 182-190.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.(2559).การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ.
นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข.(2562).แผนยุทธศาสตร์เขตสุขภาพที่ 9
นครชัยบุรินทร์ ฉบับที่ 3 (ปีงบประมาณ 2560-2564). นครราชสีมา: สำนักงาน
เขตสุขภาพที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข.
- อดิญาณ์ ศรีเกษตรริน, อรวรรณ สัมภาวะมานะ และกาญจนา สุวรรณรัตน์. (2553).
การปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยบริการปฐมภูมิ. *วารสาร
กองการพยาบาล*. 37(3), 52-63.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). **G*Power 3: A flexible
statistical power analysis program for the social, behavioral, and
biomedical sciences.** *Behavior Research Methods*. 39, 175-191.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G. (2009). **Statistical power
analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression
analyses.** *Behavior Research Methods*. 41, 1149-1160.

ปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติจากมุมมอง วัจนปฏิบัติศาสตร์ : การศึกษาคำบอกเวลา¹ Discourse of Speech Contest in Honor of His Majesty from Pragmatic Perspective: Time Markers Study

สุภักซ์ สุธนภิญโญ (Suphakkhatat Suthanaphinyo)²
วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (Wirat Wongpinunwatana)³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำบอกเวลา โดยใช้ข้อมูลจากปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 65 ตัวบท และใช้แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ของ Levinson เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า คำบอกเวลาที่ปรากฏในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ มีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสาร 6 ประการ ได้แก่ 1. เพื่อให้ข้อมูลหรือแจ้งสารไปยังผู้รับสาร 2. เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม 3. เพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์ 4. เพื่อโน้มน้าวใจ 5. เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร และ 6. เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งช่วยให้การสื่อสารบรรลุตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ คำบอกเวลายังสะท้อน โลกทัศน์และวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หัวข้อ ปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

This article is a partial of Thesis entitled Discourse of Tertiary Education Speech Contest in Honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great

² นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master degree student in Thai Language program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Khon Kaen University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assistant Professor in Thai Language program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Khon Kaen University

Corresponding Author, E-mail: wirat@kku.ac.th

รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรีว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่อีกพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย

คำสำคัญ: ปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ, คำบอกเวลา, วัจนปฏิบัติศาสตร์

Abstract

This research was conducted to study the time markers from 65 texts of the discourse of Tertiary Education Speech Contest in Honor of His Majesty. Through Levison's pragmatic framework analysis. The findings revealed that the time markers found in the discourse served six communicative functions : 1) to inform or convey a message to a receiver, 2) to make abstract ideas more concrete, 3) to create literary art techniques, 4) to persuade the audience , 5) to deliver ideas and feelings to a receiver, and 6) to honor His Majesty King. In addition, the time markers also reflected the notion that Thai society regarded His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great, the ninth monarch of the Chakri Dynasty, as the King of Kings in Thai history.

Keywords: discourse of speech Contest in Honor of His Majesty, time markers, pragmatics.

1. บทนำ

“เวลา” เป็นสิ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิตและสังคมมนุษย์ทุกอารยธรรมมาช้านาน เวลาที่สังคมมนุษย์จึงมีความสัมพันธ์กันโดยสะท้อนผ่าน “คำบอกเวลา” ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยน และถ่ายทอดจากอดีตถึงปัจจุบันดังที่นิโลบล ภูระย้า (2556: 1) กล่าวไว้ว่า

“การเรียนรู้เรื่องของเวลานี้เองที่ทำให้มนุษย์รู้จักการกำหนดช่วงเวลาด้วยการถ่ายทอดทางภาษา เกิดเป็น “คำบอกเวลา” ขึ้นมาเพื่อใช้สื่อสารซึ่งกันและกัน ในแต่ละสังคมต่างก็มีคำบอกเวลาและวิธีการบอกเวลาที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาเรื่องเหล่านี้จะทำให้เราเข้าใจความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ที่สะท้อนผ่านทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น”

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “คำบอกเวลา” เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์โดยปรากฏในรูปของภาษาพูด เช่น การสนทนาทั่วไป การอภิปรายในการประชุม การแสดงละคร เป็นต้น ส่วนภาษาเขียนอาจจะปรากฏในรูปแบบของบทความ วิชาการ สารคดี นวนิยาย เป็นต้น นอกจากนี้ “คำบอกเวลา” ยังใช้ในการพูดและเขียนในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ อาทิ การสนทนาในชีวิตประจำวัน การเขียนบันทึกส่วนตัว ส่วนโอกาสที่เป็นทางการ ได้แก่ การเขียนหนังสือราชการ การกล่าวปราศรัย การพูดสุนทรพจน์ เป็นต้น

การพูดสุนทรพจน์มีความสำคัญในฐานะที่เป็นการพูดในโอกาสพิเศษและเป็นการพูดในที่ประชุมชน ทำให้ผู้พูดได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ความเชื่อได้ตามความต้องการของผู้พูด เพราะการพูดสุนทรพจน์ถือเป็นการพูดคนเดียว (Monologue) ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบกับผู้พูด ผู้พูดจึงต้องนำเสนอความรู้ ความคิด และความเชื่อของตนเองให้ชัดเจน นอกจากนี้สุนทรพจน์ยังมีคุณค่าในฐานะที่เป็นพื้นที่ให้ผู้พูดได้แสดงความสามารถด้านการใช้ภาษา ชื่นเชิงทางวาทศิลป์ และนำเสนอความคิดที่สร้างสรรค์ จรรโลงสังคม ดังนั้นการกล่าวสุนทรพจน์จึงต้องมีการร่างบทพูดหรือต้นฉบับไว้ล่วงหน้าแล้วจึงนำไปแสดงต่อผู้ฟัง บทสุนทรพจน์จึงนับว่าเป็นหัวใจของการกล่าวสุนทรพจน์ พชร บัวเพียร (2541: 23) กล่าวถึงความสำคัญของบทสุนทรพจน์ว่า

“การเขียนต้นฉบับสุนทรพจน์หรือบทสุนทรพจน์ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้เขียนบทสุนทรพจน์จะต้องมีความสามารถทางการใช้ภาษาเป็นอย่างดี มีความรอบรู้อย่างลึกซึ้ง เข้าใจวัตถุประสงค์ของการพูด โอกาสและความสำคัญ ตลอดจนบุคลิกส่วนตัวและความสัมพันธ์ของผู้พูดกับผู้ฟังที่เกี่ยวข้องกันด้วย”

การประกวดสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” โดยสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2543 ต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน (พ.ศ. 2560)⁴ มีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ถือเป็นโครงการหนึ่งที่ส่งเสริมกิจกรรมด้านภาษาไทยของเยาวชนระดับอุดมศึกษา และการจัดประกวดสุนทรพจน์นี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ให้สังคมไทยเรียนรู้และน้อมนำพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่อง “การส่งเสริมคนดี” ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาประเทศได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนไทยได้รู้จักการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง กล่าวแสดงออก และรู้จักการพูดสุนทรพจน์ รวมทั้งได้ศึกษาพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตต่อไป จึงเป็นโครงการที่กระตุ้นให้นักศึกษาอุดมศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ทั่วประเทศให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของสุนทรพจน์ (สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2549)

บทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ถือว่าเป็นปริจเฉท⁵ ที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือเป็นภาษาที่มีการผสมผสานระหว่างภาษาเขียนและภาษาพูด เพราะผู้เข้าประกวดต้องเขียนบทพูดมาแล้วจึงนำไปกล่าวสุนทรพจน์ตามต้นฉบับที่เตรียมมาก่อนแล้ว ผู้เข้าประกวดจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญในการวางลำดับโครงสร้าง การนำเสนอข้อมูลหรือทรรศนะรวมทั้งการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาระดับพิธีการหรือทางการ คำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม สละสลวย เพราะวัตถุประสงค์ของการประกวดสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรตินั้นมุ่งเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล

⁴ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 เป็นต้นมา จัดการประกวดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบรมราชจักรีวงศ์

⁵ ปริจเฉท (Discourse) ในบทความนี้หมายถึง ภาษาที่สูงกว่าระดับประโยค สตับบส์ (Stubbs, 1983 อ้างใน ณัฏพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 2) กล่าวว่า ปริจเฉท (discourse) คือ “Language above the sentence or above the clause” ซึ่งหมายถึง ภาษาในระดับสูงกว่าประโยคหรืออนุพยางค์ ซึ่งแฮร์ริส (Harris 1951) เป็นคนแรกที่ชี้ให้เห็นว่า ปริจเฉทต่างจากประโยค ที่นำมาเรียงต่อกันอย่างสะเปะสะปะตรงที่ปริจเฉทมีโครงสร้าง (structure) โครงสร้างของหน่วยภาษาที่สูงกว่าในระดับประโยคนี้ มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ชัดเจน

อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นประการสำคัญ ผู้เข้าประกวดจึงต้องเขียนบทพูดสุนทรพจน์ให้มีความโดดเด่นและน่าสนใจทั้งในด้านเนื้อหาและถ้อยคำภาษาที่ใช้ โดยเฉพาะการใช้ “คำบอกเวลา” ที่ปรากฏเป็นลักษณะเด่นที่ผู้เข้าประกวดเลือกใช้ ในการเรียบเรียงบทพูดของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อ 60 ปีที่ผ่านมา การก่อสร้างเขื่อนภูมิพล คือจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนกระแสน้ำเป็น “พลังงานไฟฟ้า” เพื่อสร้างพลังชีวิตบวงพระชาและสลายปัญหาเกษตรกรรม

50 ปีที่ผ่านมา ผืนดินที่แห้งแล้ง ก็กลายเป็นดินที่ชุ่มเย็นด้วยความชุ่มชื้นจาก “ฝนหลวง”

40 ปีที่ผ่านมา จากความไร้ค่าของเกลบ กลายเป็น “พลังงานความร้อน” ที่ทรงคุณค่า

30 ปีที่ผ่านมา ขยะมูลฝอยในครัวเรือนเปลี่ยนสภาพเป็น “แก๊สชีวภาพ”

20 ปีที่ผ่านมา คูคลองที่เน่าเสียก็เปลี่ยนเป็นคลองสวยน้ำใสด้วย “พลังกังหันน้ำชัยพัฒนา”

10 ปีที่ผ่านมา “สบู่ดำ” พืชมีพิษสามารถแก้วิกฤตน้ำมันแพงด้วยนำไปผลิตเป็นน้ำมัน “ไบโอดีเซล”

(พรหมมินทร์ ประไพพงษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็น “คำบอกเวลา” ที่ใช้ในปริชเจตสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่นอกจากมีรูปคำบ่งชี้เวลาแล้วยังทำหน้าที่ในการสื่อความหมายอีกด้วย กล่าวคือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูล ทำให้เกิดกลวิธีทางวรรณศิลป์ และเพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปริชเจตตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มหน้าที่นิยม บราวน์และยูล (Brown and Yule 1983 อ้างใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 4) ทั้งสองกล่าวถึงการวิเคราะห์ปริชเจตไว้ว่า

“The analysis of discourse is, necessarily, the analysis of language in use. As such, it cannot be restricted to the description of linguistic forms independent of the purposes or functions which those forms are designed to serve in human affairs. While some linguists may concentrate on determining the formal properties of a language, the discourse analyst is committed to an investigation of what language is used for.”

จากมุมมองข้างต้น บรรวนและยูเลนเห็นว่า การวิเคราะห์ปริศนาจะต้องเป็นการวิเคราะห์ภาษาในบริบทการใช้เพราะเราไม่อาจศึกษาภาษาโดยไม่พิจารณาหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการใช้ภาษานั้น ๆ ทั้งนี้ตรงกับแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ดังที่กฤษดาวรรณ หงส์ตารมภ์และธีรณัฐ โชคสุณิข (2551: 12) กล่าวว่า

“วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นอีกมุมมองหนึ่งหรืออีกแนวทางหนึ่งในการศึกษาภาษา เป็นมุมมองหรือแนวทางที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับผู้ใช้โดยให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการ ใช้ภาษาและกระบวนการทางปริศนาที่ทำให้ผู้ใช้ภาษารับรู้และสามารถ ตีความเจตนาของผู้พูด”

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาคำบอกเวลาในภาษาไทย มีผู้ศึกษาไว้จำนวนหนึ่ง ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทย (2515) ของน้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม งานวิจัย เรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2534) ของอรุณ สุวรรณรัตน์ งานวิจัยเรื่องอุปลักษณะเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องเวลาในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (2543) ของ เดล ควาลโฮม งานวิจัยเรื่อง คำบอกเวลาในภาษาไทยใต้ (2540) ของรุ่งอรุณ ทีฆชุนเหียร งานวิจัยเรื่อง คำบ่งชี้เวลาในภาษาไทย (2546) ของปราณี กุลละวณิช งานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษา จ้วงสำงซี (2547) ของสุยลาย หยู งานวิจัยเรื่องคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นใต้ (2548) ของมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ งานวิจัยเรื่องเปรียบเทียบวิธีการบอกเวลาในภาษาไทยกรุงเทพฯ กับภาษาซาไกแต่นแอน อำเภอบำบอน จังหวัดพัทลุง (2553) ของมธุรส คุ่มประสิทธิ์

งานวิจัยเรื่องพัฒนาการของคำบอกเวลาในภาษาไทย (2553) ของณัฐวรรณ ชังใจ งานวิจัยเรื่องการศึกษาคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นอีสานในพื้นที่ภาคอีสานตอนบน (2556) ของนิโลบล ภูระย้า งานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบคำบอกเวลาที่สะท้อนโลกทัศน์ในภาษาไทยกับภาษาพม่า (2559) ของราตรี แจ่มนิยม งานวิจัยเรื่อง และคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นกลาง (2562) ของมิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาคำบอกเวลาด้านโครงสร้างและความหมาย กลุ่มข้อมูลที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่น ภาษาถิ่นตระกูลไท นอกจากนี้ยังศึกษาพัฒนาการ (ศึกษาเชิงประวัติและเปรียบเทียบข้ามสมัย) รวมทั้งการศึกษามโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านคำบอกเวลาอีกด้วย แต่ยังไม่พบว่ามีการวิจัยใดศึกษาโดยใช้กลุ่มข้อมูลที่มาจากการพูดในที่ประชุมชนโดยเฉพาะการกล่าวสุนทรพจน์ และยังไม่มีการวิจัยใดที่ศึกษาคำบอกเวลาด้วยแนวคิดงานปฏิบัติศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำบอกเวลาในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ จากมุมมองงานปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ซึ่งมีคำถามวิจัยว่า คำบอกเวลาที่ปรากฏในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ผู้เข้าประกวดเลือกใช้นั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสื่อสาร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของคำบอกเวลาในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ

3. ขอบเขตและข้อมูลของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลภาษาจากบทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ได้รับรางวัลจากการประกวด (รางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศและชมเชย) ในรอบชิงชนะเลิศ ระดับประเทศ ตั้งแต่ครั้งที่ 1-18 ระหว่างปีพุทธศักราช 2543 - 2560 ซึ่งเป็นตัวแทนในรอบเตรียมตัวมาล่วงหน้าเท่านั้น โดยสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ รวบรวมข้อมูลได้ทั้งสิ้น 65 ตัวบท

4. แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับคำบอกเวลา (Time Markers)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของ “เวลา” ว่า ช่วงระยะเวลาที่ยาวนานที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ โดยนิยามกำหนดขึ้นเป็นครุ คราว วัน เดือน ปี เป็นต้น

ฟิลล์มอร์ (Fillmore, 1997 อ้างถึงในนิโลบล ภูระย้า, 2556: 27) กล่าวถึง “การบ่งชี้เวลา” ในภาษาว่า

“เป็นการกล่าวถึงเวลาที่แสดงว่ามีการติดต่อสื่อสารเกิดขึ้น การศึกษาคำบอกเวลาถือเป็นหลักเกณฑ์การบ่งชี้เวลา การบ่งชี้เวลามี 2 รูปแบบ ได้แก่การแสดงความหน่วยของเวลา เช่น “8 นาฬิกา” “วันนี้” “10 ปีที่แล้ว” และไม่ใช่การแสดงความหน่วยของเวลาซึ่งจะอยู่ในขอบเขตของหน่วยคำไมเอิสระ ในที่นี้คือ กาล โดยอาจจะรวมทั้งที่เป็นคำและคำศัพท์ที่เกิดจากการประกอบคำ เช่น “ตอนนี้” “หลังจากนั้น” “เมื่อ” และ “ในอดีต” เป็นต้น

คอมรี (Comrie, 1985 อ้างถึงในนิโลบล ภูระย้า, 2556: 27) กล่าวถึง “การแสดงเวลา” ไว้ว่า การแสดงเวลาอาจจำแนกออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับคำ ระดับที่เป็นการประกอบคำ และระดับที่เป็นหมวดหมู่ทางไวยากรณ์

จากความหมายของคำบอกเวลาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คำบอกเวลา หมายถึง คำ วลี ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับเวลาและทำหน้าที่บ่งชี้จุดของเวลาและระยะของเวลา ทั้งนี้ คำบอกเวลาในภาษาไทย จะไม่เกี่ยวข้องกับ กาล (Tense) ซึ่งเป็นหมวดหมู่ทางไวยากรณ์เพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับ วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

Levinson (1983 อ้างในอัจฉรา เฟ่งพานิช, 2551: 2) ได้ให้ความหมายของ วัจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ว่า คือการศึกษาถึงการใช้ภาษาหรือการสื่อความหมายของถ้อยคำ โดยนำเอาบริบท (context) มาพิจารณาด้วย

สุจริตลักษณ์ ตีผดุง (2552: 1) กล่าวว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาความหมายที่สื่อสารโดยผู้พูด (หรือผู้เขียน) และความหมายที่ตีความโดยผู้ฟัง (หรือผู้อ่าน) ซึ่งในที่นี้คือผู้รับสารเป็นเรื่องของการวิเคราะห์หว่าผู้พูดต้องการให้ถ้อยคำที่พูดออกไปสื่อความหมายอะไร มากกว่าการวิเคราะห์หว่าคำและวลีที่ประกอบกันเป็นถ้อยคำนั้น มีความหมายอะไร

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2555: 7) กล่าวว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์ คือศาสตร์ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในบริบทต่าง ๆ หรือวิถีที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำในสถานการณ์การสื่อสาร และวิถีที่ผู้ฟังตีความถ้อยคำเหล่านั้นในบริบท นักวัจนปฏิบัติศาสตร์มิได้ศึกษาความหมายที่มาจากระบบภาษา (ความหมายตามรูปภาษา) แต่สนใจการใช้ความหมายที่ผู้ร่วมในการสื่อสารเจตนาสื่อในสถานการณ์นั้น ๆ

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (2560: 164) กล่าวว่า การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้ใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ในความสนใจศึกษา ทั้งนี้ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ อาทิ เพื่อสื่อสารความคิด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง เพื่อความสุภาพ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน เพื่อโน้มน้าวใจ ฯลฯ

จากนิยามข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์ หมายถึง การศึกษาการใช้ถ้อยคำภาษาที่สื่อความหมายโดยผู้ส่งสาร (ผู้พูดหรือผู้เขียน) และตีความโดยผู้รับสาร (ผู้ฟังหรือผู้อ่าน) โดยไม่ได้มุ่งศึกษาถ้อยคำภาษาด้วยกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ แต่เน้นศึกษาเจตนาของการใช้ถ้อยคำภาษาและอาศัยบริบทเข้ามาพิจารณาาร่วมด้วย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

5. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางภาษาศาสตร์ โดยใช้แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปริชณสุทธรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ผู้เข้าประกวดใช้คำบอกเวลาโดยมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารดังต่อไปนี้

6.1 เพื่อให้ข้อมูลหรือแจ้งสารไปยังผู้รับสาร

การอ้างถึงคือการอ้างถึงบุคคลหรือสิ่งอื่นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น เหตุการณ์ คำกล่าวหรือข้อคิดเห็นของบุคคล ในมุมมองของนักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ ลาซัน (Larson 1986: 28 อ้างในสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2560: 166) กล่าวว่า การสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งสารเป็นวาทศิลป์แบบหนึ่งที่ใช้ในการโน้มน้าว ซึ่งเกิดจากการที่ผู้พูดใช้วิธีอ้างถึงหรือบุคคลอื่นประกอบการสนทนา เช่นเดียวกับขั้นตอนการโน้มน้าวใจของมอนโรว์ (1967) ที่จัดให้การสร้างภาพหรือการอ้างถึงหรือบุคคลอื่นเป็นขั้นตอนหนึ่งของการโน้มน้าวใจ

จากการศึกษาพบว่า การอ้างถึงในปริชณสุทธรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ผู้เข้าประกวดเลือกใช้ ปรากฏการอ้างถึงคำบอกเวลา สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

6.1.1 การอ้างถึงพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส

ตัวอย่างที่ 1

“นับรายนับพันพระราชดำรัสที่ตรัสแจ้ง ประดุจได้นำแสงเดือน แสงสุริย ความสมบูรณ์แห่งปฐพี ความเสรีแห่งภาคล ความโลเย็นแห่งห้วงชลมาประกอบเป็นพร อันวิเศษ พระราชทานผ่านพระบรมราโชวาท เพื่อเตือนสติและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดจากการประพฤติชอบ และการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ย่อมจะต้องมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา วิชาการกับหลักธรรมนี้มีประกอบกันพร้อมในผู้ใด ผู้นั้นจะได้ประสบความสุขและความสำเร็จในชีวิตโดยสมบูรณ์..” พระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 24 สิงหาคม 2519 และในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554
เราชาวไทยขอดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ปรากฏแห่งแผ่นดิน ภูมิคุ้มกันแห่งธรรม ด้วยการนำความรู้คู่คุณธรรมไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักดังนี้ มีสติรู้ตัว ปัญญา รู้คิด มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตกตัญญูต่อแผ่นดิน”

(ถวายเป็นภาษา เล่ม 2: 124)

จากตัวอย่างที่ 1 มีการอ้างถึงพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมีการระบุวัน เวลา ที่พระราชทานพระราชดำรัสไว้อย่างชัดเจน และจากการศึกษาพบว่า จากจำนวนข้อมูลทั้งหมดที่นำมาศึกษา ผู้เข้าประกวดทุกคนเลือกใช้การอ้างถึงพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส โดยระบุคำบอกเวลาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องของข้อมูลและเพื่อให้การกล่าวสุนทรพจน์มีความน่าเชื่อถือ

6.1.2 การอ้างถึงข้อมูล สถิติ

ตัวอย่างที่ 2

“กลุ่มสถิติและข้อมูลพลังงาน กระทรวงพลังงาน สรุปสถานการณ์ในช่วง 7 เดือนของปี พ.ศ. 2556 ว่าประเทศไทยใช้พลังงานเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาในทุกสาขาเศรษฐกิจและมีการนำเข้าพลังงาน คิดเป็นมูลค่ากว่า 735 พันล้านบาท”

(ถวายเป็นภาษา เล่ม 2: 160)

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้เข้าประกวดได้อ้างถึงข้อมูลทางวิชาการ และมีการระบุคำบอกเวลาของกลุ่มข้อมูลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งต้องการให้รายละเอียดแก่ผู้ฟัง สอดคล้องกับ แทนนแนน (Tannen 1989 อ้างในสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์, 2560: 167) กล่าวว่า การเล่าเรื่องแบบให้รายละเอียดเป็นกลวิธีสร้างการมีส่วนร่วม (Involvement strategy) การเล่าแบบระบุรายละเอียดจึงช่วยทำให้ผู้เล่าบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อความ

6.2 เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม

จากปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ มีการใช้คำบอกเวลา เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านการยกตัวอย่างบุคคล เหตุการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

“*ดังเช่นครั้งหนึ่ง ในยามใกล้ค่ำเต็มที ขณะพระองค์ทรงพระดำเนิน หมู่บ้าน อันแห่งแสง หึงธารน้ำตานองหน้าคนหนึ่งค่อยๆ คลานเข้ามาทอด พระบาทเพื่อขอพระราชทานฝนให้กับผืนดินที่แห้งแล้งแห่งนั้น พระองค์ ทรงแยมพระสรวล และตรัสด้วยพระเสียงอันอ่อนโยนว่า “ยายไม่ต้อง เป็นห่วงแล้วนะ ต่อไปนี้จะมีน้ำ เราเอาน้ำมาให้” พลันเมื่อพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินกลับ สายฝนก็หยาดเย็นลงมาในทันใด ยิ่งความฉ่ำชื่นใจ ให้เกิดแก้วงปรระชาและภาพความอ่อนโยนของพระองค์ก็สร้างความร่มเย็นใจ เรื่อยมา นับตั้งแต่วันนั้น ตรากจนวันนี้”*

(ถวายเป็นภาษา เล่ม 2: 60-61)

จากตัวอย่างที่ 3 มีรูปคำแสดงเวลาที่ปรากฏในรูปของตัวอย่างบุคคลและเหตุการณ์ ซึ่งการยกตัวอย่างนี้ช่วยทำให้ผู้ฟังเหตุภาพได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

6.3 เพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์

กลวิธีทางวาทศิลป์เป็นการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะในการสื่อสารหรือสื่อ ความหมาย ศิลปะในการใช้ภาษานี้หมายถึงการใช้คุณสมบัติทางเสียงและความหมาย ของคำ โดยอาจมีสัมผัสเสียงหรือสัมผัสคำสัมผัสหรือไม่ก็ได้ แต่มักจะมีจังหวะหรือทำนอง อยู่ในข้อความ ลักษณะทางวาทศิลป์เช่นนี้เป็นลักษณะเฉพาะในภาษาไทย หรืออาจเป็น การใช้คำซ้ำ ๆ กันโดยมีรูปแบบที่พิเศษไปจากการสื่อแทนด้วยความเรียงธรรมดา (จันทิมา อังคพนิชกิจ, 2561: 216)

ตัวอย่างที่ 4

“ 1 วันของพระองค์เหมือนไม่มีกลางคืน”

1 เดือนของพระองค์เหมือนมีมากกว่า 30 วัน

1 ปีของพระองค์อำนวยผลมากกว่า 100 ปี

1 ชีวิตของพระองค์สร้างประโยชน์สุขให้แก่มหาชนมากกว่า

65 ล้านชีวิต ก่อเกิดคุณูปการน้อยใหญ่ที่ยังความเจริญยั่งยืน

บนผืนแผ่นดินไทย”

(ถวายเป็นภาษา เล่ม 1: 156)

จากตัวอย่างที่ 4 มีการใช้คำบอกเวลาเพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์ โดยใช้การเปรียบเทียบ ซึ่งความเปรียบที่ปรากฏในปริเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นการใช้ความเปรียบแบบอดีตจอน สอดคล้องกับที่ชัยรัตน์ พลมุข (2552: 302) กล่าวว่า

“ความเปรียบดังกล่าวสามารถรื้ออารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งใจในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี แม้เป็นความเปรียบที่ดูเกินจริงแต่ก็วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงซึ่งเห็นได้จากพระราชกรณียกิจประการต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิบัติมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานแห่งการครองสิริราชสมบัติ”

6.4 เพื่อโน้มน้าวใจ

อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์และอวยพร พานิช (2552: 55) กล่าวว่า การโน้มน้าวใจ หมายถึงการสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ

การพูดสุนทรพจน์ถือเป็นการพูดโน้มน้าวใจประเภทหนึ่ง วิรัช ลภีรัตนกุล (2543: 66) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการพูดโน้มน้าวใจว่าเป็นการพยายามชักจูงความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้ฟัง (influencing opinion and conduct) การประกวดสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักภายใต้กรอบใหญ่คือ “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” ดังนั้นผู้เข้าประกวดจึงต้องโน้มน้าวใจผู้ฟังให้เกิดความคล้อยตามและนำไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้คำบอกเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการ โน้มน้าวใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5

“84 พรรษา คือพระชนมายุที่ยั่งยืนนานแห่งมหाराชา ราชชาติ
ใช้เพียงแต่ทรงครองแผ่นดิน หากแต่ยังทรงครองความรัก ครองความศรัทธา
ของมหาชนชาวสยาม ด้วยพระราชจริยาวัตรอันงดงามในทุกช่วงพระชนมพรรษา
นับแต่ที่พระองค์เสด็จเถลิงถวัลยราชย์สมบัติจวบจนวันนี้ ทุกพระบรมราโชวาท
และทุกพระราชพิธีราชพิธีคือแบบอย่างอันล้ำค่าให้ปวงประชาได้ชื่นชมและ
ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทด้วยความภาคภูมิใจ”

(ถวายเป็นงานผ่านภาษา เล่ม 2: 125)

จากตัวอย่างที่ 5 ผู้เข้าประกวดใช้คำบอกเวลาเพื่อนำไปสู่การโน้มน้าวใจผู้ฟัง
ให้ร่วมตามรอยพระยุคลบาท และสิ่งที่ผู้พูดโน้มน้าวใจนั้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเอง
และส่วนรวม จึงทำให้ผู้ฟังต่างคำนึงถึงผลประโยชน์อันเกิดแต่การฟัง

6.5 เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร

ตัวอย่างที่ 6

“ทุกท่านคะ หากเราลองทบทวนถึงสภาพสังคมไทยในช่วงระยะเวลา
40 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 นั้น เราจะพบว่า
มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมไทยหลากหลายทั้งร้ายและดี ด้านดีมีไว้
ให้สืบสาน ส่วนด้านร้ายนั้น เราท่านต้องแก้ไข”

(ถวายเป็นงานผ่านภาษา เล่ม 1: 53)

จากตัวอย่างที่ 6 ผู้เข้าประกวดเลือกใช้คำบอกเวลาเพื่อนำเสนอความรู้สึกนึกคิด
หรือทรรศนะส่วนตัวไปยังผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อต้องการชักชวนผู้ฟังให้คิดและคล้อยตามไปด้วย

6.6 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 (2556: 351) นิยาม
คำว่า “เฉลิม” ไว้ว่า ยกย่อง เช่น เฉลิมพระเกียรติ, เพิ่มพูน เสริม, เช่น เฉลิมศรัทธา,
เลิศ ยอด

คำยวง วราสิทธิชัย (2549: 32) กล่าวว่า “ การเฉลิมพระเกียรติ หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์มีพระเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ การแสดงพระเกียรติยศให้ปรากฏหรือประจักษ์โดยทั่วไป หรือการแสดงวามชื่นชมยกย่องพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์”

ปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผู้เข้าประกวดทุกคนจึงต้องเรียบเรียงบทพูดทั้งการนำเสนอความรู้ ความคิด ทั้งนี้มีการใช้คำบอกเวลาเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

“...ด้วยเหตุ ๑ เซนติเมตรในแผนที่ จึงเป็นระยะทางมากกว่า ๑๐๐ กิโลเมตรที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปถึงประชาชนในทุกหนทุกแห่ง ๑ สัญลักษณ์ในแผนที่จึงแทนแหล่งเรียนรู้กว่า ๔๐๐๐ โครงการ ในพระราชดำริที่จัดตั้งอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และ ๑ ข้อความในแผนที่ คือใจความสำคัญที่ทรงกลั่นกรองจากการทรงงานกว่า ๖๐ ปีเพื่อ ๑ ประทานในแผนที่นั้นคือความสุขสวัสดิ์ของปวงชน เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องราวที่ปรากฏในแผนที่แห่งอัจฉริยภาพ ซึ่งไม่ใช่เพียงข้อมูล ในกระดาษสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่หากแต่เป็นชาติไทยทั้งแผ่นดินที่ภูผินทร์ ทรงลิขิตด้วยความเอาพระทัยใส่ ด้วยพระเนตรดูแลทั้งใกล้ไกล ด้วยพระบาททยาตราไปและพระหัตถ์โอบอุ้มไทยเสมอมา”

(กวิสรา เหล่าพิลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2557)

จากตัวอย่างที่ 7 แสดงให้เห็นถึงการเฉลิมพระเกียรติอย่างชัดเจนด้วยระยะเวลาที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจมาอย่างยาวนานตลอดรัชสมัยของพระองค์ อำนวยความผาสุกร่มเย็นแก่ปวงชนชาวไทย โดยการใช้คำบอกเวลาในตัวอย่างดังกล่าวย่อมสะท้อนถึงการยกย่องพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร อย่างสูงสุด สอดคล้องกับรูปภาษาแสดงการให้เกียรติ (Honorifics) บราวน์และเลวินสัน 1987 (Brown and Levinson) (อ้างใน สุวดี นาคสวัสดิ์, 2552: 7- 8) กล่าวถึงลักษณะ

ของรูปภาพแสดงการให้เกียรติว่า หน้าที่สำคัญของรูปภาพแสดงการให้เกียรติ คือ เป็นเครื่องมือเพื่อแสดงความเคารพยกย่องต่อบุคคลอื่นเป็นเป้าหมายของการให้เกียรติ การแสดงความเคารพต่อบุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ 2 วิธี คือการที่ผู้พูดแสดงความยกย่องผู้ที่พูดด้วยและการที่ผู้พูดแสดงความถ่อมตน

7. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาคำบอกเวลาในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ จากมุมมองวินนปฏิบัติศาสตร์ พบว่าผู้เข้าประกวดเลือกใช้คำบอกเวลาโดยมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร 6 ประการ คือ 1) เพื่อให้ข้อมูล/แจ้งสารไปยังผู้รับสาร 2) เพื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม 3) เพื่อสร้างกลวิธีทางวรรณศิลป์ 4) เพื่อโน้มน้าวใจ 5) เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังผู้รับสาร และ 6) เพื่อเฉลิมพระเกียรติ

คำบอกเวลาที่ปรากฏในปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ มีความหลากหลาย สอดคล้องกับ Pranee Kullavanijaya (2003: 104) ที่กล่าวว่า “*The Study of time markers from the four periods show that time markers in Modern Thai are larger in number than those in the other periods. In fact, there was a sharp increase already in the Rattanakosin period.*” และการศึกษาครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าคำบอกเวลามีส่วนช่วยสะท้อนโลกทัศน์ของสังคมไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่อีกพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย สอดคล้องกับที่สุลักษณ์ สุรนธิญโญ (2562: 182-183) กล่าวว่า

“การนำเสนอภาพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรีที่ไม่เป็นเพียงแต่ “ยุ้นีคิง” เท่านั้น แต่ทรงเป็น “ราชันผู้ยิ่งใหญ่” หรือ King Of Kings ในห้วงสำนึกแห่งการรับรู้ของปวงชนชาวไทยตลอดไป”

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่สะท้อนผ่านคำบอกเวลาเพราะนอกจากใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารแล้วยังมีวัตถุประสงค์สำคัญ

คือเพื่อบูชาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศชาติและประชาชนมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาประชาราษฎร์เป็นอเนกประการ ดังพระราชปรารภความสำคัญตอนหนึ่งว่า

“การเป็นข้าราชการยังมีเสาร์ อาทิตย์ ยังมีวันนักขัตฤกษ์ ยังมีวันหยุด แต่การเป็นกษัตริย์ไม่มีวันเสาร์ อาทิตย์ ไม่มีวันหยุด ต้องเป็นตลอด ๒๔ ชั่วโมง”

(ถวายเป็นงานผ่านภาษา เล่ม 1: 65)

พระราชปรารภข้างต้นนอกจากจะปรากฏคำบอกเวลาแล้วยังแสดงถึงพระราชปณิธานอันยิ่งใหญ่ที่ดำรงอยู่เหนือกาลเวลาซึ่งพสกนิกรไทยต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้มาจวบจนปัจจุบัน

อนึ่ง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าคำบอกเวลานั้นปรากฏในโครงสร้างส่วนต่าง ๆ ของปริจเฉทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติฯ ทั้งส่วนเปิดเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนลงท้าย ทว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาประเภทของคำบอกเวลาและยังมิได้ศึกษาด้านปริมาณ ดังนั้นหากมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวก็จะเป็นการเติมเต็มมุมมองให้ลึกซึ้งและขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่อนุเคราะห์ให้สุนทรพจน์อุดมศึกษา เฉลิมพระเกียรติ ครั้งที่ 1-18 (พ.ศ. 2543 - 2560) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาภารณ หงส์ดารมภ์และธีรณัฐ โชคสุวณิช. (2551). **วัจนปฏิบัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำยวง วราสิทธิชัย. (2549). **มองวรรณกรรมพระราชพิธีในฐานะวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ**. **วารสารวรรณวิทัศน์**. (6), 31-71.
- จันทิมา อังคพนิกิจ. (2651). **การวิเคราะห์ข้อความ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยรัตน์ พลมุข. (2552). **วรรณคดีประกอบพระราชพิธีสมัยรัตนโกสินทร์: แนวคิดธรรมราชากับกลวิธีทางวรรณศิลป์**.วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). **เอกสารคำสอนรายวิชา 2201783 การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)**. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.เอกสารอัดสำเนา
- นิโลบล ภูระย้า. (2556).**การศึกษาคำบอกเวลาในภาษาไทยถิ่นอีสานในพื้นที่ภาคอีสานตอนบน**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชร บัวเพียร. (2541). **วาทะวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556).**พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิรัช ลภิตันกุล. (2543). **วาทนิเทศและวาทศิลป์ หลักทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ ยุคศตวรรษใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2549). **ถวียงงานผ่านภาษา “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” รวมบทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ ชิงถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวระหว่างปี พ.ศ. 2543-2548**. กรุงเทพฯ: อาร์ทีสทรี ดีไซน์.

- _____. (2562). ถวายงานผ่านภาษา เล่ม 2 “ตามรอยพระยุคลบาท ช่วยชาติได้อย่างไร” รวมบทสุนทรพจน์อุดมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งถวายพระราชทานพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ชนะการประกวดระหว่างปี พ.ศ. 2549-2560. กรุงเทพฯ: ธนบรรณ อินเตอร์พรีน.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2560). พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ (พ.ศ. 2494-2559) : การศึกษาทฤษฎีทางภาษาตามแนววังวนปฏิบัติศาสตร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36 (5), 162-174.
- สุจิตต์ลักษณ์ ตีเมตง. (2552). **วังวนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภัคชัย สุธนภิญโญ. (2562). **ราชันผู้ยิ่งใหญ่: การนำเสนอภาพวีรรสในกาพย์เห่เรือ**. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ (Proceeding) มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 15 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (IC-HUSO 2019) ระหว่างวันที่ 11-12 พฤศจิกายน 2562, 166-184.
- สุวดี นาคสวัสดิ์. (2552). **ระบบการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำขึ้นต้น คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 คำลงท้าย และคำรับในราชาศัพท์ไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา เพ่งพานิช. (2551). **วงวนปฏิบัติศาสตร์ 2**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และอวยพร พานิช. (2552). การใช้ทฤษฎีการโน้มน้าวใจในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ของไทย. **วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา**. 2 (1), 54-62.
- Kullavanijaya, Pranee. (2003). A historical study of time markers in Thai. **MANUSYA: Journal of Humanities**. Special Issue (6), 87-106.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน ในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ในจังหวัดสมุทรสาคร

Factors related to knowledge on labour rights of the Second Generation of Myanmar Migrant Workers in Samut Sakhon Province

เบญจพร โคกแปะ (Benjaporn Kokpae)¹

ดุษฎี आयวัฒน์ (Dusadee Ayuwat)^{2*}

ภาณุ สุพัตกุล (Panu Suppatkul)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติ ชาวเมียนมา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาว เมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีหน่วยในการวิเคราะห์เป็นระดับปัจเจก กลุ่มตัวอย่างคือ ทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในอำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 380 คน ซึ่งสุ่มมาแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2563 ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและการวิเคราะห์สัมพัทธ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับการสนับสนุนจากทุนทำวิทยานิพนธ์จากศูนย์วิจัยและฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนวัยแรงงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ ร.7

² รองศาสตราจารย์, ศูนย์บริการแรงงานและการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,

* Corresponding author email: dusayu@kku.ac.th

³ อาจารย์, กลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชาวเมียนมาเป็นหญิงร้อยละ 52.4 อายุเฉลี่ย 23 ปี ราว 3 ใน 5 เป็นคนโสด ส่วนใหญ่สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 32.6 มากกว่าครึ่งเป็นลูกจ้างในโรงงาน อุตสาหกรรมและร้อยละ 9.7 เป็นผู้ว่างงาน ราว 1 ใน 3 ทำงานปฏิบัติงานที่ต้องใช้ฝีมือ มีรายได้จากงานประจำ (รวมค่าทำงานล่วงเวลาต่อเดือน) สูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ร้อยละ 79.2 มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจากสื่อในระดับค่อนข้างสูง ร้อยละ 38.4 และมีความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทยค่อนข้างสูงและสูงร้อยละ 78.4 มีความสัมพันธ์ทางสังคมระดับค่อนข้างสูงและสูงร้อยละ 79.8 ได้รับการขัดเกลา แบบสมัยใหม่ร้อยละ 81.3 และมีความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในระดับค่อนข้างสูงและสูง ร้อยละ 66.3 โดยเฉพาะด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐาน ด้านประเภทและลักษณะงาน แต่ส่วนใหญ่ยังมีความรู้เรื่องสิทธิการทำงานด้านการขออนุญาตทำงานในระดับต่ำ ทั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (อายุ รายได้จากงานประจำต่อเดือน)ทุนมนุษย์ (ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาลไทย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทย) และทุนสังคม (ความสัมพันธ์ทางสังคม การขัดเกลา ทางสังคม) มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงาน ข้ามชาติชาวเมียนมา

คำสำคัญ: ความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน, ทายาทรุ่นที่ 2, แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

Abstract

This paper investigates labour rights knowledge of second-generation Myanmar migrant workers in Samut Sakhon province, Thailand, and the factors related to their knowledge on labour rights. The study was conducted quantitatively within individual-level analysis unit. Multi-stage random sampling technique was applied to choose 380 second-generation Myanmar migrant workers in Samut Sakhon province, Thailand. The data were collected from February to March 2020 through scheduled interviews, with validity and reliability values of 0.902. The data then were analyzed using descriptive statistics and correlation coefficients. The demographic information of

participants showed that 52.4 percent of the participants were female. The average age was 23 years old (with the range between 18-28 years old) and about three-fifths of participants were single. Most of the participants have graduated secondary school in Thailand. More than half of respondents worked in manufacturing industries, while 9.7 percent were unemployed. One-third of participants worked in positions that required skills, and 79.2 percent of these workers received income higher than the minimum wage. Also, 38.4 percent had a moderately high level of perceiving information about their work from various media, and 78.4 percent had moderately high and high levels of knowledge on Thai naturalization. Around 79.8 percent of these migrant workers had moderately high and high levels of social relations with Thais. Moreover, 81.3 percent had moderately high and high levels of socialization within the context of modern Thai society.

Overall, the study showed that 66.3 percent of second-generation migrant workers had moderately high and high levels of knowledge on labour rights, especially on the subjects of fundamental labour rights and types of jobs they were allowed to do in Thailand, while most second-generation migrant workers still had less knowledge on labour rights regarding the issue of work permit applications. There were three factors that explained participants' knowledge on labour rights and were statistically significant. The three factors included: 1) personal characteristics (e.g., age, Income), 2) human capital (e.g., number of years of education, demographic information, and knowledge on Thai naturalization), and 3) social capital (e.g., social relations, and socialization).

Keywords: knowledge of labour rights, Second Generation, Myanmar Migrant

1. บทนำ

ประเทศไทยได้บริหารจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบ โดยอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เข้าสู่กระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย และอนุญาตให้ครอบครัวและทายาทผู้ติดตามชาวเมียนมาขึ้นทะเบียนรายการงานตัวต่อกระทรวงมหาดไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว (ศุภวิทย์ อายุวัฒน์, 2562) ในระหว่างการทำงานแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำนวนหนึ่งได้แต่งงานและให้กำเนิดทายาทในประเทศไทย (อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, จรัมพร ให้อย่าง และกัญญา อภิพรชัยสกุล, 2554) ทายาทกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “ทายาทรุ่นที่ 2” (Second Generation) ส่วนทายาทที่ติดตามแรงงานข้ามชาติจากประเทศต้นทางเรียกว่า “ทายาทรุ่นที่ 1.5” (1.5 Generation) (Portes & Zhou, 1993) จากการคาดประมาณอัตราการเกิดทายาทของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา พบว่าประมาณ 3 ใน 4 เกิดในประเทศไทย (เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และกัญญา อภิพรชัยสกุล, 2562) และจากข้อมูลด้านสาธารณสุขเมื่อปี 2547 – 2552 พบว่า แรงงานข้ามชาติให้กำเนิดทายาทในประเทศไทย สูงถึง 53,630 คน (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2554) ซึ่งให้เห็นว่าประเทศไทยมีทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ดังข้อมูล ในปี 2561 จังหวัดสมุทรสาครมีแรงงานข้ามชาติที่ขึ้นทะเบียนขออนุญาตทำงานถูกต้องตามกฎหมายจำนวน 268,903 คน เป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอายุ ระหว่าง 18 – 28 ปี จำนวน 80,690 คน หรือร้อยละ 30.0 ซึ่งในจำนวนนั้น คาดว่ามีทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2562)

เมื่อปี 2548 รัฐบาลไทยได้มีนโยบายการศึกษาเพื่อเด็กทุกคนและเปิดโอกาสให้ทายาทรุ่นที่ 2 เข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาลไทย ในปี 2552 พบว่า ทายาทรุ่นที่ 1.5 และรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวน 78,088 คน เป็นนักเรียนสัญชาติเมียนมา จำนวน 40,908 คน หรือร้อยละ 52.3 (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2554) จากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ทายาทรุ่นที่ 2 ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สามารถสื่อสารภาษาไทยได้มากกว่ารุ่นบิดามารดา ปัจจุบัน ทายาทรุ่นที่ 2 จำนวนหนึ่งเติบโตเป็นวัยแรงงานและเข้าสู่การทำงานในประเทศไทย ทายาทรุ่นที่ 2 เมื่อสำเร็จการศึกษา ได้ใช้เครือข่ายทางสังคมเข้าสู่การจ้างงานในตำแหน่ง

ที่ดีและได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้น (Collins & Zimran, 2019) ทายาทรุ่นที่ 2 เข้าสู่การทำงานในประเทศไทยด้วยการจ้างงานระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลเมียนมา หรือแรงงานนำเข้า (Memorandum of Understanding/MOU) เช่นเดียวกับแรงงานข้ามชาติรุ่นบิดามารดา โดยมีกำหนดจ้างงาน 2 ปี/ครั้ง ต้องขอหนังสือเดินทางและหนังสือขออนุญาตทำงานกับรัฐบาลเมียนมาจึงจะสามารถกลับเข้าทำงานในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยได้รับการคุ้มครองและสวัสดิการในฐานะผู้ประกันตน จะเห็นได้ว่า ในสภาพปัจจุบัน ทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมาระยะหนึ่งแล้ว ประกอบกับเข้าไปมีส่วนร่วมในภาคการผลิตในฐานะแรงงาน ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยนี้จะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาให้สามารถมีความรู้ เรื่องสิทธิแรงงานมากขึ้นเพื่อคุณภาพชีวิตของทายาทรุ่นที่ 2 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิทธิแรงงาน เป็นแนวคิดพื้นฐานในการคุ้มครองและให้สวัสดิการกับแรงงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและได้รับความเป็นธรรมจากการใช้แรงงานตามหลักสิทธิมนุษยชน (ดุขฎิ์ อายุวัฒน์ และวณิชชา ณรงค์ชัย, 2556) สำนักแรงงานสัมพันธ์ (2553) ได้นิยามสิทธิแรงงาน ว่าหมายถึง สิทธิมนุษยชน สิทธิการรวมตัวจัดตั้งสหภาพแรงงานที่เป็นมาตรฐานสากล การศึกษาสิทธิแรงงานของแรงงานข้ามชาติเริ่มในปี ค.ศ. 1990 เมื่อสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติและสมาชิกในครอบครัว (สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ, 2550) อนึ่ง นักวิชาการต่างประเทศให้ความสำคัญกับสิทธิแรงงาน

ตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยในช่วงแรกให้ความสำคัญกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ต่อมาให้ความสำคัญกับสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และสิทธิส่วนรวม

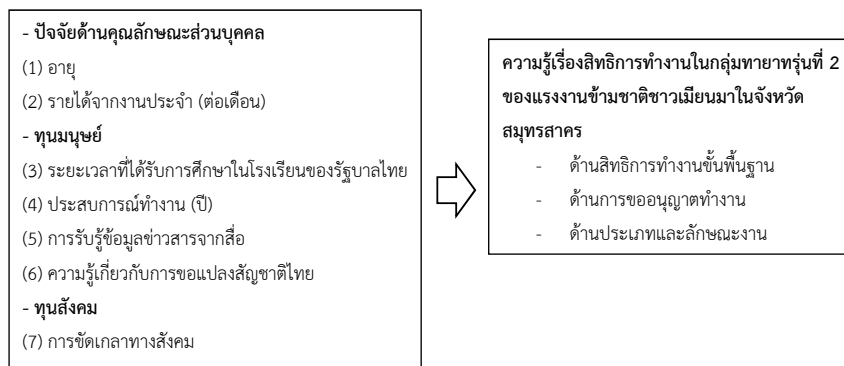
ในประเทศไทยสิทธิแรงงานข้ามชาติช่วงแรกให้ความสำคัญกับสิทธิในร่างกาย และทรัพย์สิน เนื่องจากช่วงเวลานั้นแรงงานข้ามชาติเป็นแรงงานผิดกฎหมายและถูกละเมิดทางร่างกายอย่างรุนแรง (อดิศร เกิดมงคล, 2546) จนกระทั่งปี 2547 รัฐบาลไทยได้แก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิด้านร่างกายและสิทธิการทำงานของแรงงานข้ามชาติด้วยการอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติเข้าสู่กระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อรับการคุ้มครองการทำงานจากรัฐเช่นเดียวกับแรงงานไทย (กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาร, 2552) แรงงานข้ามชาติจึงได้รับการคุ้มครองสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐานในเรื่องระยะเวลาการทำงาน วันหยุด/วันลา ค่าตอบแทน ค่าชดเชยในกรณีว่างงานหรือถูกไล่ออก การรับบริการด้านสุขภาพ (สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ, 2550) โดยมีสำนักงานประกันสังคม และกระทรวงแรงงานเป็นผู้ดูแล ทั้งนี้รัฐบาลไทยได้อนุญาตให้แรงงานข้ามชาติทำงานได้เพิ่มอีก 10 อาชีพที่มีความจำเป็นและขาดแคลน ได้แก่ งานกรรมกร งานกสิกรรม เลี้ยงสัตว์ งานป่าไม้ หรือประมง ยกเว้นงานที่ใช้ความชำนาญงานเฉพาะสาขาควบคุมดูแลฟาร์ม งานก่ออิฐ ช่างไม้ หรือก่อสร้างอื่น งานประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย ปั่นหรือทำเครื่องปั้นดินเผา งานทำที่นอนหรือผ้าห่มนวม งานทำมิด งานทำรองเท้า งานทำหมวก โดยปฏิบัติงานในลักษณะลูกจ้างและไม่กระทบต่ออาชีพสงวนของคนไทย ซึ่งมีกำหนดโทษอย่างรุนแรงสำหรับแรงงานข้ามชาติและนายจ้างที่กระทำความผิด (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2560) กล่าวได้ว่า สิทธิแรงงานข้ามชาติถูกกำหนดขอบเขตให้กว้างขวางขึ้น

การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตของสิทธิแรงงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ในฐานะแรงงานข้ามชาติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 พระราชกฤษฎีกากำหนดในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าว ทำ พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และกำหนดนิยาม “สิทธิแรงงาน” ว่าหมายถึงประโยชน์ที่กฎหมายแรงงานและกฎหมายบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติที่แรงงานข้ามชาติพึงจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายทั้ง 3 ฉบับ โดยศึกษาผ่านความรู้เรื่องสิทธิแรงงานด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐาน ด้านการขออนุญาตทำงาน และด้านประเภทและลักษณะงาน โดยด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐานมีเนื้อหาเกี่ยวกับระยะเวลาการทำงาน วันหยุด/วันลา ค่าตอบแทน ค่าชดเชย และการรับบริการด้านสุขภาพ ส่วนด้านการขออนุญาตทำงาน

มีเนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุญาตทำงานในประเทศไทย การเปลี่ยนสถานที่ทำงาน นายจ้าง และด้านประเภทและลักษณะงานมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานและอาชีพที่แรงงานข้ามชาติสามารถทำได้ในขณะที่ทำงานในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายจะคุ้มครองการทำงานของแรงงานข้ามชาติ แต่ผลการวิจัยผ่านมาพบว่า แรงงานข้ามชาติไม่ได้รับคุ้มครองตามสิทธิแรงงานและยังคงเข้าไม่ถึงสิทธิการทำงานทั้งเรื่องค่าชดเชย การลา การหยุดและส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิการทำงาน ขาดความมั่นคงในการทำงาน (อดิสร เกิดมงคล, 2546) รวมถึงการจำกัดสิทธิประโยชน์ในบางประเด็น เช่น ไม่สามารถเป็นกรรมการในสหภาพแรงงานต่างๆ ทำให้แรงงานข้ามชาติขาดโอกาสในการเจรจาต่อรองเรื่องสิทธิแรงงาน (บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์, 2558) ทั้งที่พบว่า หากแรงงานเข้าถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเครือข่ายทางสังคมที่ดี แรงงานจะมีโอกาสจ้างงานในตำแหน่งที่สูงขึ้น (Margaret, 2016; Ismail, 2016) อีกทั้งงานวิจัยจำนวนหนึ่ง พบว่า การศึกษาและอายุ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและหลักประกันสุขภาพ (Moon, 2020; เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และกัญญา อภิพรชัยสกุล, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนมนุษย์ที่พบว่า ความรู้และทักษะของปัจเจกจะถูกนำมาใช้ในการผลิตผ่านการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และการรับรู้ข้อมูลต่างๆ ส่วนทุนสังคม หมายความว่า ทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างทางสังคมจะช่วยให้ปัจเจกสามารถเพิ่มพูนสิ่งต่างๆ ในทางที่ดีขึ้น เช่น การสร้างเครือข่ายทางสังคม และการขัดเกลาทางสังคม (Putnam, 2002) สอดคล้องกับงานของ Mahiwan & Ayuwat (2019) ที่พบว่า รายได้ การขัดเกลาทางสังคม และความสัมพันธ์ทางสังคมของแรงงานหญิงมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจในสิทธิแรงงาน

ดังนั้น การจากทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่า ตัวแปรอิสระน่าจะมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา มี 3 ปัจจัยคือ (1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ และรายได้จากงานประจำ (ต่อเดือน) (2) ทุนมนุษย์ ได้แก่ ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาลไทย ประสบการณ์ทำงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทย และ (3) ทุนสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคม และการขัดเกลาทางสังคม (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) ซึ่งมีฐานคิดในการหาความรู้เชิงประจักษ์ เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ใช้หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจเจก ประชากรในการวิจัย คือ ทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่เกิดจากบิดามารดาชาวเมียนมา หรือบิดามารดาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นชาวเมียนมากับบิดามารดาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นชาวไทย เกิดในประเทศไทยระหว่าง 2534 - 2547 ปัจจุบันมีอายุ 18 - 28 ปี และหรือเป็นบุคคลที่ขึ้นทะเบียนขออนุญาตทำงานถูกต้องตามกฎหมายกับกระทรวงแรงงานในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร ครอบคลุม ตำบลมหาชัย ตำบลท่าทราย และตำบลโคกขาม (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2556) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาและทายาทรุ่นที่ 2 อาศัยอยู่หนาแน่น การวิจัยนี้หาขนาดตัวอย่างด้วยสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรได้ขนาดตัวอย่าง 380 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Cochran, 1977)

การวิจัยนี้กำหนดตัวแปรตาม คือ ความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติ ชาวเมียนมา มีการวัดระดับอันตรภาคชั้น จากข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ กำหนดค่าคะแนนเป็น ตอบถูก เท่ากับ 1 คะแนน และตอบผิดเท่ากับ 0 คะแนน สำหรับตัวแปรอิสระมี 3 ปัจจัยคือ (1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ และ

รายได้จากงานประจำ (ต่อเดือน) (2) ทุนมนุษย์ ได้แก่ ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาลไทย ประสบการณ์ทำงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทย และ (3) ทุนสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคม และการขัดเกลาทางสังคม มีการวัดระดับอันตรายภาคขึ้นและอัตราส่วน

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้เครื่องมือกับทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ใกล้เคียงพื้นที่วิจัย และทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น 0.902 ถือว่ามีคุณภาพสามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ จึงดำเนินการเก็บข้อมูลในกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2563 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา อนึ่ง การวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัย จากศูนย์จริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2563 เลขที่โครงการ HE623133

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยนำเสนอครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิในการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

5.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา เป็นหญิงร้อยละ 52.4 มีอายุเฉลี่ย 23 ปี ราว 3 ใน 5 เป็นคนโสด ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 32.6 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการเปิดโอกาสให้ทายาทแรงงานข้ามชาติเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้นตามนโยบาย “การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All: EFA)” ของรัฐบาลไทยตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา (Save the Children in Thailand, 2558) ทายาทรุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่มีบิดาและมารดาเป็นชาวเมียนมา มีเพียงร้อยละ 16.3 ที่มีบิดาหรือมารดาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นชาวไทย ทายาทรุ่นที่ 2 มากกว่า

ครึ่งเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และเป็นผู้ว่างงานร้อยละ 9.7 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานในประเทศไทย 1 – 5 ปี โดยมีประสบการณ์ในการทำงานสูงสุดถึง 15 ปี สะท้อนให้เห็นว่ามีทายาทรุ่นที่ 2 ก้าวเข้าสู่วงจรการทำงานก่อนวัยอันควร คือก่อนอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ (The Asia Foundation and International Labour Organization, 2015) ราว 1 ใน 3 ทำงานผู้ปฏิบัติงานเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือ มีรายได้จากงานประจำ (ต่อเดือน) สูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ร้อยละ 79.2 ทั้งนี้ ค่าจ้างขั้นต่ำที่จังหวัดสมุทรสาครกำหนดคือ 325 บาทต่อวัน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2563) สอดคล้องกับงานศึกษาของพราวพิชชา เกลิงพล (2563) พบว่า แรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่มีรายได้ 15,001 -20,000 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ทั้งนี้อาจเพราะทายาทรุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่ทำงานล่วงเวลาในโรงงานอุตสาหกรรมด้วย จึงมีรายได้จากงานประจำ (ต่อเดือน) สูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ

ทายาทรุ่นที่ 2 มีความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทยภาพรวมในระดับค่อนข้างดี ในขณะที่ยังมีความรู้ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการแจ้งเกิดของทายาทที่เกิดจากบิดามารดาที่เข้าเมืองผิดกฎหมายว่าไม่สามารถดำเนินการแจ้งเกิดได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง และอาจส่งผลให้ทายาทรุ่นต่อไปไม่ได้รับการแจ้งเกิดและต้องกลายเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย และยังมีความรู้ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องหลักการและกระบวนการในการขอสัญชาติไทยว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ไม่สามารถขอสัญชาติไทยได้เนื่องจากมีบิดามารดาเป็นแรงงานข้ามชาติ ทั้งนี้กฎหมายไทยได้อนุญาตให้ทายาทรุ่นที่ 2 ขอแปลงสัญชาติไทยได้โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและอยู่ในดุลพินิจของคณะรัฐมนตรี โดยทายาทรุ่นที่ 2 ต้องเป็นทายาทของแรงงานข้ามชาติที่ขออนุญาตเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพสุจริตและสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือเป็นบุคคลที่สร้างคุณงามความดีให้กับประเทศไทย (กรมการปกครอง, 2508)

ทายาทรุ่นที่ 2 มีความสัมพันธ์ทางสังคมระดับค่อนข้างสูงและสูงรวมร้อยละ 79.8 โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนร่วมงานคนไทย แสดงให้เห็นว่าการผสมกลมกลืนกันกับสังคมไทย ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานของ Ismail (2016) และ Margaret (2016) ที่พบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ของผู้ย้ายถิ่นชาวปาเลสไตน์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนสังคมท้องถิ่น ทำให้ทายาทรุ่นที่ 2 มีโอกาสในการทำงานและเข้าถึงกรรมสิทธิ์ที่ดินมากขึ้น ได้รับการขัดเกลาจากสถาบันทางสังคมแบบสมัยใหม่อ้อยละ 81.3 จากโรงเรียนไทย

ศูนย์การเรียนรู้นอกระบบ องค์การเอกชนด้านการศึกษา (เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และกัญญา อภิพรชัยสกุล, 2562) ซึ่งร้อยละ 18.7 ได้รับการขัดเกลาแบบดั้งเดิม เช่น การเคารพผู้อาวุโส การมอบหมายงานบ้านให้ลูกสาวทำ เนื่องจากทายาทรุ่นที่ 2 จำนวนหนึ่งได้รับการถ่ายทอดวิถีความเป็นเมียนมาตามแบบแผนวัฒนธรรมเมียนมา มาจากบิดามารดา เครือญาติ และคนในชุมชน ส่งผลยังคงได้รับการขัดเกลาแบบดั้งเดิม

5.2 ความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2

ความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน เป็นสิ่งสำคัญในการชีวิตการทำงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองและเพื่อป้องกันตนเองจากงานอันตราย การไม่ได้รับสิทธิแรงงาน รวมถึงการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการทำงานรูปแบบต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 มีความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในภาพรวม ครอบคลุมด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐาน ด้านการขออนุญาตทำงาน และด้านประเภทและลักษณะงานในระดับค่อนข้างสูงและสูง ร้อยละ 66.3 (ตารางที่ 1) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทายาทรุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีโครงสร้างการทำงานและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเรื่องสิทธิการทำงานจากโรงงาน ประกอบกับจังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่ที่มีกลไกบริหารงานจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ในการส่งเสริมความรู้เรื่องสิทธิการทำงานให้กับแรงงานข้ามชาติ

ตารางที่ 1 ร้อยละของทายาทรุ่นที่ 2 จำแนกตามระดับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานภาพรวม

ระดับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานภาพรวม	ร้อยละ
ระดับต่ำ (7-9 คะแนน)	4.8
ระดับค่อนข้างต่ำ (10-11คะแนน)	28.9
ระดับค่อนข้างสูง (12-13 คะแนน)	53.4
ระดับสูง (14-15 คะแนน)	12.9
รวม	100.0(380)
ค่าเฉลี่ย =12.0 S.D. = 1.4 ค่าสูงสุด = 15.0 ค่าต่ำสุด = 7.0	

เมื่อพิจารณารายด้าน ผลการศึกษาความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 ด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐาน พบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน ด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนดค่อนข้างดี เช่น ทายาทรุ่นที่ 2 ร้อยละ 97.6 ตอบได้ถูกต้องมากที่สุดว่า แรงงานได้รับสิทธิประกันสังคมในการรักษาพยาบาล ในขณะที่มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.7) มีความรู้ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องการขอรับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคม โดยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าหากแรงงานข้ามชาติถูกไล่ออก สามารถขอรับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคม (ข้อ 5) โดยที่ทายาทรุ่นที่ 2 มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าหากถูกนายจ้างไล่ออกหรือถูกเลิกจ้างจะไม่สามารถขอรับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคมได้เนื่องจากเป็นแรงงานข้ามชาติ หรือในกรณีที่แรงงานสิ้นสุดสัญญาจ้างจะต้องถูกส่งกลับประเทศต้นทางทันที ซึ่งตามกฎหมายแรงงานข้ามชาติสามารถขอรับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคมได้ตามสิทธิของผู้ประกันตน ในกรณีถูกให้ออกจากงานโดยไม่ได้สมัครใจและไม่ได้เกิดจากการกระทำผิด โดยจะได้รับเงินทดแทนระหว่างว่างงานปีละไม่เกิน 180 วัน ในอัตราร้อยละ 50 ของค่าจ้างเฉลี่ย (สำนักงานประกันสังคม, 2560) โดยรวมทายาทรุ่นที่ 2 มีความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน ด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐานในระดับค่อนข้างสูงและสูง ร้อยละ 90.8 สอดคล้องกับ Ismail (2016) ที่พบว่า แรงงานมีความรู้เรื่องสิทธิการทำงานและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานค่อนข้างดี (ตารางที่ 2)

5.2.2 ด้านการขออนุญาตทำงาน พบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องสิทธิการทำงานด้านการขออนุญาตทำงานค่อนข้างคลาดเคลื่อนในบางข้อ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ตอบถูกมากที่สุดถึงร้อยละ 95.0 ในประเด็นแรงงานข้ามชาติประเภท MOU สามารถขออนุญาตทำงานในประเทศไทยไม่เกิน 2 ปีต่อครั้ง (ข้อ 7) และแรงงานข้ามชาติสามารถเดินทางไปต่างจังหวัดนอกพื้นที่ทำงาน (ข้อ 11) แต่กลับเป็นที่น่าสนใจว่า ในข้อคำถามเรื่องการดูแลเอกสารส่วนบุคคล พบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 ตอบผิดถึง 1 ใน 3 ในประเด็นที่ว่า แรงงานข้ามชาติไม่ต้องมอบเอกสารประจำตัว (ใบอนุญาตทำงาน/หนังสือเดินทาง) ให้กับนายจ้างไว้เพื่อเป็นหลักประกันการทำงาน (ข้อ 10) เนื่องจากมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่านายจ้างมีสิทธิเก็บเอกสารประจำตัวของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้แรงงานข้ามชาติถือเอกสารประจำตัว

ด้วยตนเอง อาจจะเป็นไปได้ว่าในทางปฏิบัตินายจ้างไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย และได้ยึดใบอนุญาตทำงาน/หนังสือเดินทางของลูกจ้างไว้ ทำให้แรงงานข้ามชาติเข้าใจผิดว่าเป็นเรื่อง ที่นายจ้างทำได้ นอกจากนี้ยังพบว่าในประเด็นแรงงานข้ามชาติประเภท MOU สามารถ เปลี่ยนนายจ้างได้ (8) มีทายาทรุ่นที่ 2 ตอบผิดถึงร้อยละ 50 ซึ่งตามกฎหมายอนุญาต ให้แรงงานข้ามชาติประเภท MOU สามารถเปลี่ยนนายจ้างได้หากมีเหตุผลอันสมควร เช่น หากนายจ้างเลิกจ้าง เสียชีวิต ล้มละลาย หรือหากแรงงานถูกทำร้ายร่างกายทำให้แรงงาน ได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจและสุขภาพอนามัย หรือหากนายจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้างหรือกฎหมายคุ้มครองแรงงาน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2560) (ตารางที่ 2)

5.2.3 ด้านประเภทและลักษณะงาน พบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 มีความรู้เรื่องสิทธิ การทำงานด้านประเภทและลักษณะงานค่อนข้างดี โดยพบว่า แรงงานข้ามชาติสามารถ ทำงานในงานก่อสร้างได้ เช่น ก่ออิฐ ช่างไม้ เป็นต้น (ข้อ 12) ซึ่งทายาทรุ่นที่ 2 ตอบถูกต้อง ถึงร้อยละ 95.5 และแรงงานข้ามชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของกิจการได้ (ข้อ 15) ร้อยละ 83.1 เป็นที่น่าสังเกตว่า ในประเด็นแรงงานข้ามชาติไม่สามารถทำงานฝีมือของคนไทยได้ เช่น แกะสลักไม้ ทำเครื่องเงิน ทำตุ๊กตาไทย ทำบาตร ทำพระพุทธรูป (ข้อ 13) มีทายาทรุ่นที่ 2 ตอบผิดถึงร้อยละ 58.4 แสดงถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับงานบางประเภท ที่ไม่อนุญาตให้แรงงานข้ามชาติทำตาม สวณสิทธิ์ให้คนไทยทำเท่านั้น ตามประกาศกระทรวง แรงงาน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2522) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ร้อยละของทายาทรุ่นที่ 2 จำแนกตามความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน พิจารณารายข้อ

ความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน	ความรู้		
	ตอบถูก	ตอบผิด	รวม (380)
สิทธิการทำงานขั้นพื้นฐาน			
1) แรงงานมีสิทธิลาพักผ่อน ไม่น้อยกว่า 6 วัน/ปี	96.8	3.2	100.0
2) แรงงานได้รับวันหยุดตามประเพณี ไม่น้อยกว่า 13 วัน/ปี	97.6	2.4	100.0
3) แรงงานได้รับสิทธิประกันสังคมในการรักษาพยาบาล	97.6	2.4	100.0
4) เมื่อแรงงานเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน แรงงานสามารถเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด	95.0	5.0	100.0
5) หากท่านถูกไล่ออก ท่านสามารถขอรับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคม	41.3	58.7	100.0
6) บุตรของแรงงานข้ามชาติจะได้รับเงินสงเคราะห์บุตร 600 บาทต่อเดือน 6 ปี	90.3	9.7	100.0
การขออนุญาตทำงาน			
7) แรงงานข้ามชาติประเภท MOU สามารถขออนุญาตทำงานในประเทศไทยไม่เกิน 2 ปี/ครั้ง	95.8	4.2	100.0
8) แรงงานข้ามชาติประเภท MOU สามารถเปลี่ยนนายจ้างได้	50.0	50.0	100.0
9) แรงงานข้ามชาติเมื่อขอเปลี่ยนนายจ้าง ต้องยื่นขออนุญาตทำงานตามกระบวนการอีกครั้ง	90.3	9.7	100.0
10) แรงงานข้ามชาติไม่ต้องมอบเอกสารประจำตัว (ใบอนุญาตทำงาน/หนังสือเดินทาง) ให้กับนายจ้าง ถือเพื่อเป็นหลักประกันการทำงาน	70.8	29.2	100.0
11) แรงงานข้ามชาติสามารถเดินทางไปต่างจังหวัดนอกพื้นที่ทำงาน	95.5	4.5	100.0

ตารางที่ 2 ร้อยละของทายาทรุ่นที่ 2 จำแนกตามความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน พิจารณารายข้อ (ต่อ)

ความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน	ความรู้		
	ตอบ ถูก	ตอบ ผิด	รวม (380)
ประเภทและลักษณะงาน			
12) แรงงานข้ามชาติสามารถทำงานในงานก่อสร้างได้ (เช่น ก่ออิฐ ขวางไม้ เป็นต้น)	95.5	4.5	100.0
13) แรงงานข้ามชาติไม่สามารถทำงานฝีมือของคนไทยได้ เช่น แกะสลักไม้ ทำเครื่องเงิน ทำตุ๊กตาไทย ทำบาตร ทำพระพุทธรูป	41.6	58.4	100.0
14) แรงงานข้ามชาติสามารถทำงานขายของหน้าร้าน แต่ไม่สามารถทอนเงินได้	86.1	13.9	100.0
15) แรงงานข้ามชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของกิจการได้	83.1	13.9	100.0

6. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา พบว่า

6.1 ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ 1) อายุ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ เท่ากับ 0.176 ซึ่งสอดคล้องกับงานของเฉลิมพล แจ่มจันทร์ และกัญญา อภิพรชัยสกุล (2562) พบว่า อายุของทายาทแรงงานข้ามชาติมีความสัมพันธ์กับความรู้และการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพของทายาทแรงงานข้ามชาติ 2) รายได้จากงานประจำ (บาท/ต่อเดือน) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ เท่ากับ 0.128 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hammarstedt &

Palme (2006) ที่พบว่า รายได้ของทายาทรุ่นที่ 2 ของผู้ย้ายถิ่นในสวีเดนมีความสัมพันธ์กับความรู้ของผู้ย้ายถิ่น

6.2 ทูมนุชนัย ได้แก่ 3) ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา และ 4) ความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ เท่ากับ 0.156 และ 0.172 ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดทูนุชนัย ที่พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของทายาทรุ่นที่ 2 เนื่องจากทายาทรุ่นที่ 2 เป็นกลุ่มที่เข้าถึงการศึกษาระดับสูงเช่นเดียวกับคนไทย ทำให้ทายาทรุ่นที่ 2 สามารถเข้าถึงความรู้สิทธิแรงงาน (Putnam, 2002 ; Djajic, 2003 ; Piton & Rycx, 2020) และ 5) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ เท่ากับ 0.189

6.3 ทูนสังคม ได้แก่ 6) ความสัมพันธ์ทางสังคม และ 7) การขัดเกลาทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ เท่ากับ 0.227 และ 0.157 ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดทูนสังคม ที่พบว่า เครือข่ายทางสังคมและการมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี เป็นกลไกสำคัญในการศึกษาและเข้าถึงความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน (Putnam, 2002) และการขัดเกลาทางสังคมแบบเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในสิทธิแรงงานหญิง (Mahiwan & Ayuwat, 2019)

อนึ่ง ผลการวิจัยนี้ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทำงานกับความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน ทั้งนี้อาจเพราะทายาทรุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีโครงสร้างการทำงานและการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเรื่องสิทธิการทำงานในระดับที่ใกล้เคียงกัน ประกอบกับทายาทรุ่นที่ 2 ให้ความสนใจกับประเด็นดังกล่าวด้วย (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน

ตัวแปร	อายุ	รายได้ จากงาน ประจำ	ระยะเวลา ที่ได้รับ การศึกษา	ประสบ การณ์ ทำงาน	การรับรู้ ข้อมูล ข่าวสาร จากสื่อ ต่างๆ	ความรู้ เกี่ยวกับ การขอ แปลง สัญชาติ ไทย	ความ สัมพันธ์ ทาง สังคม	การขัด เถลา ทาง สังคม	ความรู้ เรื่อง สิทธิ การ ทำงาน
1.อายุ	1.000								
2.รายได้จากงานประจำ(ต่อเดือน)	0.291 ^{**}	1.000							
3.ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา	0.191 ^{**}	-0.006	1.000						
4.ประสบการณ์ทำงาน	0.563 ^{**}	0.338 ^{**}	0.141 ^{**}	1.000					
5.การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ	0.086	0.086	0.431 ^{**}	-0.043	1.000				
6.ความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทย	0.100	0.094	0.365 ^{**}	-0.022	0.349 ^{**}	1.000			
7.ความสัมพันธ์ทางสังคม	0.135 ^{**}	0.153 ^{**}	0.430 ^{**}	-0.043	0.548 ^{**}	0.191 ^{**}	1.000		
8.การขัดเถลาทางสังคม	0.063	0.130 [*]	.281 ^{**}	-0.086	0.352 ^{**}	0.257 ^{**}	0.448 ^{**}	1.000	
9.ความรู้เรื่องสิทธิการทำงาน	0.176 ^{**}	0.128 [*]	0.156 ^{**}	0.040	0.189 ^{**}	0.172 ^{**}	0.227 ^{**}	0.157 ^{**}	1.000

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้สรุปได้ว่า ความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทนายท่รุ่นที่ 2 ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐาน ด้านการขออนุญาตทำงาน และด้านประเภทและลักษณะงานนั้น ทนายท่รุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในระดับค่อนข้างสูง โดยเฉพาะด้านสิทธิการทำงานขั้นพื้นฐานและด้านประเภทและลักษณะงาน ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทนายท่รุ่นที่ 2 ประกอบด้วย ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล (อายุ รายได้จากงานประจำต่อเดือน) ทุนมนุษย์ (ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาลไทยประสบการณ์ในการทำงาน (ปี) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทย) และทุนสังคม (ความสัมพันธ์ทางสังคม การขัดเถลาทางสังคม) มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทนายท่รุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ซึ่งตัวแปรข้างต้นนี้ มีทั้งที่เป็นตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล ทุนมนุษย์ของทนายท่รุ่นที่ 2 และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทุนสังคมและบริบททางสังคมวัฒนธรรมของสังคมไทย นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

1) จากผลการวิจัย พบว่า ทายาทรุ่นที่ 2 มีความรู้ที่คลาดเคลื่อนในประเด็น การขอรับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคม ขั้นตอนและเงื่อนไขการเปลี่ยนนายจ้าง และ การทำงานในอาชีพสงวนสำหรับคนไทย ดังนั้น รัฐบาลไทยควรมีกลไกในการเพิ่มพูน ความรู้เรื่องสิทธิการทำงานให้กับทายาทรุ่นที่ 2 เริ่มจากหน่วยงานด้านแรงงาน ได้แก่ สำนักงานแรงงานต่างด้าว สำนักงานประกันสังคม กรมจัดหางาน และสำนักงานจัดหางาน จังหวัดสมุทรสาคร รวมถึงสถานประกอบการ ควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดโครงการอบรมเรื่องสิทธิการทำงานอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการขออนุญาตทำงาน การขอรับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคม ขั้นตอนและเงื่อนไขการเปลี่ยนนายจ้าง และการทำงานในอาชีพสงวนสำหรับคนไทย เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสิทธิการทำงาน มากขึ้น ส่วนสถาบันการศึกษา โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสมุทรสาคร ควรบรรจุเนื้อหา เรื่องสิทธิการทำงานในหลักสูตรการเรียน ตลอดจนจัดกิจกรรมและจัดอบรมเรื่องสิทธิ การทำงานให้กับทายาทรุ่นที่ 2 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาและก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน และ ระดับประเทศ รัฐบาลไทยควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับนายจ้าง นายหน้า ที่ละเมิดสิทธิการทำงานของแรงงานข้ามชาติ

2) จากผลการวิจัย พบว่า พุฒนุญช์ (ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารจากสื่อ ความรู้เกี่ยวกับการขอแปลงสัญชาติไทย) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์ กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ดังนั้น รัฐบาลไทยควรสนับสนุน การศึกษาของทายาทรุ่นที่ 2 ให้มากขึ้น เพิ่มโอกาสในการศึกษาระดับสูงให้กับทายาท รุ่นที่ 2 อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ ครอบครัวและทายาทรุ่นที่ 2 ควรตระหนักถึงความสำคัญ ของการศึกษา ควรสนับสนุนให้ทายาทเข้ารับการศึกษาจากโรงเรียน ซึ่งปัจจุบันสถาบัน การศึกษาได้เปิดโอกาสให้ทายาทรุ่นที่ 2 และแรงงานข้ามชาติเข้ารับการศึกษาในระดับ ที่สูงขึ้นอย่างเสรี เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสมุทรสาคร โดยเปิดโอกาสให้เข้าศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปถึงระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ภายหลังสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษาที่ผ่านการรับรองตามกฎหมาย สามารถนำไปใช้ปรับฐานเงินเดือน เพิ่มโอกาสในการเลื่อนสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น และยังสามารถ นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนแรงงานข้ามชาติ

3) จากผลการวิจัยพบว่า ทุนสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสังคม และการขัดเกลาทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องสิทธิการทำงานในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ดังนั้น ชุมชน และหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองท้องถิ่น โรงเรียนในชุมชน ควรมีกลไกสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ระหว่างทายาทรุ่นที่ 2 และคนไทยในชุมชนให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้ทายาทรุ่นที่ 2 เข้าร่วมในกิจกรรมประเพณีต่างๆ ในฐานคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลในสังคมนำไปสู่การอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นอกจากนี้ ทายาทรุ่นที่ 2 ควรพัฒนาเครือข่ายทางสังคมกับเพื่อนร่วมงานคนไทย นายจ้าง และคนไทยในชุมชน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลในระหว่างการทำงานในประเทศไทย

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การผสมกลมกลืนในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของแรงงานข้ามชาติ ชาวเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์วิจัยและฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนวัยแรงงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ ร.7 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณทายาทรุ่นที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ ครูจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสมุทรสาคร และมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2508). พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508. สืบค้น 5 เมษายน 2563, จาก <http://www.thailawforum.com/nationality-act/>
- กฤตยา อาชวนิจกุล, และกุลภา วจนสาระ. (2552). รายงานการวิจัยการจ้างแรงงานข้ามชาติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กับการจัดทำบัญชีรายชื่อสำหรับคนต่างด้าว. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ขวัญชีวัน บัวแดง. (2554). การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของทายาทรุ่นที่ 2 ของผู้ย้ายถิ่นจากประเทศพม่า. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์, และกัญญา อภิพรชัยสกุล. (2562). เด็กข้ามชาติ เกิด อยู่ โต อย่างไร. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดุขสิฏ์ อายุวัฒน์. (2562). “คนอีสานย้ายถิ่น” สถานการณ์และผลกระทบ. ขอนแก่น : คลังน่านวิทยา.
- โหมสั กวาดามูช, คุณากร การชะวี, นัฐวุฒิ สิงห์กุล, ณภัทร จันทสุข และ ณัฐรัชต์ สาเมาะ. (2557). การพัฒนารูปแบบบริการสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพะทางเพศที่มีความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม ในกลุ่มแรงงานข้ามชาติลาวนอกระบบ. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นฤมล อรุโณทัย. (2560). ปัญหาคนไร้สัญชาติ ชับซ้อนแต่ไม่ไร้ความหวัง. รู้ลึกกับจุฬา. สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/12859/>
- บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์. (2558). ประกันสังคมกับแรงงานข้ามชาติสิทธิที่ไม่เท่าเทียม?. นักสื่อสารแรงงาน. สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก <https://bit.ly/2XVwIYR>
- _____. (2558). ย้อนมองสถานการณ์แรงงานข้ามชาติในรอบปี 2558 : ได้สิทธิแรงงานน้อยนิด อยู่อย่างปกปิด และมักถูกลืมในกฎหมายคุ้มครองแรงงานเสมอ. สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก <https://bit.ly/2KqlvaT>

- พรราวพิชชา เกลิงพล. (2563). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบประกันสุขภาพของกลุ่มแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร*. สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(1), 254-267.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา. (2561). การจัดการสิทธิอันจำเป็นของทนายทุ่่นสองจากเมียนมาผ่านกรณีศึกษา หม่อง ทองดี. ใน *งานเสวนาเสวนาธรรมศาสตร์สู่สังคมครั้งที่ 4*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิจิตรา สีคาโมโต้. (2560). *หมดยุค“สิ่งพิมพ์” หรือยัง? รู้ลึกกับจุฬา*. สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก <https://www.chula.ac.th/cuinside/2349/>
- สำนักแรงงานมพันธ์. (2553). *พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518*. สืบค้น 5 เมษายน 2563, จาก <http://www.thailandroad.com/legal/laborrelation.htm>
- สำนักงานคุ้มครองแรงงาน จังหวัดสมุทรสาคร. (2562). *ข้อมูลสถิติจำนวนแรงงานเด็กได้รับจ้างทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร*. สมุทรสาคร: สำนักงานคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- _____. (2562). *ข้อมูลสถิติจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่จ้างแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร*. สมุทรสาคร: สำนักงานคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร. (2556). *ชุมชนที่มีแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร*. สมุทรสาคร: สำนักงานจัดหางาน จังหวัดสมุทรสาคร.
- _____. (2562). *จำนวนแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาอายุระหว่าง 18 – 28 ปี ที่ได้รับจ้างทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร*. สมุทรสาคร : สำนักงานจัดหางาน จังหวัดสมุทรสาคร.
- _____. (2563). *อัตราค่าจ้างขั้นต่ำในจังหวัดสมุทรสาคร*. สมุทรสาคร : สำนักงานจัดหางาน จังหวัดสมุทรสาคร.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2521). *พระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2521*. สืบค้น 1 เมษายน 2563, จาก <https://www.doe.go.th>.
- _____. (2522). *การกำหนดในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522*. สืบค้น 5 เมษายน 2563, จาก <http://www.mol.go.th/en/node/3949>
- _____. (2560). *คนต่างด้าวทั่วไปใบอนุญาตทำงานยังไม่หมดอายุจะเปลี่ยนนายจ้างได้หรือไม่อย่างไร*. สืบค้น 15 เมษายน 2563, จาก <https://bit.ly/358rP07>

- _____. (2560). พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560. สืบค้น 15 เมษายน 2563, จาก <https://bit.ly/2VzZjBK>
- สำนักงานประกันสังคม. (2560). *หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเกิดสิทธิ กรณีว่างงาน*. สืบค้น 25 เมษายน 2563, จาก <https://bit.ly/2KBXn5i>
- สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ. (2550). *มาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิแรงงานข้ามชาติ แนวทางสำหรับผู้กำหนดนโยบายและปฏิบัติในเอเชียและแปซิฟิก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ.
- อดิสร เกิดมงคล. (2546). *บันทึกชีวิตแรงงานพม่า: จากแรงงานทาสสู่แรงงานเถื่อน*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า(กรพ.)
- อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, จรัมพร ไห้ลายอง และกัญญา อภิพรชัยสกุล. (2554). *ชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติใน 11 จังหวัดสำคัญในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553*. ใน สุริยพร พันพึ้งและมาลี สันถาวรณ (บรรณาธิการ). *ประชากรและสังคม: จุดเปลี่ยนประชากรจุดเปลี่ยนสังคมไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- Save the Children in Thailand. (2558). *เส้นทางสู่อนาคตที่ดีกว่า บทวิจารณ์เรื่องการศึกษา สำหรับเด็กข้ามชาติในประเทศไทย*. ตาก: World Education.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*, 3rd Edition. Oxford, England: John Wiley.
- Collins, W.J., & Zimran, A. (2018). *The economic assimilation of irish famine migrants to the united states. Explorations in Economic History* (Research report). United Kingdom: Cambridge.
- Djajic, S. (2003). Assimilation of immigrants: Implications for human capital accumulation of the second generation. *Population Economics*, 16(1), 831–845.
- Hammarstedt, M., & Palme, M. (2006). *Intergenerational Mobility, Human Capital Transmission and the Earnings of Second-Generation Immigrants in Sweden*. Institute of Labor Economics.
- Ismail, S. M. (2016). *Demystifying the Belittled Second Generation of Human Rights*. Retrieved April 20, 2020, from <https://www.researchgate.net/>
- วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 10 (3) : กันยายน - ธันวาคม 2563

publication /325945962_Demystifying_the_Belittled_Second_Generation_of_Human_Rights

Mahiwan, P., & Ayuwat, D. (2019). Factors Associated to The Gender Roles Socialization of Working Women: A Case of Major City, Thailand. *Social and Political Sciences*, 2(3), 554-561.

Margaret, M.C. (2016). Navigating the road to work: second generation Asian American finance workers. *Asian American policy review*, 26(1), 20-29.

Moon, S.H. (2020). Being and becoming 'dropouts': contextualizing dropout experiences of youth migrant workers in transitional Myanmar. *Qualitative Studies in Education*, 1(1), 1-19.

Piton, C., & Rycx, F. (2020). *The Heterogeneous Employment Outcomes of First- and Second Generation Immigrants in Belgium*. IZA Discussion Papers, No.13004, Institute of Labor Economics (IZA), Bonn.

Portes, A., & Zhou, M. (1993). The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 530(1), 74-96.

Putnam, H. (2002). The collapse of the fact/value dichotomy and other essays. Cogan University.

The Asia Foundation and International Labour Organization. (2015). *Migrant and Child Labor in Thailand's Shrimp and Other Seafood Supply Chains: Labor Conditions and the Decision to Study or Work*. Bangkok, Thailand.

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน – ท้องถิ่น ในด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา¹ Participation in local community development in the civil society of the elderly in Samakkhi Community, Yala Province

ชัยวัฒน์ โยธี (Chaiwat Yotee)²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการรวมกลุ่มด้านประชาสังคม และบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การถอดบทเรียนชุมชนและปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีได้ใช้กลไก 4 ด้านหลักประกอบด้วย 1) บริบทชุมชน 2) ผู้นำ 3) การสร้างกิจกรรมปฏิบัติการ 4) การประสานงานของกลุ่ม ซึ่งกลไกต่าง ๆ เหล่านี้นับเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การหลอมรวมกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีไปสู่ความสำเร็จ และกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีได้มีบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) การตอบสนองนโยบายของท้องถิ่น และ 2) การขยายฐานกลุ่มเครือข่าย โดยแบ่งเป็น 2 มิติย่อยคือ มิติการขยายฐานของกลุ่มชุมชนภายในและมิติการขยายฐานของกลุ่มชุมชนภายนอก ซึ่งกลไกการรวมกลุ่มและมีทิศทางเคลื่อนด้านประชาสังคมที่มีนัยสำคัญหลายด้าน เช่น ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านคุณภาพชีวิต เป็นต้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น, ประชาสังคม, กลุ่มผู้สูงอายุ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Abstract

Research on the participation in local community development in the civil society of the elderly in the Samakki (unity) community. The objective of this research is to study the dynamic of civil-society integration of the elderly in the unity community in Yala province and to study the role of participation in the local development of the elderly in the unity community in Yala. This research is qualitative research by taking the lessons learned from the community and collaborating with the community. The study indicated that civil society grouping of the elderly in the unity community uses 4 main mechanisms which are 1) community context 2) leaders 3) creation of action activities 4) coordination of groups. These mechanisms are important factors that lead to assimilating the elderly in the unity community to success. The elderly of the united community group has the role of participation in local development in 2 main points which are 1) responding to local policies and 2) expanding the network base by dividing into 2 sub-dimensions, namely the base expansion dimension of internal community groups and the base expansion dimension of external community groups. The mechanism of integration and the driving dimension of civil society has a significant effect on the public in many areas, such as human resource development, community economy, quality of life and mental health of the elderly.

Keywords: Participation, local community development, civil society, the elderly etc.

1. บทนำ (Introduction)

ผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในสังคมทั้งนี้ เพราะ ผู้สูงอายุนั้นเป็นผู้ที่มีฐานเครือข่ายค่อนข้างกว้าง ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากวัยสูงอายุ จะมีเพื่อนหรือผู้รู้จักในทุก ๆ ช่วงวัย หากแต่ในอีกมิติหนึ่งผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และมีประสบการณ์ มากมายหลากหลายด้าน ผู้สูงอายุในชุมชนก็เช่นเดียวกันมีองค์ความรู้มากมายหลายด้าน อาทิเช่น องค์ความรู้ทางด้านยาสมุนไพร องค์ความรู้ด้านการนวดไทย องค์ความรู้ด้านอาหาร ตลอดจนองค์ความรู้ด้านการดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการเมืองการปกครอง และสังคม เป็นต้น หากแต่ในอีกมิติหนึ่ง องค์ความรู้ที่มีอยู่มากมายในผู้สูงอายุ สังคมไทยมักมองเมิน ละเลยไม่ให้คุณค่ากับองค์ความรู้หรือ “ภูมิปัญญา” เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ของผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นมักมีการผูกโยงองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านและเมื่อ “ภูมิปัญญา” ผสมกับความสามารถบุคคล ก็อาจยกย่องผู้สูงอายุเหล่านี้ได้ว่า “ปราชญ์” ทั้งนี้หากแปลความตามความหมายของคำว่า ภูมิปัญญา จะตรงกับภาษาอังกฤษว่า Wisdom มีความหมายว่า ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ปัญหาของมนุษย์ (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2540) ซึ่งจากความหมายของภูมิปัญญาดังกล่าว หากเรานำมาทบทวนมองถึงความเป็นจริงในเชิงปฏิบัติแล้วเราสามารถพบได้ว่า ภูมิปัญญา หรือ Wisdom สามารถค้นหาหรือพบได้ในท้องถิ่นชุมชน ซึ่งจากความสำคัญของภูมิปัญญาที่ได้กล่าวถึงนั้นนับได้ว่าเป็นการสร้างรากฐานแห่งการพัฒนาประเทศชาติได้อีกรูปแบบหนึ่ง

ปัจจุบันภาครัฐให้ความสำคัญกับประชากรในวัยผู้สูงอายุมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะสถานการณ์ของผู้สูงอายุไทยในปัจจุบันมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยได้ทำการศึกษาถึงผู้สูงอายุไทย (2559) และได้จำแนกให้เห็นถึงสัดส่วนและปริมาณประชากรไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีประชากรอาศัยอยู่ทั้งหมดประมาณ 68.9 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรไทย 65.9 ล้านคน และเป็นแรงงานข้ามชาติอีกประมาณ 3 ล้านคน ในจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 65.9 ล้านคน มีผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.5 ในขณะที่ประชากรรวมของประเทศไทยกำลังเพิ่มด้วยอัตราที่ช้าลงอย่างมาก จนเหลือเพียงร้อยละ 0.4 ต่อปีในปัจจุบัน ประชากรสูงอายุกลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงมาก ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นด้วยอัตราประมาณร้อยละ 5 ต่อปี ประชากรอายุยิ่งสูงยิ่งเพิ่มเร็ว ประชากร

อายุ 80 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นด้วยอัตราสูงมากกว่า ร้อยละ 6 ต่อปี ในอนาคตอันใกล้ จำนวนประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอีกมาก ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคม สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอีกประมาณ 5 ปีข้างหน้าเมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึง ร้อยละ 20 จำนวนประชากรสูงอายุที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในอนาคตเห็นได้ชัดเจนจากการ ที่ประชากรรุ่นที่เกิดเกินกว่า ล้านคนต่อปี ระหว่างปี 2506-2526 (ซึ่งขณะนี้มีอายุ 33-53 ปี) กำลังจะกลายเป็นผู้สูงอายุ ในอีกไม่ช้า อีก 20 ปีข้างหน้า คลื่นประชากรลูกใหญ่นี้จะมีอายุ 53-73 ปี เมื่อนั้น สัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะสูงถึงร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวมีความน่าสนใจและเป็นคำถามให้กับสังคมไทยต่อไปว่า หากผู้สูงอายุที่มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานของไทยที่มีหน้าที่ เกื้อหนุนและพัฒนาชาติมีปริมาณที่ลดลงเนื่องจากอัตราการเกิดของคนในประเทศลดลง ผสมกับประชากรในวัยแรงงานส่วนหนึ่งก็จะกลายเป็นผู้สูงอายุเสียเอง ปัญหาสำคัญ เหล่านี้อาจส่งผลต้องงบประมาณในการดูแลและรักษาสุขภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุจะมีการ เปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การเสื่อมสภาพด้านร่างกายอย่างต่อเนื่อง หากแต่บทบาทหน้าที่ ต่าง ๆ ของภาครัฐที่มีมากมาย ซึ่งตรงจุดนี้อาจเป็นการยากที่ภาครัฐจะมีบทบาทที่สามารถ เป็นแกนหลักในการดึงพลังสมาชิกในชุมชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ร่วมผนึกกำลังกัน ทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง จะมีอยู่บ้างก็ด้วยบทบาทขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังคงดำเนินการด้านสุขภาพผู้สูงอายุในลักษณะตั้งรับ อาทิ มีการ ดำเนินการให้บุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมาตรวจร่างกาย ผู้สูงอายุ หรืออาจใช้กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นอาสาสมัครในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น หากแต่ในมิติด้านอื่น ๆ ที่มีความสำคัญและจำเป็น อาทิ การเสริมสร้างรายได้ การส่งเสริม ความสามัคคี หรือการส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ท้องถิ่นยังไม่ได้ดำเนินการในลักษณะ ที่เด่นชัดอย่างแท้จริงนัก ซึ่งโดยมากผู้สูงอายุมักถูกมองว่าเป็นวัยที่แก่แล้วแก่เลยไม่สามารถ พัฒนาอะไรต่อไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้สูงอายุถูกมองว่าเป็นภาระของสังคม หากแต่เมื่อ พิจารณาในความเป็นจริงดังที่กล่าวไปแล้วในเบื้องต้น ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุยังเป็นสิ่ง ที่มีคุณค่าดั่งนั้นช่วงชีวิตที่สูงอายุยังเป็นช่วงวัยที่มีคุณค่า หากแต่เมื่อสำรวจและพิจารณา ต่อไปในบริบททางสังคมกลับพบว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ขาดหายหรือห่างหายจากเพื่อน และสังคม ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กระบวนการพัฒนา โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ด้วยปัญหาของการขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

เพื่อนหรือกลุ่ม ส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องห่างจากสังคม บริบทดังกล่าวนับเป็นปัญหาส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนาพื้นที่โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมด้านประชาสังคมผนวกกับภูมิปัญญาของผู้สูงอายุซึ่งเป็นฐานเดิมให้ก่อเกิดสิ่งที่มีคุณค่าให้สังคม ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้กลไกของภาคส่วนที่ 3 หรือ “ประชาสังคม” เป็นกลไกในการขับเคลื่อนสำคัญที่สอดคล้องประสานองค์ความรู้ที่มีส่วนร่วมและเพื่อหนุนเสริมสังคมภาคสาธารณะและยังเป็นการสร้างชุมชนท้องถิ่นให้พัฒนา ตลอดจนสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ทั้งนี้ชุมชนสามัคคีเป็นชุมชนแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในย่านตลาดเก่าในเขตเทศบาลนครยะลา โดยย่านตลาดเก่าเป็นแหล่งรวมความหลากหลายของเขตเมืองทั้งด้าน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หากแต่ชุมชนสามัคคีเป็นส่วนย่อยเล็ก ๆ ที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเข้มแข็งของการรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อชุมชนท้องถิ่นอยู่เสมอ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เป็นความน่าสนใจที่น่าจะศึกษา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

เพื่อศึกษากลไกการรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา และเพื่อศึกษาบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา

3. วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การถอดบทเรียนและปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน ทั้งนี้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือสำคัญที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็นสองระดับ คือข้อมูลระดับปฐมภูมิ (primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลด้วยคณะผู้วิจัยเองโดยตรง ได้แก่ การวิจัยภาคสนาม ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนจากการบอกเล่าของผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และข้อมูลระดับทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้จากเอกสารหรือข้อความที่มีผู้รวบรวมเอาไว้แล้ว ได้แก่ การศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความ วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ บันทึกการประชุมของชุมชน เอกสารทางราชการ รวมถึงรายงานและบันทึกการประชุมต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งเป็น secondary survey ได้แก่ 1) หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคม การจัดการเครือข่ายชุมชน การจัดการชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาธิปไตยชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ รวมถึงบทความทางวิชาการอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง 2) ข้อมูลเชิงสถิติที่รวบรวมโดยกลุ่มองค์กรของชาวบ้าน อาทิสูนย์ประสานงานชุมชน เทศบาล และเอกสารที่รวบรวมโดยภาครัฐอาทิ สภาพัฒนาการเมืองหรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น 3) ผลงานวิจัยจากส่วนราชการ และส่วนบุคคล เช่น วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

2. ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (primary data) 1) จากข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ ข้อมูลการรับรู้และความคิดเห็นส่วนบุคคล ทั้งที่มีตำแหน่งทางราชการอย่างเป็นทางการและชาวบ้านที่เป็นแกนนำกลุ่มภายในชุมชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล 2) จากการสนทนากลุ่มย่อย (focus group) โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง เช่น กลุ่มแกนนำผู้สูงอายุในชุมชน ประธานกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน รวมถึงสมาชิกกลุ่มที่มีปฏิบัติการภายในชุมชน

3. วิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของ สุกาค์ จันทวนิช (2540) ใน 6 วิธี คือ 1) การจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) 2) การเปรียบเทียบข้อมูล (comparison) 3) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) 4) การตีความข้อมูล (interpretation) 5) การอธิบายสาเหตุและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล (cause description) 6) การเชื่อมโยงข้อมูลโดยจินตนาการเชิงสังคมวิทยา (sociological imagination)

4. การตรวจสอบข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากสนามวิจัย ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (สุกาค์ จันทวนิช, 2551) 1) ด้านรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือ การใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การประชุมเครือข่าย และการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) คือ ตรวจสอบว่า ผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต แทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่น่าพอใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ควรเปลี่ยนให้มีผู้วิจัยหลายคน 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ต่างๆกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

4. ผลการวิจัย (Results)

จากการถอดบทเรียนและการปฏิบัติการร่วมกันกับชุมชนพบว่า การรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยะลาได้ใช้กลไกหลัก 4 ประการในการหลอมรวมกลุ่ม โดยกลไกดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมเป็นฐานคิดสำคัญ โดยกลไกของกลุ่มผู้สูงอายุด้านประชาสังคมประกอบด้วย 4 ประการดังนี้

1. บริบทชุมชน ชุมชนสามัคคีมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ด้วยจำนวนประชากรในชุมชนมีจำนวนไม่มากจนเกินไป หากแต่มีจำนวนผู้สูงอายุอาศัยอยู่ค่อนข้างมาก คือ มีประชากร 690 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุประมาณ 200 คน (อำพัน รัตนานิกรกาญจน์, 2562) โดยประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นคนพื้นถิ่นดั้งเดิม ประกอบด้วย 3 วัฒนธรรมหลัก คือ พุทธ อิสลาม และจีน หากแต่วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนดั้งเดิม (โดยเฉพาะมุสลิม) มีวัฒนธรรมในการพบปะกันเพื่อตักน้ำชายามเช้าที่ร้านน้ำชาในชุมชน ซึ่งคนส่วนใหญ่ก็จะเห็นหน้าผัดตากันเป็นต้นตุนดั้งเดิม ทั้งนี้ด้วยย่านตลาดเก่าเป็นเขตเศรษฐกิจทำให้เส้นทางในการติดต่อไปมาหาสู่กันนั้นมีความสะดวก สามารถเดินเท้าหรือใช้ยานพาหนะไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกสบาย ทั้งนี้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชนมีการแสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัยกันมาหลายชั่วอายุคน คือ ความแตกต่างของการประกอบอาชีพของแต่ละวัฒนธรรม เช่น พุทธรับราชการ รับจ้าง อิสลาม ขายน้ำชา ขายอาหาร ขายกรรณก จิน ขายเป็นโซ่ห่วย ขายข้าวสาร เป็นต้น ซึ่งบริบทดังกล่าวนี้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรมของชุมชนหลายชั่วอายุคน

2. ผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญของการเริ่มต้นในการรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี โดยผู้นำของกลุ่มผู้สูงอายุนั้นก่อเกิดมาจากการก่อร่างสร้างตนเองจนเกิดการยอมรับจากสมาชิกให้เป็นผู้นำ โดยผู้นำกลุ่มผู้สูงอายุเป็นไปในลักษณะของผู้นำเชิงเดี่ยว คือ เป็นผู้นำที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวและเป็นจุดศูนย์รวมใจของกลุ่ม โดยผู้นำจะคิดและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชน ในเบื้องต้นของการสร้างการยอมรับผู้นำได้แสดงให้เห็นถึงความเสียสละ ทุมเทเอาจริงเอาจัง กล่าวหาญเด็ดเดี่ยวกล้าได้กล้าเสีย

ผนวกกับพื้นฐานทางอาชีพเดิมคือ ความเป็น “ครู” ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นทุนสำคัญที่ได้รับ ความเชื่อถือในระดับต้น หากแต่ในระยะแรกของการสร้างการยอมรับจากสมาชิกนั้น ครูต้องอาศัยความอดทน ความเสียสละ และความตั้งมั่นทางความคิดอย่างมากพอสมควร เพราะครูเริ่มต้นจากการเดินเท้าไปทักทายพูดคุยกับทุกบ้าน โดยมุ่งเป้าหมายไปที่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นคนในวัยเดียวกัน และเป็นฐานความรู้ด้านต่าง ๆ ของชุมชน ในระยะแรกจึงเป็นการ พูดคุยถามถึงสารทุกข์สุกดิบ หากแต่ความสำคัญกลับได้รับบทสะท้อนถึงปัญหาที่แต่ละคน ประสบอยู่ และได้ทราบถึงแนวความคิดและปัญหาของแต่ละบุคคล ครูกลับนำมา ประมวลและผลักดันพลังความคิดที่จะรวบรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ด้านประชาสังคม ทั้งนี้ในระยะแรกของการเดินเท้าไปเยี่ยมเยียนทักทายนั้นหากบ้านใด มีผู้ป่วยครูก็เริ่มจะกระจายข่าวหาสมาชิกไปร่วมเยี่ยมเยียนเพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ป่วย อีกทั้งความสำคัญจากการเดินเท้าของครูยังก่อให้เกิดความเข้าใจ ความศรัทธาและเห็นอก เห็นใจซึ่งกันและกัน ด้วยปัจจัยที่กล่าวมาครูจึงเริ่มได้รับการยอมรับจากสมาชิกและ ก้าวเข้ามาเป็นผู้นำในการสร้างกิจกรรมขับเคลื่อนสาธารณะด้านประชาสังคมของ กลุ่มผู้สูงอายุ

3. การสร้างกิจกรรมปฏิบัติการ จากสภาพปัญหาของความต่างทางวัฒนธรรม กิจกรรมปฏิบัติการจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและถูกนำมาใช้ขับเคลื่อนการรวมกลุ่มทำให้สมาชิก ได้ทำความรู้จักกันมีความสัมพันธ์และผูกพันกัน ทั้งนี้กิจกรรมในระยะแรกจะเน้นถึง การสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการสอดประสานวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันของหมู่สมาชิก อาทิเช่น 1) การแข่งขันทำตูปะ³ 3 วัฒนธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และประสานวัฒนธรรมของคนในชุมชนทำให้เกิดความเข้าใจกัน อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารและยังสอดประสานวัฒนธรรม ซึ่งกันและกัน 2) กิจกรรมเยี่ยมผู้ป่วยในชุมชน เป็นอีกกิจกรรมที่ทำให้สมาชิกหลอมรวมใจ และหลอมรวมความสามัคคีโดยมิได้แบ่งแยกศาสนา โดยกิจกรรมนี้จะเป็นการรวมตัวกัน ของกลุ่มผู้สูงอายุออกเดินทางไปเยี่ยมเยียนผู้ป่วยในชุมชนซึ่งจากกิจกรรมนี้สามารถ

³ ตูปะ คือ ขนมต้ม ซึ่งเป็นภาษามลายูถิ่นของชาวมุสลิมในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เรียกว่า “ตูปะ” แปลว่าข้าวเหนียว ตูปะ หรือ ขนมต้ม ห่อด้วยใบพ้อ ชาวพุทธมักใช้ทำบุญในวันสารทเดือนสิบ ส่วนชาวมุสลิมมักใช้ในมงคลต่าง ๆ ซึ่งกรรมวิธี การห่อตูปะนั้นจะมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรม พุทธ – มุสลิม

เพิ่มจำนวนสมาชิกของกลุ่มได้อีกจำนวนหนึ่ง 3) กิจกรรมตลาด 200 ปี เป็นกิจกรรมเปิดตลาดในชุมชน โดยให้ผู้สูงอายุทำอาหารพื้นถิ่นออกมาขาย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยมีหลายครอบครัวสามารถกลับมาสร้างรายได้เพิ่มฐานเศรษฐกิจครัวเรือน และที่สำคัญกิจกรรมได้สร้างให้ผู้สูงอายุตระหนักในคุณค่าของตนเองว่ายังเป็นผู้ที่มีศักยภาพมีองค์ความรู้และยังมีความสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นส่วนรวมได้ จวบจนปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุยังมีกิจกรรมปฏิบัติการอยู่อย่างสม่ำเสมอ หากแต่การรวมตัวกันมีการพัฒนาขึ้นอย่างมีโครงสร้าง อีกทั้งมีการวิเคราะห์ประเด็นของการพัฒนากลุ่มและสาธารณะร่วมกัน โดยปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีมีมุ่งเน้นการพัฒนาโดยกลุ่มจะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสุขภาพและการเสริมสร้างรายได้ครัวเรือนของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนและสอดคล้องการแผนการพัฒนาท้องถิ่นที่มั่นคงของเทศบาล ทั้งนี้กิจกรรมปฏิบัติการที่กล่าวถึงนี้เป็นไปได้แสดงออกซึ่งศักยภาพคุณค่า องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ กิจกรรมปฏิบัติการจึงเป็นกลไกที่ส่งผลโดยตรงต่อบุคคลและสาธารณะ กล่าวคือ บุคคลจะได้รับการพัฒนาทักษะจากการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ภาคส่วนสาธารณะได้รับคุณูปการคือ เมื่อประชาชนรู้จักคุ้นเคยมีความรักความสามัคคีกันมากขึ้นชุมชนก็จะเกิดความสงบสุข ลดการทะเลาะเบาะแว้งลงรวมถึงยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงในท้องถิ่นเพราะประชาชนช่วยเป็นหูเป็นตาให้แก่กันและกัน

4. การประสานงานของกลุ่ม ปัจจัยด้านการสื่อสารนับเป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดอีกประการหนึ่งของความสำเร็จซึ่งหากปราศจากการสื่อสารและการประสานงานที่ดีแล้วการก่อเกิดของกลุ่มจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก ปัจจัยด้านการสื่อสารของกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีนั้นมีพัฒนาการไปในทิศทางที่น่าสนใจ จากในระยะแรกที่ผู้นำเดินเท้าออกไปหาสมาชิกทุกบ้านจวบจนปัจจุบันเหล่าหมู่สมาชิกจะเดินทางเข้ามาพบปะกันที่ศูนย์ประสานงาน ซึ่งตรงจุดนี้แสดงให้เห็นได้ว่าช่องทางในการสื่อสารของสมาชิกผู้สูงอายุเป็นไปในลักษณะของการสร้างความเข้มแข็งได้ด้วยตัวของตัวเอง ทั้งนี้กลไกการประสานงานของกลุ่มที่ทำให้สมาชิกของกลุ่มสามารถเชื่อมร้อยกันได้นั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับชุมชน กล่าวคือกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีใช้การสื่อสารทุกรูปแบบ ทั้งในแบบดั้งเดิมคือการเดินบอก “ออกปาก” แจ้งข่าวสาร หรือการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนช่วย คือการตั้งกลุ่มไลน์เพื่อการสื่อสารและในปัจจุบันการประสานงานของกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี มีการจดทะเบียนจัดตั้งเป็น

ชมรมผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีตามโครงสร้างอย่างเป็นทางการ โดยชมรมดังกล่าวจะเป็นแกนกลางในการประสานกับกลุ่มสมาชิกภายในและเครือข่ายภายนอก โดยภายในนั้นบุคลากรแกนนำของชมรมจะเป็นแกนกลางในการประสานและบริหารจัดการภายในชุมชน ในส่วนของกลุ่มย่อย ๆ เองก็จะเกิดการประสานงานกันภายในกลุ่มและจะเกิดผู้นำหรือผู้ประสานงานประจำกลุ่มขึ้นมา โดยลักษณะดังกล่าวนี้จะเป็นการสร้างคุณค่าบุคลากรในชุมชนให้มีศักยภาพและสร้างฐานคิดความเสมอภาคให้กับชุมชนอันนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง

จากกลไกการรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของกลุ่มผู้สูงอายุภายในชุมชนสามัคคีสามารถทำให้กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นชมรมที่เคลื่อนไหวภาคประชาสังคมภายในชุมชนนั้นส่งผลต่อ บทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้ดังนี้

1. มิติการตอบสนองนโยบายของท้องถิ่น นโยบายการบริหารของเทศบาลนครยะลาอยู่ด้วยกันหลายด้าน และความสำคัญด้านหนึ่งคือนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสาระสำคัญประการหนึ่งคือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ โดยนโยบายดังกล่าวนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนเป็นกลไกที่นำไปสู่การพัฒนาที่สำเร็จ ชุมชนสามัคคีนั้นมีกลุ่มผู้สูงอายุเป็นฐานในการพัฒนาจึงสามารถตอบสนองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อยอดนโยบายได้อย่างทันทั่วทั้งที่และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นกลุ่มปฏิบัติการในชุมชนมีความเคลื่อนไหวสม่ำเสมอด้วยมีกลไกการรวมตัวและชมรมที่เป็นศูนย์ประสานงานอย่างมีโครงสร้างและมีแบบแผน กล่าวคือ มีประธาน ซึ่งจะเป็นตัวแทนในการประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐหรือท้องถิ่น คณะกรรมการสามารถจัดสรรบุคลากรหรือสมาชิกของกลุ่มให้ตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกซึ่งเป็นผู้สูงอายุก็สามารถปฏิบัติงานเป็นกลุ่มตัวแทนของชุมชนได้ บริบทดังกล่าวสามารถทำให้ชุมชนรองรับแผนการพัฒนาจากท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น นโยบายพื้นฐานโดยภาพรวมจากทางเทศบาลที่มีนโยบายป้องกันโรคติดต่อที่เกิดจากยุงลาย และได้มีการจัดกิจกรรมอบรมการกำจัดยุงลายในชุมชน ผลในทางปฏิบัติคือกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีจะมีการแจ้งข่าวสารตามกลไกที่ได้กล่าวมาข้างต้นและได้ส่งสมาชิกเข้าร่วมอบรมและนำความรู้จากการอบรมมาสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึงทุกบ้านในชุมชน ซึ่งในจุดนี้แสดงให้เห็นได้ถึงผลของนโยบายที่มีการสอดคล้องกับการปฏิบัติในภาคชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมายภายใต้้นโยบายการพัฒนา

ของเทศบาล ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีก็จะเป็นแกนแกนหรือแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมเหล่านี้ลงสู่ชุมชนในวงกว้าง จากที่ได้กล่าวยกตัวอย่างไปแล้วนั้น ผลสืบเนื่องต่อก็คือ ผู้ที่ได้เข้าร่วมอบรมก็จะกลับมาปฏิบัติการถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนต่อไป ซึ่งตรงจุดนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการขยายฐานการพัฒนาชุมชนสาธารณะอย่างมีกลไกและตอบสนองกับวิถีชีวิตของชุมชนเอง ซึ่งจากจุดตรงนี้เป็นความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นด้านประชาสังคมคือ การที่ประชาชนแสดงออกถึงความเสียสละหรือการปฏิบัติตนในการพัฒนาสาธารณะได้ด้วยความไม่ล่าช้าใจ อีกทั้งยังมีความเต็มใจและภาคภูมิใจที่ได้ทำเพื่อส่วนรวม

2. การขยายฐานกลุ่มเครือข่าย มิติของการขยายฐานเครือข่ายนี้เป็นการเพิ่มขยายเครือข่ายสมาชิกให้ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะ ซึ่งในจุดนี้สามารถพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็นหลักดังนี้

1) มิติการขยายฐานของกลุ่มชุมชนภายใน กลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีเป็นแกนหลักของการพัฒนาสาธารณะในลักษณะต่าง ๆ ภายในชุมชน ทั้งในมิติของการคิดการพัฒนาด้วยตนเอง หรือ การสนองรับนโยบายจากท้องถิ่นมาสู่การปฏิบัติ โดยกลไกการพัฒนาส่วนใหญ่จะทำผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งหากจะพิจารณาถึงบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นนั้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงหลายประการ เช่น การพัฒนาคน หรือทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีคุณค่า กล่าวได้ว่า กลุ่มผู้สูงอายุเป็นแกนแกนที่ทำให้กลุ่มคนในชุมชนสามารถเชื่อมร้อยกันได้ในทุกช่วงวัย โดยปัจจุบันกลุ่มที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชนสามัคคีมีอยู่พอสมควรและมีผสมผสานกันในทุกช่วงอายุและสามารถข้ามความเป็นสมาชิกระหว่างกลุ่มได้อีกด้วย โดยบางคนเป็นสมาชิกมากกว่า 5 กลุ่ม และบางคนอายุยังไม่ถึง 60 ก็เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ มาร่วมทำงานทำกิจกรรมกับกลุ่มด้วยเช่นเดียวกัน หรือบางคนเป็นเจ้าหน้าที่ตามโครงสร้างของรัฐ เช่น อสม. ในยามไม่ปฏิบัติหน้าที่ก็จะเข้ามาเป็นสมาชิกร่วมกลุ่มทำกิจกรรม ดังนั้นชุมชนสามัคคีจึงมีการขยายกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมสาธารณะอีกหลาย ๆ กลุ่ม หากแต่กลุ่มผู้สูงอายุยังเป็นฐานหรือแกนแกนสำคัญของการพัฒนากิจการสาธารณะ

2) มติการขยายฐานความสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก มิตินี้เป็นมติสำคัญในการขยายฐานเครือข่ายด้านประชาสังคมในท้องถิ่นคือ กลุ่มผู้สูงอายุ หรือชมรมผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จะเป็นแม่ข่ายหลักของการพัฒนาผู้สูงอายุภายใต้การบริหารของเทศบาลเมืองทั้งหมด โดยเทศบาลนครยะลาได้ยกให้ชุมชนสามัคคีเป็นตัวอย่างและใช้บุคลากรผู้สูงอายุจากชุมชนสามัคคีเป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในเขตเทศบาล กล่าวคือชุมชนสามัคคีจะเป็นแม่ข่ายหลักในการพัฒนาผู้สูงอายุในทุกด้าน โดยแกนนำผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีก็จะไปเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ อีกทั้งในการกำหนดนโยบายของเทศบาลนครยะลา (ส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ) แกนนำผู้สูงอายุของชุมชนสามัคคีก็ต้องเข้าไปร่วมในการคิด กำหนดนโยบายของท้องถิ่นด้านผู้สูงอายุครบวงจร จากความสำคัญในจุดนี้ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุได้สร้างสัมพันธ์กันข้ามเขตชุมชน ซึ่งก็เป็นการขยายฐานกลุ่มผู้สูงอายุให้ทำกิจกรรมด้านประชาสังคมในภาพกว้างร่วมกันมากขึ้น อาทิเช่น กลุ่มผู้สูงอายุได้มีการจัดตั้งกลุ่มนางรำ โดยผู้สูงอายุจากหลาย ๆ ชุมชนมารวมตัวกันและร่วมฝึกซ้อมร่วมกันเพื่อการแสดงในงานต่าง ๆ ในนามเทศบาลนครยะลา ตรงจุดนี้สามารถสร้างความภาคภูมิใจและสร้างคุณค่าให้กับกลุ่มผู้สูงอายุเป็นอย่างมากทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตและทำให้ร่างกายแข็งแรงอีกด้วย

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุหรือชมรมผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีที่ได้ขับเคลื่อนการพัฒนาสาธารณะในท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญในหลายด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิตและด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปให้มีความแจ่มใสมีความสุขมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยสะท้อนภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ให้คนรุ่นหลังได้คิดพัฒนาต่อยอดและสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เจริญเติบโตได้ และที่สำคัญสูงสุดคือการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าในตนเองมากขึ้น ผู้สูงอายุไม่มีความคิดว่าตนเองไร้ค่า และกลุ่มคนหนุ่มสาวที่ยังมีกำลังก็ได้นำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาพิจารณาปฏิบัติต่อยอดทางเศรษฐกิจ ช่วยเหลือตนเองให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น อันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังหลอมรวมวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและน่านาสังคมไปสู่ความสงบสุขในที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นได้ถึงความสำเร็จในการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี ซึ่งส่งผลต่อบทบาทการเข้าไปร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้านประชาสังคม ทั้งนี้หากพิจารณาถึงความสำเร็จของการใช้กลไกการรวมกลุ่มแล้วสามารถพิจารณาได้ว่าการใช้กลไกดังกล่าวยึดหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติของการพัฒนาด้านประชาสังคม ซึ่งหากขาดการมีส่วนร่วมแล้วงานด้านประชาสังคมจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้จากปัจจัยทั้ง 4 ประการที่กลุ่มผู้สูงอายุได้นำมาปฏิบัตินับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์และหลอมรวมผู้สูงอายุในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ บริบทด้านพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานประการหนึ่งที่จะนำพาการรวมกลุ่มไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งกรณีชุมชนสามัคคีประชาชนมีการพบปะกันในการตักน้ำชายามเช้าตามวิถีชาวมุสลิมหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมของชาวมุสลิม อีกทั้งชุมชนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองการไปมาหาสู่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และข้อสังเกตที่น่าสนใจด้านพื้นที่อีกประการหนึ่งคือสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุในชุมชนสามัคคีนั้นมีจำนวนมาก ถึง 200 คนจากประชากร 690 คน ซึ่งในจุดนี้กล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยเอื้อต่อการสร้างกลุ่มผู้สูงอายุอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้กิจกรรมปฏิบัติการส่งผลให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อกันโดยเริ่มตั้งแต่การทำความรู้จักและสนิทสนมกันมากขึ้นเป็นลำดับ และเกิดการยอมรับซึ่งกันและกันทั้งทางด้านความคิด การปฏิบัติ การเป็นผู้นำและผู้ตาม อีกทั้งยังเป็นการหลอมรวมวัฒนธรรมความต่างของคนในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น คุณลักษณะดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ จินตวีร์ เกษมสุข (2557) ที่ให้ทัศนะเรื่องหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน Public Participation Approach ว่าความเป็นชุมชนที่กินได้จะเกิดขึ้นได้ หากสมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยน ความคิดซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนภายในชุมชนนี้เอง จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพลังภายในให้กลายเป็น “ชุมชนเข้มแข็ง” ได้ กล่าวคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำร่วมพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังกับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาของชุมชนของตนเอง และหากพิจารณาเชิงลึกถึงกลไกของการรวมกลุ่มผู้สูงอายุชุมชน

สามัคคีที่ประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มและสามารถเป็นพลังชุมชนที่ขับเคลื่อนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมได้นั้น ต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมในหลายมิติ เช่น บริบทชุมชน ผู้นำ การสร้างกิจกรรมปฏิบัติการ และการติดต่อสื่อสาร เป็นสำคัญ ซึ่งจากการปฏิบัติ ในจุดนี้มีความสอดคล้องกับความหมายของการมีส่วนร่วมที่ ฅวฤต บวรกุล (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในหลายมิติ คือ การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัว และตอบสนองต่อโครงการพัฒนา สนับสนุน ความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น ให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ ดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ ประเมินผลโครงการนั้นๆ ได้เข้าร่วมในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง มีทั้งสิทธิ และหน้าที่ในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบ เพื่อการระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแท้จริง หมายถึง มีความคิดริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม การมีส่วนร่วมคือ การที่ได้มีการจัดการเพื่อความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรในสภาพสังคมนั้นๆ จากการมีส่วนร่วมในหลายมิติที่กล่าวมาส่งผลต่อกลุ่มผู้สูงอายุและชุมชนท้องถิ่นคือ การสร้างฐานเศรษฐกิจชุมชน ผลจากกิจกรรมทำให้ชุมชนได้รู้ว่าสมาชิกของชุมชนหลาย ๆ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุมีองค์ความรู้และมีศักยภาพในการสร้างสรรค์งานหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้เรื่องอาหาร ซึ่งผลสะท้อนจากกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนมีองค์ความรู้และสามารถทำขนมพื้นบ้านได้เกือบร้อยชนิด ซึ่งจากจุดนี้สามารถเป็นฐานเศรษฐกิจชุมชนได้ และในปัจจุบันองค์ความรู้ดังกล่าวได้ถูกผลักดันต่อยอดสู่การปฏิบัติจริง โดยลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของดวงพร หุ่นตระกูล (2550) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมที่แสดงออก ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมักพบเป็นการมีส่วนร่วมในแรงงาน การสมทบอุปกรณ์ ร่วมประชุม การร่วมเป็นสมาชิก อีกทั้งยังสอดคล้องกับการเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้น ของ ฅวฤต บวรกุล (2548) ที่ให้ทัศนะว่า ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยในแต่ละกลไกในทางปฏิบัติขั้นผู้นำและแกนนำต้องคำนึงถึงการใช้จิตวิทยาเป็นกลไกเหตุผลสำคัญที่จะทำให้กลุ่มสามารถรวมกันเป็นผลสำเร็จได้

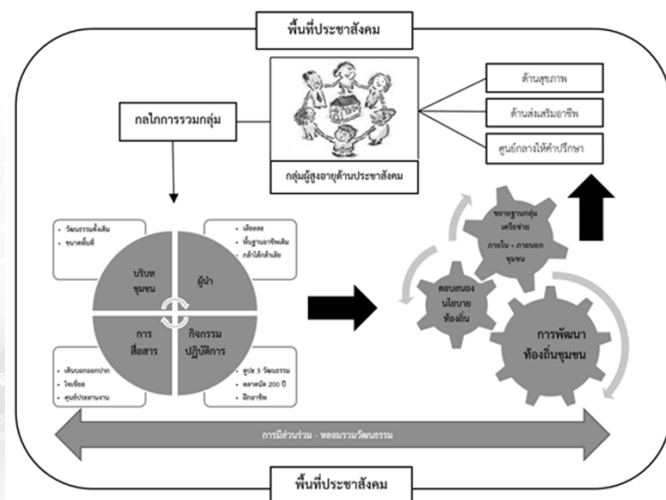
อาทิเช่น การเข้าใจวัฒนธรรม การศรัทธาในตัวผู้นำ เป็นต้น ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิทยาสังคม โดยมีมุมมองถึงพฤติกรรมและการกระทำทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับซิงก์ฮอลล์ (Singhal, 2001 อ้างถึงใน ปาริชาติ สถาปัตตานนท์และคณะ, 2549) ที่กล่าวถึงการจำแนกเป็นการกระทำทางสังคม 4 ขั้นตอนคือ 1. การกระทำที่มีเหตุผล (Rational) 2.การกระทำเกี่ยวกับค่านิยม (Value) 3. การกระทำตามประเพณี (Traditional) 4. การกระทำที่แฝงด้วยความเสนาหา ซึ่งหากเป็นเช่นนี้แล้วกลุ่มก้อนของชุมชนก็พร้อมที่จะทำงานเพื่อสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ หรือเรียกได้ว่าการขับเคลื่อนด้านประชาสังคม คุณลักษณะเช่นว่านี้มีลักษณะสอดคล้องกับประเวศ วะสี (2536) ที่นิยาม“ประชาสังคม” คือ ภาคประชาชนหรือภาคสังคม ได้แก่ ประชาชน ชุมชน หมู่บ้านหรือ องค์กรประชาชน ที่มีคุณลักษณะคือ มีความเข้มแข็ง มีความรัก ความเอื้ออาทร มีมิตรภาพ และการ เรียนรู้ ร่วมกัน ซึ่งเกิดจากกระบวนการที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติเดียวกันและมีการจัดการในระดับกลุ่ม จนเกิดมีพลังมากพอที่จะสร้างสรรค์คุณภาพให้เกิด “สังคม สมานภาพ” ได้ นั่นคือ เกิดความสมดุลระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ขึ้น

6. สรุปผลการวิจัย

การรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุ ชุมชนสามัคคี จ.ยะลา ใช้ฐานคิดการมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญในการหลอมรวมกลุ่มเป็นผลสำเร็จ โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลไกในการหลอมรวมสมาชิกในชุมชนสู่การเป็นกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อขับเคลื่อนงานประชาสังคมนั้น อาศัยปัจจัย 4 ประการหลักคือ 1) ด้านบริบทชุมชน 2) ด้านผู้นำ 3) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการ และ 4) ด้านการประสานงานของกลุ่ม ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ด้านหลักนี้ เป็นกลไกของการมีส่วนร่วมที่ใช้ในการรวมกลุ่มนั้นเกิดจากปัจจัยของการปฏิบัติที่มุ่งเป้าให้ความสำคัญไปที่การหลอมรวมทางวัฒนธรรม ซึ่งการหลอมรวมดังกล่าวนี้สร้างมาจากการทำกิจกรรมกลุ่มที่สมาชิกมีสถานะทางสังคมและนับถือศาสนาต่างกันเข้ามาปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดการพูดคุยเจรจาปรึกษาหารือจนเกิดความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกัน และเกิดความรักความผูกพันต่อกันส่งผลให้การหลอมรวมทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น โดยคุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จในการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง และสามารถสร้างงานภาคประชาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นหลาย ๆ ด้าน ในส่วนของบทบาทการ

เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนสามัคคี แสดงให้เห็นได้ 2 ประเด็นหลักคือ 1) การตอบสนองนโยบายของท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เพราะหากชุมชนไม่มีความพร้อมในการที่จะรองรับการพัฒนาจากนโยบายที่ท้องถิ่นจัดสรรมา ท้องถิ่นก็จะพัฒนาไปได้อย่างยากลำบาก ซึ่งในจุดตรงนี้ทางกลุ่มผู้สูงอายุก็จะเป็นฐานในการรองรับการพัฒนาด้านนโยบายของท้องถิ่น 2) การขยายฐานกลุ่มเครือข่าย มิติของการขยายฐานเครือข่ายนี้เป็นการเพิ่มขยายเครือข่ายสมาชิกให้ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย 2.1) มิติการขยายฐานของกลุ่มชุมชนภายใน อันเป็นการเสริมสร้างและขยายฐานกลุ่มสมาชิก โดยสามารถดึงดูดบุคคลอื่น ๆ หรือช่วงวัยอื่น ๆ ในชุมชนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะ ซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนภายในให้สอดคล้องการพัฒนาท้องถิ่นด้านสาธารณะ 2.2) มิติการขยายฐานความสัมพันธ์กับชุมชนภายนอก มิติดังนี้เป็นมิติสำคัญในการขยายการพัฒนาในระดับท้องถิ่น กล่าวคือ กลุ่มผู้สูงอายุ หรือชมรมผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จะเป็นแม่ข่ายหลักของการพัฒนาผู้สูงอายุภายใต้การบริหารของเทศบาลเมืองทั้งหมด

จากที่กล่าวมาสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กลไกการรวมกลุ่มที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนด้านประชาสังคม
ที่มา : จากการวิเคราะห์

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวพบว่า ความสำเร็จของการรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นถึงกลไกการขับเคลื่อนการรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลสัมพันธ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน ทั้งนี้จากผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อกลไกการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนารูปแบบและภาคส่วนประชาสังคมให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้นใน 2 ประเด็น ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

กลไกความสำเร็จในการรวมกลุ่มด้านประชาสังคมของผู้สูงอายุอยู่ที่ตัวผู้นำและกิจกรรมปฏิบัติการ ซึ่งในจุดนี้ทางกลุ่มหรือชมรมควรวางโครงสร้างจำนวนของตำแหน่งในการบริหารจัดการให้ชัดเจน และผู้เป็นกรรมการส่วนกลางควรมาจากการเลือกของกลุ่มสมาชิกย่อย ๆ แต่ละกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับฐานวัฒนธรรมชุมชน ตำแหน่งต่าง ๆ ในส่วนกลางของชมรมควรมีสัดส่วนของบุคคลตามวัฒนธรรม (มุสลิม-พุทธ-จีน) อย่างเท่า ๆ กันหรือใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อันเป็นการลดการเป็นผู้นำเชิงเดี่ยวหรือผู้นำรวมศูนย์และทางชมรมผู้สูงอายุควรสร้างกิจกรรมปฏิบัติการโดยคำนึงถึงการประสานวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อการเสริมสร้างความเข้าใจและดำรงไว้ซึ่งความเข้มแข็งของกลุ่มอยู่เสมอ

2) ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

เทศบาลนครยะลาควรนำรูปแบบกลไก ของการก่อเกิดกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคีมาวิเคราะห์และหนุนเสริมขยายฐานการปฏิบัติให้กับชุมชนอื่นในเขตเทศบาลเพื่อสอดคล้องกับการบริหารจัดการของท้องถิ่น

8. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgment)

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ผู้วิจัยขอขอบคุณชาวบ้านชุมชนสามัคคีทุกท่านสำหรับการให้ข้อมูล และขอคุณครูอำพัน รัตนานิกรกาญจน์ ผู้นำกลุ่มคนสำคัญที่คอยเป็นธุระให้คณะวิจัยในทุก ๆ เรื่องเมื่อเราลงพื้นที่ ซึ่งทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

9. รายการอ้างอิง

- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). **ภูมิปัญญาไทย**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จากเว็บไซต์:
<https://6222laksika.wordpress.com/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2/>
- สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยได้ทำการศึกษาถึงผู้สูงอายุไทย. (2559). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทยประจำปี พ.ศ. 2559**. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2562, จากเว็บไซต์:
<https://thaitgri.org/?p=38427>
- สุภางค์ จันทวานิช. (2540). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อำพัน รัตนานิกรกาญจน์. (20 กันยายน 2562). **สัมภาษณ์**. ประธานกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนสามัคคี จังหวัดยะลา.
- จินตวิทย์ เกษมสุข. (2557). **หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร พุ่มตระกูล. (2550). **การพัฒนาบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา ที่ศูนย์สุขภาพชุมชนแห่งหนึ่ง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). **การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์และคณะ. (2549). **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน: จาก แนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ประเวศ วะสี. (2536). **แนวคิดและยุทธศาสตร์ สังคมสมานภาพและวิชา**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกลดิมทอง.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศาสตราจารย์จรัญ มะลูลีม
2. รองศาสตราจารย์สังคม ศุภรัตน์กุล
3. รองศาสตราจารย์ณัฐพันธ์ กิตติสิน
4. รองศาสตราจารย์นิตยา แก้วคัลณา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนิดา กุลสิริสวัสดิ์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศญาพัฒน์ สุขใส
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฟ้ารุ่ง มีอุตร
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญขอรี ยีหมะ
10. ดร.นพรัตน์ รัตนประทุม
11. ดร.สุรรัตน์ บำรุงสุข

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. การเตรียมต้นฉบับ

วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับบทความทั้งภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ บทความต้องเป็นบทความต้นฉบับ ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน โดยรับบทความในรูปแบบบทความวิจัย บทความทั่วไปและบทความทวิการณหนังสือในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็นด้าน**กฎหมาย ปรัชญาและศาสนา การเมืองการปกครอง การศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา วรรณกรรม และสังคมศาสตร์** พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ ขนาด A4 ไม่รวมเอกสารอ้างอิง พิมพ์หน้าเดียว 1 คอลัมน์ รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาดตัวอักษร 14 เว้นระยะขอบบน 2.6 cm ขอบล่าง 2.4 cm ขอบซ้าย 2.8 cm และขอบขวา 2.6 cm

รายละเอียดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	หนา	กลางหน้ากระดาษ	16
ชื่อผู้แต่ง	หนาและเอียง	ชิดขวา	12
ข้อความเชิงบรรณ	ปกติ	ชิดซ้าย	12
หัวข้อใหญ่	หนา	ชิดซ้ายและใส่หมายเลขกำกับ	16
หัวข้อย่อย	หนา	ใส่หมายเลขกำกับ	14
เนื้อหาบทความ	ปกติ	-	14
การเน้นข้อความในบทความ	หนา	-	14
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	12
ข้อความอ้างอิงในเนื้อหา	เอียง	-	14

2. วิธีการส่ง

ส่งต้นฉบับเป็นไฟล์ข้อมูล *.doc ไปยัง <https://www.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/index> หรือติดต่อวารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002 เบอร์โทรศัพท์: 043-203177

3. การเรียงลำดับเนื้อหา

- **ชื่อเรื่อง** ควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

- **ชื่อผู้เขียน**

1. ระบุชื่อ – นามสกุลจริง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ระบุเชิงอรรถของผู้เขียน ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา ภาควิชา คณะ สถาบัน ตามลำดับ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- **บทคัดย่อ**

1. บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 350 คำ
2. บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำไม่เกิน 350 คำ
3. ท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- **เนื้อเรื่อง**

1. เนื้อเรื่องบทความวิจัยประกอบด้วยหัวข้อตามลำดับคือ: บทนำ วิธีการวิจัย ผลการวิจัยและอภิปราย สรุป กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง
2. เนื้อเรื่องบทความทั่วไปประกอบด้วยหัวข้อตามลำดับคือ: บทนำ เนื้อหา สรุป เอกสารอ้างอิง
3. เนื้อเรื่องบทวิจารณ์หนังสือประกอบด้วย: ข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์

- **เอกสารอ้างอิง** การอ้างอิงในบทความในการอ้างอิงแบบนาม-ปี และการเขียนบรรณานุกรมตามแบบ APA Style ในตัวอย่างที่ระบุใน Website ของวารสารอย่างเคร่งครัด จัดเรียงตามลำดับตัวอักษรโดยเริ่มจากเอกสารภาษาไทย เอกสารภาษาอังกฤษ เอกสารอื่นๆ และเอกสารที่ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

Instruction to Authors

Authors are advised to follow the following guidance:

1. Manuscripts Preparation

Manuscripts must be typewritten in Thai or English on MS Word format. Manuscripts should not exceed 15 single-space A4 pages (TH SarabunPSK, size 14, with 2.6 cm top margins, 2.4 cm bottom margins, 2.8 cm left margins, and 2.6 cm right margins). Manuscripts should be submitted in the form of research articles, review articles, or book reviews covering the following areas: *Law, Religions and Philosophy, Political Sciences, Public Administration, Education, Geography, History, Language and Literature, and Sociology.*

Table Shown Font Style, Font Structure and Font Size

Items	Font Style	Font Structure	Font Size
Title	Bold	Center	16
Author(s)'s name	Bold, Italic	Right	12
Footnote	Regular	Left	12
Heading	Bold	Left w/numeric order	16
Sub-heading	Bold	Numeric order	14
Body of paper	Regular	-	14
In-text word highlight	Bold	-	14
Word in table, figure	Regular	-	12
In-text word citation	Bold	-	14

2. Manuscripts Submission

Please submit your manuscript at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/index>

For more inquiries, contact:

KKU International Journal of Humanities and Social Sciences
Research Administration Division, Khon Kaen University
Office of the President Building 2, 2nd Floor
Muang, Khon Kaen, 40002
Tel. +66 43 203 177

3. Manuscripts Format

Manuscripts must be organized as follows:

- **Title** should be concise and informative with all capital letters.
- **Author (s)** should be given the full name. Academic rank and complete postal address (es) of affiliation should be listed at the footnote.
- **Abstract and Keywords** should not exceed 350 words containing hard facts such as objectives, methods, and major results. Maximum 5 keywords for indexing should be listed at the end of the abstract.

- **Content Structures**

1. **Research articles** should be structured as follows: *Introduction, Materials and methods, Results and discussion, Conclusion, Acknowledgement (Optional), and References.*

2. **Review articles or articles** should be structured as follows: *Introduction, Body of the paper broken into points as appropriate to the paper, and Conclusion.*

3. **Book reviews** should be structured as follows: *Cataloging of Publication, Author(s)'s name and title*

- **References Citation** In-text citations should follow the name-year system, and references should follow the guidelines of the Publication Manual of the American Psychological Association (APA). Citations and References should be listed by alphabetical order.

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 ถ.มิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
โทรศัพท์ 0-4320-2100 มือถือ 09-9465-5115 ภายใน 44770
E-mail: kkuprinting@hotmail.com Website: <http://home.kku.ac.th/printingkku/>